

T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRK MEDENİ KANUNU m.565'E GÖRE
TENKİSE TABİ
SAĞLAR ARASI KAZANDIRMALAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Bilge ÇİFTÇİ
1304010491

Anabilim Dalı: ÖZEL HUKUK
Programı: ÖZEL HUKUK

Danışman: Doç. Dr. Cem AKBIYIK

HAZİRAN 2024

T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRK MEDENİ KANUNU m.565'E GÖRE
TENKİSE TABİ
SAĞLAR ARASI KAZANDIRMALAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Bilge ÇİFTÇİ
1304010491

Anabilim Dalı: ÖZEL HUKUK
Programı: ÖZEL HUKUK

Danışman : Doç. Dr. Cem AKBIYIK
Jüri Üyeleri : Doç. Dr. Cem AKBIYIK
Dr. Öğr. Üyesi Cüneyt BELLİCAN
Dr. Öğr. Üyesi Cahit GÜNEL

HAZİRAN 2024

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR.....	iv
ÖZET.....	vi
ABSTRACT	vii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SAKLI PAY, TASARRUF (KAZANDIRMA), TENKİS, DENKLEŞTİRME KAVRAMLARINA GENEL BİR BAKIŞ

I. SAKLI PAY.....	2
A. Genel Olarak.....	2
B. Saklı Paylı Mirasçılar	4
II. TASARRUF (KAZANDIRMA)	6
A. Genel.....	6
B. Ölüme Bağlı Tasarruf.....	7
C. Sağlar Arası Tasarruf.....	8
D. Tasarruf Özgürlüğü	8
E. Tasarruf Oranının Tespiti	9
F. Mirasçılığın Sona Erdiren Hallerin Tasarruf Oranına Etkisi.....	12
1. Mirasın Reddi Halinde	12
2. Mirastan Çıkarma (Iskat) Halinde.....	13
3. Mirastan Yoksunluk Halinde	15
4. Mirastan Feragat Halinde	15
III. TENKİS	16

IV.TENKİS İLE DENKLEŞTİRME (İADE) KURUMUNUN KARŞILAŞTIRILMASI	19
A. Kanuni Düzenleme Yönünden	19
B. Amaç Yönünden	19
C. Tasarruf Yönünden	19
D. Tarafları Yönünden	19
E. Nitelik Yönünden	20
F. Süre Yönünden	20

İKİNCİ BÖLÜM

TENKİSE TABİ TASARRUFLAR

I. GENEL OLARAK	21
II. ÖLÜME BAĞLI TASARRUF	22
III. SAĞLAR ARASI TASARRUF	24
IV.TMK M. 565'E GÖRE TENKİSE TABİ SAĞLAR ARASI KAZANDIRMALAR.....	25
A. Genel Olarak.....	25
B. Miras bırakanın, Mirasçılık Sıfatını Kaybeden Yasal Mirasçıya Miras Payına Mahsuben Yapmış Olduğu Sağlar Arası Kazandırmalar, Geri Verilmemek Kaydıyla Altsoyuna Malvarlığı Devri veya Borçtan Kurtarma Yoluyla Yaptığı Kazandırmalar Ya Da Alışılmışın Dışında Verilen Çeyiz ve Kuruluş Sermayesi. (TMK m. 565/b.1)	25
1.Miras Bırakanın, Mirasçılık Sıfatını Kaybeden Yasal Mirasçıya Miras Payına Mahsuben Yapmış Olduğu Sağlar Arası Kazandırmalar.....	26
2. Miras Bırakanın, Mirasçıya Geri Verilmemek Kaydıyla Altsoyuna Malvarlığı Devri veya Borçtan Kurtarma Yoluyla Yaptığı Kazandırmalar Ya Da Alışılmışın Dışında Verilen Çeyiz ve Kuruluş Sermayesi	26
C. Miras Haklarının Ölümünden Önce Tasfiyesi Maksadıyla Yapılan Kazandırmalar (TMK m. 565/b.2)	29
D. Miras bırakanın Serbestçe Dönme Hakkını Saklı Tutarak Yaptığı Başılamalar ve Ölümünden Önceki Bir Yıl İçinde Âdet Üzere Verilen Hediyeler Dışında Yapmış Olduğu Başılamalar (TMK m. 565/b.3)	32

1.Miras Bırakanın Serbestçe Dönme Hakkını Saklı Tutarak Yaptığı Bağışlamalar.....	34
2. Miras bırakanın Ölümünden Önceki Bir Yıl İçerisinde Âdet Üzere Verilen Hediyeler Dışında Yapmış Olduğu Bağışlamalar	36
E. Miras Bırakanın Saklı Pay Kurallarını Etkisiz Kılmak Amacıyla Yaptığı Açık Olan Kazandırmalar (TMK m. 565/b.4)	42
V. UYGULAMADA SIKLIKLA GÖRÜLEN HALLER	46
A. Muris Muvazaası	46
B. Gizli Bağışlama	48
C. Karma Bağışlama	49
D. Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesi	50
E. Vakıflar	52
 ÜÇÜNCÜ BÖLÜM TENKİS DAVASI 	
I.HUKUKİ NİTELİĞİ	54
II. İLERİ SÜRÜLMESİ.....	57
III. TENKİS DEF'İ	59
IV.DAVA AÇMA SÜRESİ.....	61
V. TARAFLARI	65
A. Davacı	65
B. Davalı.....	69
1.Malın Elinde Olması Halinde Davalı	69
2.Malın Elden Çıkmış Olması Halinde Davalı	71
VI. GÖREVLİ VE YETKİLİ MAHKEME.....	71
A. Görevli Mahkeme	71
B. Yetkili Mahkeme	72
VII. TENKİSTE SIRA	73
SONUÇ.....	76
KAYNAKÇA.....	80

KISALTMALAR

ABD	: Ankara Barosu Dergisi
AD	: Adalet Dergisi
AÜHF	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
b.	: Bent
BAM	: Bölge Adliye Mahkemesi
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
c.	: Cümle
E.	: Esas
EÜHFD	: Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HD	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUMK	: Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İBD	: İstanbul Barosu Dergisi
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Matbaası
K.	: Karar
m.	: Madde
MÜHFHAD	: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
RG	: Resmî Gazete
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SÜHFD	: Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
T.	: Tarih
TAAD	: Türkiye Adalet Akademisi Dergisi
TAHD	: Terazi Aylık Hukuk Dergisi

TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TMK	: Türk Medeni Kanunu
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve devamı
Y.	: Yıl
YD	: Yargıtay Dergisi
YKD	: Yargıtay Kararları Dergisi

Üniversite : T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi
Enstitüsü : Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Dalı : Özel Hukuk
Programı : Özel Hukuk Yüksek Lisans
Tez Danışmanı : Doç. Dr. Cem AKBIYIK
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans – Haziran 2024

ÖZET

TÜRK MEDENİ KANUNU m. 565'E GÖRE TENKİSE TABİ SAĞLAR ARASI KAZANDIRMALAR

Bilge ÇİFTÇİ

Bu çalışmanın konusu Türk Medeni Kanunu'nun 565. maddesinde düzenlenen tenkise tabi sağlar arası kazandırmaların incelenmesidir. Çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde konuya kavram boyutundan bakılarak saklı pay, tasarruf(kazandırma), tenkis ve denkleştirme kavramları incelenmiş; ikinci bölümde tenkise tabi tasarruflardan genel itibariyle bahsedildikten sonra Türk Medeni Kanunu m.565'e göre tenkise tabi sağlar arası tasarruflar özel olarak incelenmiş; son olarak üçüncü bölümde ise tenkis davası incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tenkis, Saklı Pay, Saklı Paylı Mirasçı, Tasarruf (Kazandırma), Sağlar Arası Kazandırma, TMK m.565, Denkleştirme, Tenkis Davası, Tereke, Miras bırakan, Mirasçı.

University : **Istanbul Kültür University**
Institute : **Institute of Graduate Studies**
Department : **Private Law**
Programme : **Private Law Master's Degree**
Supervisor : **Assoc. Prof. Dr. Cem AKBIYIK**
Degree Awarded and Date : **Master Degree - June 2024**

ABSTRACT

ACCORDING TO TURKISH CIVIL CODE Article 565 INTER-VIVOS TRANSFERS SUBJECT TO REDUCTION

Bilge CIFTCI

This study examines inter vivos transfers subject to reduction as regulated by Article 565 of the Turkish Civil Code. The study consists of three main sections. The first section explores the concepts of reserved share, transfers, reduction, and equalization from a conceptual perspective. The second section provides a general overview of transfers subject to reduction, followed by a specific analysis of inter vivos transfers subject to reduction according to Article 565 of the Turkish Civil Code. Finally, the third section examines the reduction lawsuit.

Key Words: Reduction, Hidden Share, Heir with Hidden Share, Savings (Gain), Inter-Right Gain, TMK Article 565, Equalization, Reduction Case, Estate, Inheritor, Heir.

GİRİŞ

Kişinin, malvarlığı üzerinde dilediği gibi tasarrufta bulunabileceği düşünülse de kanun koyucu kişinin ölümü halinde geride kalacak olan mirasçılarını düşünerek onların miras hukukuna dayanan haklarını birtakım yasal düzenlemelerle koruma altına almıştır. Ancak koruma altına alınan kısım, mirasçıların miras paylarının sadece saklı pay olarak nitelendirilen kısmından ibarettir. Buna göre koruma altına alınan mirasçılar da kişinin tüm yasal mirasçıları değil, sadece saklı paylı mirasçılarıdır.

Miras bırakanın tasarruf özgürlüğü, terekeye konu malvarlığı üzerinde saklı paylı mirasçıların payları dışında kalan kısım ile sınırlıdır. Miras bırakanın bu sınırı sağlar arası veya ölüme bağlı tasarrufları ile aşarak saklı paylı mirasçının saklı payını ihlal etmesi durumunda tenkis kurumu gündeme gelecektir.

Bu çalışmada ise Türk Medeni Kanunu'nun 565. maddesinde düzenlenen tenkise tabi sağlar arası kazandırmalar incelenmiştir. Ancak konunun daha iyi anlaşabilmesi adına bu başlık ile sınırlı kalınmayarak eser, üç ana bölüm şeklinde somut örnekler ve yerleşik içtihatlar ışığında hazırlanmıştır.

Birinci bölümde konuya hâkim olan kavramlar ele alınmış ve konunun daha iyi anlaşılması amaçlanmıştır. İkinci bölümde tenkise tabi tasarruflar genel hatlarıyla açıklanarak çalışmanın konusu olan Türk Medeni Kanunu m.565'e göre tenkise tabi sağlar arası tasarruflar detaylarıyla ele alınmıştır. Son bölümde ise çalışmanın uygulamacılara da fayda sağlaması ve konu bütünlüğünün sağlanması amacıyla tenkis davası incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

SAKLI PAY, TASARRUF (KAZANDIRMA), TENKİS, DENKLEŞTİRME

KAVRAMLARINA GENEL BİR BAKIŞ

I. SAKLI PAY

A. Genel Olarak

Tenkis kurumunu anlamak için öncelikle saklı pay ve saklı paylı mirasçı kavramlarını açıklamak gerekir. Saklı pay, ne sağlar arası kazandırma ne de ölüme bağlı kazandırma ile bertaraf edilmesi mümkün olmayan bir yasal miras payıdır.¹ Saklı paylı mirasçı ise yasa ile koruma altına alınan ve saklı pay olarak tanımlanan nitelikli miras payına sahip mirasçıdır.² Saklı payın yasa ile korunan nitelikli miras payı olmasının nedeni, miras bırakanın ölüme bağlı tasarruf veya sağlar arası kazandırma

¹ **DURAL**, Mustafa/**ÖZ**, TURGUT; *Türk Özel Hukuku Cilt IV Miras Hukuku*, Onsekizinci Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2022, s.238; **SEROZAN**, Rona, **ENGİN**; Baki, *Miras Hukuku*, 3. Bası, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2012, s.184; **İMRE**, Zahir/**ERMAN**, Hasan; *Miras Hukuku*, 12. Baskı, Der Yayınları, İstanbul, 2016, s.232.

² **SEROZAN/ENGİN**, s. 212; **ÖZTAN**, Bilge; *Miras Hukuku*, 7. Bası, Tuhaf Kitabevi, Ankara, 2016, s. 80; **AYAN**, Mehmet; *Saklı Pay Sahibi Mirasçılar ve Saklı Payları (Saklı Pay)*, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.10, S.1-2, 2002, s. 8; **BAYGIN**, Cem; *Tenkis Davalarında Mirasbırakanın Tasarruf Nisabının Hesaplanması (Tasarruf Nisabı)*, EÜHFD., C.XII, S.3-4, 2008, s. 154; **KILIÇOĞLU**, Ahmet; *Miras Hukuku*, 2. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2007, s.197.

ile terekesi üzerinde tasarrufta bulunurken saklı paylı mirasçılarının saklı paylarına zarar vermeden hareket etmesi zorunluluğudur. Bu şu anlama gelmektedir. Miras bırakan terekesi ile ilgili tasarrufta bulunurken, tasarruf alanı saklı pay dışında kalan kısım ile sınırlıdır.³ Saklı pay dışında kalan kısım miras bırakanın terekesine ilişkin hak sahibi olduğu tasarruf oranını⁴ ifade etmektedir.

Yargıtay 3.HD., E.2014/21093, K.2015/2415, T.17.02.2015⁵ kararında; kanun koyucunun yasal mirasçılara dokunulmayan, ortadan kaldırılamayan bir miras hakkı tanıdığı, tanınan bu hakkın saklı pay (mahfuz hisse)⁶ olarak nitelendirildiği⁷ kendisine bu hak tanınan yasal mirasçılarının ise saklı paylı mirasçı olarak nitelendirildiği, saklı paylı mirasçının miras bırakanın iradesinden bağımsız olarak güçlendirildiği ve bu nedenle miras bırakan tarafından saklı paylar üzerinde tasarruf özgürlüğünün sınırlı olduğu, miras bırakanın saklı paylı mirasçının saklı payını ihlal etmesi durumunda tenkis kurumunun uygulama alanı bulacağı belirtilmiştir.

³ İNAN, Ali Naim/ERTAS, Şeref/ALBAŞ, Hakan; *Miras Hukuku*, 9. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2015, s. 299; KILIÇOĞLU, s.197.

⁴ TEKDOĞAN, Aydın; *Mirasta Denkleştirme ve Tenkis Davaları*, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022, s. 328; SEROZAN/ENGİN, s.185; DURAL/ÖZ, s.240.

⁵ Yargıtay 3.HD., E.2014/21093, K.2015/2415, T.17.02.2015, "...Kanun Koyucu, yasal mirasçılarının bir kısmına, miras bırakanın tasarruflarıyla ortadan kaldırılamayan, dokunulamayan bir miras hakkı tanımıştır. Kanun koyucu tarafından tanınan bu hakka saklı pay (mahfuz hisse) denir.⁵ Kendisine saklı pay tanınan mirasçılara da saklı paylı mirasçı denmektedir. Saklı paylı mirasçının hakkı, miras bırakanın iradesinden bağımsız olarak güçlendirilmiştir. Miras bırakan saklı pay üzerinde dilediği gibi tasarrufta bulunamaz. Saklı paylı mirasçılarının bu haklarını ortadan kaldıracak ölüme bağlı tasarruflarda bulunamaz. Sağlar arası veya ölüme bağlı bir tasarruf ile saklı pay sahibi mirasçının saklı payına el atıldığı takdirde, yapılan o tasarruf, tenkis davası yolu ile saklı paylı mirasçının saklı payı sağlanıncaya kadar indirim tabi tutulacaktır. Başka bir anlatımla; saklı paylı mirasçılar, miras bırakanın saklı paylarına el atması halinde onun, ölümünden sonra bu el atmanın ortadan kaldırılmasını, saklı paylarının tamamlanmasını talep ve dava edebileceklerdir."(<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

⁶ İNAN/ERTAS/ALBAŞ, s.299; DURAL/ÖZ, s.231; EREN, Fikret/YÜCER AKTÜRK, İpek; *Türk Miras Hukuku*, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021, s.257.

⁷ Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu, E.1994/4, K.1994/4, T. 11.11.1994, "...Kanuni mirasçılık, niteliği itibarıyla miras bırakana yakın bir ilişkinin varlığını gerektirmektedir. Bu yakın ilişki, kan hısımlığına, evlilik bağına veya evlatlık sözleşmesine dayanabilir, ya da bir devletin vatandaşı olmakla o devlete mirasçılık tanınmış olabilir. Kanun koyucu, kanuni mirasçı denilen kimselerin bazılarına, miras bırakanın iradesi ile bertaraf edilemeyen bir miras hakkı tanımıştır. Tanınan bu hakka mahfuz hisse, bu hakkın tanındığı kimselere de mahfuz hisseli mirasçı denilmektedir.

... Mahfuz hisseli mirasçının hakkı, miras bırakanın iradesinden bağımsız olarak güçlendirilmiş bir hak olup, miras bırakanın bu hak üzerinde tasarrufta bulunması mümkün değildir. Sağlararası veya ölüme bağlı bir tasarrufla mahfuz hisseli mirasçının mahfuz hissesi ihlal edildiği takdirde yapılan o tasarruf, tenkis davası yolu ile mahfuz hisseli mirasçının kanunun tayin ettiği asgari miras hissesi sağlanıncaya kadar indirim tabi tutulur. Bu yolda açılan dava tenkis davası, inşai kararlar oluşan hale tenkis denilmektedir..."(<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

B. Saklı Paylı Mirasçılar

Türk Medeni Kanunu'nun 506. Maddesinde saklı paylı mirasçılar kimler olduğu ve saklı pay oranları düzenlenmiştir.⁸ Buna göre saklı paylı mirasçılar ve saklı payları, “altsoy için yasal miras payının yarısı⁹; ana ve babadan her biri için yasal miras payının dörtte biri; sağ kalan eş için, altsoy veya ana ve baba zümresiyle birlikte mirasçı olması hâlinde yasal miras payının tamamı, diğer hâllerde yasal miras payının dörtte üçü”dür.

Evlâtlıkların durumu TMK m. 500'de düzenlenmiştir. Buna göre “evlâtlık ve altsoy, evlât edinene kan hısımları gibi mirasçı olurlar.” Bu haliyle evlâtlıklar, miras bırakanın altsoy kabul edilerek altsoy için uygulanan hükümlere tabi olacaktır.

Kardeşler ise 10/05/2007 tarihinde Resmî Gazete 'de yayımlanan 5650 Sayılı Kanun'un 2. Maddesi ile saklı paylı mirasçı olmaktan çıkarılmıştır. Bu durum miras bırakanın tasarruf oranının belirlenmesinde önem arz etmektedir. Çünkü, miras bırakanın anne ve babasının miras bırakandan önce ölmüş olması halinde başkaca mirasçısı olmayan miras bırakan için saklı paylar miras bırakanın kardeşlerine geçmeyecek, bu şekilde saklı pay kalmayan terekede miras bırakan tüm tereke üzerinde tasarruf etme hakkına sahip olacaktır.¹⁰

Diğer bir durumda miras bırakanın anne veya babasından birisinin miras bırakandan önce ölmüş olması halinde saklı pay sağ olan anne veya babadan birine ait olacaktır. Bu durumda anne veya babanın 1/8 oranındaki saklı payı sağ kalan anne veya babaya ait olacak, miras bırakanın tereke üzerindeki tasarruf oranı ise 7/8 olacaktır.¹¹ Miras bırakanın kardeşlerinin saklı pay sahibi olarak hak talep etmeleri için miras bırakanın kardeşlerinin saklı paylı mirasçı olmaktan çıkarıldığı kanunun yürürlük tarihi olan 10/05/2007 tarihinden önce ölmesi halinde¹² saklı paylı mirasçı

⁸ DURAL/ÖZ, s.231; SEROZAN/ENGİN, s.187; EREN/YÜCER AKTÜRK; s.258.

⁹ DURAL/ÖZ, s.240; İMRE/ERMAN, s.234; HATEMİ, Hüseyin; *Miras Hukuku (Miras)*, 5. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014, s.51.

¹⁰ TEKDOĞAN, s. 332; SEROZAN/ENGİN, s.185; DURAL/ÖZ, s.240; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 299; KILIÇOĞLU, s.197.

¹¹ İMRE/ERMAN, s. 234; DURAL/ÖZ, s.240; TEKDOĞAN, s. 332; ÖZTAN, s.83.

¹² TEKDOĞAN, s. 334.

olarak kabul edileceğinden saklı paylarına dayanarak hak talep edebilecektir. Ancak talep tarihi itibarıyla hak düşürücü sürelerin geçip geçmediği de kontrol edilmelidir.¹³

Sağ kalan eşin saklı payı hangi zümre ile mirasçı olduğuna göre değişmektedir. Buna göre altsoy veya ana ve baba zümresiyle birlikte mirasçı olması halinde sağ kalan eşin saklı pay oranı yasal miras payının tamamıdır. Diğer hallerde ise sağ kalan eşin saklı pay oranı yasal miras payının 3/4'ü kadardır.¹⁴

Miras bırakanın terekedeki tasarruf oranı belirlenirken saklı payların doğru olarak hesaplanması önem arz etmektedir. Örneğin, sağ kalan eş, altsoy ile mirasçı olması halinde sağ kalan eşin saklı payı yasal miras payının tamamı,¹⁵ altsoyun saklı payı ise yasal miras payının 1/2'si olacaktır. Bu durumda sağ kalan eşin saklı payı 1/4, altsoy mirasçıların saklı payı ise 3/8 olacaktır. Terekedeki saklı payların toplamı 5/8 olduğuna göre miras bırakanın terekedeki tasarruf oranı 3/8 ile sınırlı olacaktır.¹⁶

Terekenin tasfiyesi sırasında sağ kalan eşin miras payı ve buna bağlı olarak saklı payı hesaplanırken öncelikle aile hukukundan kaynaklı olarak tabi olunan mal rejimine göre malların tasfiyesi gerçekleştirilmeli, bu tasfiye sonrasında miras hukukuna ilişkin olarak sağ kalan eşin miras payı ve saklı payı hesaplanmalıdır.¹⁷

Yargıtay 1. HD., E.2013/16310, K.2014/3528, T.19.02.2024¹⁸ kararında; tenkis hesabının yapılabilmesi için öncelikle TMK m. 506. Maddesine göre saklı paylı mirasçıların tam olarak tespitin sağlanması gerektiği ifade edilmiştir.

¹³ Bkz. Üçüncü Bölüm, IV. Dava Açma Süresi.

¹⁴ DURAL/ÖZ, s.242.

¹⁵ DURAL/ÖZ, s.246.

¹⁶ TEKDOĞAN, s. 333; DURAL/ÖZ, s.246.

¹⁷ TEKDOĞAN, s.333.

¹⁸ Yargıtay 1. HD, E.2013/16310, K.2014/3528, T.19.02.2024, "...Tüm bu açıklamalardan anlaşılacağı üzere; tenkis hesabı yapılabilmesi için öncelikli koşul Türk Medeni Kanunu'nun 506. Maddesi gereğince saklı paylı mirasçıların bilinmesi gerekmektedir.

Hal böyle olunca; davacıya hasımlı veraset ilamı alması için dava açmak üzere süre verilmesi dava açılır ise sonucu beklenerek temin edilecek hasımlı mirasçılık belgesi doğrultusunda işin esası değerlendirilerek..."(<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

II. TASARRUF (KAZANDIRMA)

A. Genel

Hukuki bir sonucu gerçekleştirmeye yönelik irade açıklamalarına hukuki işlem denilmektedir. Hukuki işlem, etkisine göre borçlandırıcı işlem veya kazandırıcı işlem olarak nitelendirilir.

Kazandırıcı işlem ile bu hukuki işlemi yapanın malvarlığında artış meydana gelmektedir. Bu, tasarruf işlemi veya borçlandırıcı işlem şeklinde gerçekleşmektedir.¹⁹ Kazandırıcı işlem ile miras bırakan kazandıran konumdadır. Bu şekliyle miras bırakan diğer bir kişinin malvarlığında artırım sağlarken miras bırakanın kendi malvarlığında da bu nispette azalma meydana gelir.

Miras hukukunda kazandırma (tasarruf); ölüme bağlı kazandırma ve sağlar arası kazandırma olarak ikiye ayrılır. Bu ayrım kazandırma işleminin hüküm doğurduğu ana göre yapılmaktadır. Buna göre kazandırma işlemi miras bırakan öldükten sonra hüküm ifade ediyorsa ölüme bağlı tasarruf olarak nitelendirilirken, miras bırakan hayattayken hüküm ifade ediyorsa sağlar arası kazandırma olarak nitelendirilir.

Yargıtay HGK, E.2010/1-360, K.2010/372, T.07.07.2010²⁰ kararında; tasarruf (kazandırma) kavramı irdelenmiş ve “bir kimsenin karşılık almaksızın kendi malvarlığı hak ve alacaklarından, diğer bir kimse yararına temin ettiği hukuki işlemler” olarak tanımlanmıştır. Buna göre miras bırakanın tasarruf edilebilir kısmı aşan

¹⁹ TEKDOĞAN, s.192.

²⁰ Yargıtay HGK, E.2010/1-360, K.2010/372, T.07.07.2010; “...Dava, tenkis isteğine ilişkindir. Tenkis davasının konusu, miras bırakanın saklı payı zedeleyen bir veya birden fazla kazandırmalarıdır. Bir kimsenin karşılık almaksızın kendi malvarlığı hak ve alacaklarından, diğer bir kimse yararına temin ettiği hukuki işlemlere kazandırma (tasarruf) denir. Hukuki bir işlemin kazandırma, bağış sayılabilmesi için tamamen karşılıksız olması da koşul değildir. Miras bırakanın yapmış olduğu kazandırma veya kazandırmalara karşılık lehine kazandırma yapılan kimse de bir karşılık vermiş, bir edimde bulunmuş olabilir. Bu halde de karşılıklı edimlerin bedelleri arasında önemli bir fark bulunuyor ve bu farkın kazandırma amacıyla yapıldığı açıksa, gerçek karşılıklı olan farklılık da karşılıksız kazandırma sayılır. Buna karma kazandırma da denir. Miras bırakan tasarruf edilebilir kısmı aşan karşılıksız veya karma kazandırmalarını ölüme bağlı kazandırma, sağlar arası kazandırma veya kazandırmalar şeklinde yapabilir.” (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

kazandırmalarını ölüme bağlı kazandırma ve sağlar arası kazandırma şeklinde yapabileceği ifade edilmiştir.

B. Ölüme Bağlı Tasarruf

Ölüme bağlı tasarruflar miras bırakan öldükten sonra hüküm ifade eden işlemlerdir. Türk Medeni Kanunu'na göre ölüme bağlı tasarrufları şekli ve maddi olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür.²¹ Buna göre şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflar, miras bırakanın ölümünden sonra gerçekleştirilmesini belirli bir şekle bağlı olarak isteyebilmesidir. TMK m. 514'e göre ölüme bağlı tasarruflar sadece vasiyetname ve miras sözleşmesi şeklinde yapılabilir. Maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflar ise esasen miras bırakanın ölüme bağlı tasarruf ile yapılmasını istediği şeydir.²² Örneğin, mirastan çıkarma, evlilik dışı çocuğun tanınması, vasiyeti yerine getirme görevlisi atanması gibi.²³

Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu, E.1994/4, K.1994/4, T. 11.11.1994²⁴ kararında; ölüme bağlı tasarrufların niteliği gereği miras bırakanın ölümünden sonra yapılmasını istediği şeyler olması nedeniyle ancak miras bırakanın ölümünden sonra hukuki sonuç doğuracağı, miras bırakanın ölümünden önce ise hüküm ifade etmeyeceği belirtilmiştir.

Yargıtay 2. HD, E.2007/2204, K.2007/3809 K., 12.03.2007²⁵ kararında; ölüme bağlı tasarrufların iptali için iptal davasının açıldığı tarihte mirasçılık sıfatına haiz olunması gerektiği, mirasçılık sıfatı miras bırakanın ölümüyle kazanılacağından miras bırakan ölmeden önce iptal davası açılmasının hukuken mümkün olmadığı ifade edilmiştir.

²¹ DURAL/ÖZ, s.54; TEKDOĞAN, s.197.

²² TEKDOĞAN, s.197; DURAL/ÖZ, s.57.

²³ DURAL/ÖZ, s.57,58.

²⁴ Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu, E.1994/4, K.1994/4, T. 11.11.1994; "... Miras bırakanın, ölümünden sonra yapılmasını arzu ettiği hususlar hakkındaki irade açıklaması olan ölüme bağlı tasarruflar bir hukuki muameledir ve ancak ölümünden sonra hüküm ifade eder. Ölüm olayı vuku bulmadan ölüme bağlı tasarrufun hukuki sonuç doğurması mümkün değildir. Bu iradenin açıklanma biçimine şekli anlamda ölüme bağlı tasarruf, muhtevasına da maddi anlamda ölüme bağlı tasarruf denilmektedir." (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

²⁵ Yargıtay 2. HD, E.2007/2204, K.2007/3809 K., 12.03.2007; "...Dava yoluyla ölüme bağlı tasarrufun iptalini isteyebilmek için, dava tarihinde mirasçılık sıfatının kazanılmış olması şarttır. Vasiyetçi hayatta olduğu sürece, mirasçılar vasiyetnamenin iptali için dava açamazlar." (https://karararama.yargitay.gov.tr)

C. Sağlar Arası Tasarruf

Sağlar arası kazandırma işlemleri, miras bırakan hayattayken yapılarak hüküm ifade eden işlemlerdir. Bu işlemler herhangi bir geciktirici şarta bağlanmamışsa yapıldıkları anda hüküm ifade ederler. Miras bırakanın sağlığında bağışlamada bulunması, satış ve devir işlemleri, vakıf kurulmasına yönelik veya vakfa malvarlığından kazandırmada bulunmasına yönelik işlemleri sağlar arası tasarruf niteliğindedir.

Yargıtay 2. HD., E.1992/8488, K. 1992/11844, T. 25.11.1992²⁶ kararında; TMK m. 565'te yazılı hallerde sağlar arası kazandırmaların tenkise tabi olacağı, sayılı haller dışında sağlar arası kazandırmaların tenkisinin mümkün olmadığı ifade edilmiştir.

D. Tasarruf Özgürlüğü

TMK m.514/1'de yer alan “miras bırakan, tasarruf özgürlüğünün sınırları içinde, malvarlığının tamamında veya bir kısmında vasiyetname ya da miras sözleşmesiyle tasarrufta bulunabilir.” hükmü gereğince miras bırakanın ölüme bağlı tasarruf ile terekeye konu malvarlığı üzerinde tasarrufta bulunabileceği gibi, bunu sağlar arası tasarruf ile de gerçekleştirebilir.²⁷

TMK m. 505'e göre “mirasçı olarak altsoyu, ana ve babası veya eşi bulunan miras bırakan, mirasının saklı paylar dışında kalan kısmında ölüme bağlı tasarrufta bulunabilir. Bu mirasçılardan hiçbiri yoksa, miras bırakan mirasının tamamında tasarruf edebilir”.

Buna göre miras bırakan kural olarak malvarlığı üzerinde dilediği gibi ölüme bağlı ve sağlar arası tasarrufta bulunabilir. Ancak Türk Miras Hukukuna göre miras bırakanın ölüme bağlı ve sağlar arası tasarrufta bulunma özgürlüğü mirasçıların saklı

²⁶ **Yargıtay 2. HD.**, E.1992/8488, K. 1992/11844, T. 25.11.1992, “...Sağlararası tasarrufların ise hangi hallerde tenkise tabi olduğu Medeni Kanun'un 507. Maddesinde hüküm altına alınmıştır. Davalıya murisin ölümünden bir yıl önce yapılan bağışın tenkisi istendiğine göre, maddenin son fıkrası uygulanacaktır. Toplanan deliller ise mirasbırakanın saklı pay kurallarını ihlal kastı olmayıp aksine mirasçıların saklı paylarına saygılı davrandığı, gözettiği anlaşılmaktadır. Davanın kabulü ile tenkise karar verilmesi yasaya aykırıdır.” (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

²⁷ **TEKDOĞAN**, s.258.

payları sınırına kadardır.²⁸ Miras bırakan, terekesinin saklı paylar dışında kalan kısmı yönünden dilediği gibi tasarrufta bulunma hakkına sahiptir. Mirastan çıkarma, mirastan feragat, mirastan yoksunluk gibi durumlar söz konusu olmadıkça miras bırakan, saklı payları aşacak şekilde tasarrufta bulunamaz.²⁹

Miras bırakanın serbestçe tasarruf edebildiği bu kısım; tasarruf edilebilir kısım, tasarruf özgürlüğü, tasarruf nisabı olarak ifade edilmektedir.³⁰ Buna göre tasarruf edilebilir kısım, miras bırakanın ölüme bağlı ve sağlar arası tasarruflarından ibaret ve saklı paylı mirasçılarının tenkisini talep edemeyeceği kısımdır.³¹

Tenkis davasının görülmesi için miras bırakanın tasarruf edebileceği kısmın üzerinde tasarrufta bulunmuş olması şart olduğundan, bu nedenle öncelikle tasarruf edilebilir kısmın tespiti önem arz etmektedir.³²

E. Tasarruf Oranının Tespiti

Miras bırakanın ölüme bağlı ve sağlar arası kazandırmaları sırasında tasarruf sınırının aşıp aşılmadığının tespiti için öncelikle miras bırakanın tasarruf özgürlüğü belirlenmelidir. Bunun için de terekenin tespiti ve değeri ile saklı paylar hesaplanmalıdır.

Tasarruf edilebilir kısmın tespiti için sağlar arası ve ölüme bağlı tasarruflar toplamı ile tasarruf oranına karşılık miktarın karşılaştırılması gerekir. Miras bırakanın tasarruf edebileceği kısım, saklı paylar toplamı ile tereke toplamı arası fark kadardır.³³

Öncelikle tasarruf oranının tespiti gerekmektedir. Örneğin, miras bırakanın geride kalan mirasçısı eşi ve çocukları olsun. Eşin miras payı 1/4, saklı payı ise miras

²⁸ DURAL/ÖZ, s.237; TEKDOĞAN, s.258.

²⁹ TEKDOĞAN, s.258.

³⁰ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip; *Miras Hukuku (Miras)*, 3. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1987, s.355; AYİTER, Nuşin / KILIÇOĞLU, Ahmet; *Miras Hukuku*, Genişletilmiş 3. Baskı, Savaş Yayınları, Ankara, 1993, s.164; OĞUZMAN, M. Kemal; *Miras Hukuku (Miras)*, Gözden Geçirilmiş 6. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 1995, s.198; İMRE/ERMAN, s.199; TEKDOĞAN, s.258; AYAN, Mehmet, *Saklı Pay Sahibi Mirasçılar ve Saklı Payları*, SÜHFD, C.10, S.1-2, Y.2002, s.8; DURAL/ÖZ, s.253-254; ÖZTRAK, İlhan; *Miras Hukuku*, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara, 1968, s.57, 59.

³¹ TEKDOĞAN, s.258.

³² DURAL/ÖZ, s.252; TEKDOĞAN, s.259.

³³ TEKDOĞAN, s.263.

payının tamamı olan 1/4; çocukların miras payı toplamı 3/4, saklı payı toplamı ise miras payının yarısı olan 3/8'dir. Buna göre mirasçılardan saklı paylar toplamı 5/8'dir. Terekeyi 1 kabul ettiğimize göre, miras bırakanın terekesi üzerinde tasarruf oranı $1 - 5/8 = 3/8$ 'dir.³⁴

Daha sonra miras bırakanın terekesinin aktif ve pasifi toplanarak tereke değeri tespit edilir. TMK m. 507/1'de "tasarruf edilebilir kısım, terekenin miras bırakanın ölümü günündeki durumuna göre hesaplanır." denilmiştir. Buna göre Terekenin aktif kısmının hesabında miras bırakanın ölüm tarihi itibarıyla güncel değeri esas alınır.³⁵ Bu değer belirlenmesi için kanun koyucu bir kıstas öngörmeyip objektif değerler³⁶ dikkate alınarak miras bırakanın ölüm tarihi itibarıyla piyasa değerleri üzerinden bir değer biçilmelidir.³⁷ Miras bırakanın veya mirasçılardan biçtiği değer geçerli olmayıp mahkeme tarafından bilirkişi marifetiyle miras bırakanın ölüm tarihi itibarıyla gerçek değerinin tespit edilmesi gerekmektedir.³⁸

Değerler miras bırakanın ölüm tarihi esas alınarak hesaplanacağından bu tarihten sonra meydana gelecek olan azalma veya artmalar tereke, tasarruf özgürlüğünün sınırı ve tenkis hesabında dikkate alınmaz.³⁹ TMK m. 507/1'de "tasarruf edilebilir kısım, terekenin miras bırakanın ölümü günündeki durumuna göre hesaplanır" denilmekle⁴⁰ miras bırakanın ölüm tarihinden sonraki ileri bir tarihte terekenin değerinin azalması, miras bırakanın tasarrufunu tenkise tabi kılmayacağı gibi, terekenin değerinin artması ile de miras bırakanın tasarrufunu tenkis dışı bırakmayacaktır.⁴¹

³⁴ DURAL/ÖZ, s.246; TEKDOĞAN, s.259.

³⁵ ANTALYA, O. Gökhan/SAĞLAM, İpek; *Miras Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, İstanbul,2017, s.285; SEROZAN/ENGİN, s.224; AYAN, Mehmet; *Miras Hukuku (Miras)*, 9. Baskı, Seçkin Yayınevi, İstanbul,2016, s.197; TEKDOĞAN, s.265.

³⁶ AYİTER, Nuşin; *Miras Hukuku (Miras)*, 4. Baskı, AÜHF Yayınları, Ankara,1978, s.140; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s.330; BAYGIN, Cem, *Tenkis Davalarında Mirasbırakanın Tasarruf Nisabının Hesaplanması*, EÜHFD, C.XII, S.3-4, Y.2008 s.140; İMRE/ERMAN, s.239; BAYGIN, Cem; *Türk Miras Hukukunda Alacaklıların Korunması (Alacaklıların Korunması)*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara,2005, s.156; NAR, Ahmet; *Türk Miras Hukukunda Tenkis*, 1. Baskı, On İki Levha Yayınları, İstanbul,2016, s.68.

³⁷ Yargıtay HGK., E.1980/2-3320, K.1983/1120, T.04/11/1983.

³⁸ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, *Miras*, s.376; İMRE, Zahit; *Türk Miras Hukuku (Miras)*, 4. Baskı, Fakülteler Matbaası, İstanbul,1978, s.366; BAYGIN, *Tasarruf Nisabı*, s.139; GÖKTÜRK, Hüseyin Avni; *Miras Hukuku*, 2. Baskı, Ankara,1947, s.593; NAR, s.71.

³⁹ İMRE, *Miras*, s.367; AYİTER, *Miras*, s.141; BAYGIN, *Tasarruf Nisabı*, s.138.

⁴⁰ TEKDOĞAN, s.264.

⁴¹ EREN, Fikret; *Türk Medeni Hukukunda Tenkis Davası (Tenkis)*, AÜHF Yayınları, Ankara,1973, s.37; İMRE, *Miras* s.367; NAR, s.68.

Miras bırakanın ölüm tarihi itibarıyla terekesinin aktif ve pasifler toplamı hesaplandıktan sonra TMK m. 507/2’de yer alan “hesap yapılırken, miras bırakanın borçları, cenaze giderleri, terekenin mühürlenmesi ve yazımı giderleri, miras bırakan ile yaşayan ve onun tarafından bakılan kimselerin üç aylık geçim giderleri terekeden indirilir” düzenlemesi dikkate alınarak net tereke değeri belirlenir.

Net tereke belirlendikten sonra terekeye eklenmesi gereken değerler⁴² (TMK m.565 gereği tenkise tabi sağlar arası kazandırmalar⁴³, TMK m. 567 gereğince iştirak kıymetleri, TMK m.699 gereğince denkleştirmeye tabi kazandırmalar⁴⁴) terekeye eklenerek⁴⁵ miras bırakanın tasarruf özgürlüğü hesabına esas alınacak tereke değeri belirlenir. Tenkise tabi ölüme bağlı tasarruflar terekeye eklenmez.⁴⁶

Son tereke değeri belirlendikten sonra, sıra saklı paylar değerini tespit etmek olacaktır. Son tereke değeri, saklı paylar değerinden çıkarılarak ortaya çıkan fark miras bırakanın tasarruf özgürlüğünün değeri olacaktır.⁴⁷ Ayrıca saklı paylar değeri toplamı, hesaplanan son tereke değerine oranlanarak tasarruf özgürlüğünün sınırı belirlenir.⁴⁸

Örneğin, miras bırakanın terekesinin aktif 900.000TL, pasifi 100.000TL olsun. Net tereke $900.000 - 100.000 = 800.000$ TL’dir. Miras bırakanın geride saklı paylı iki çocuğu ve tenkise tabi sağlar arası kazandırmaları toplamı 1.000.000 TL olsun. Saklı pay değeri ve tasarruf özgürlüğünün tespitinde hesaplama esas alınacak son tereke değeri $800.000 + 1.000.000 = 1.800.000$ TL’dir. Her mirasçının saklı payı, yasal miras paylarını yarısı olan $1/4$ olduğundan, saklı paylar toplamı $1/4 \times 2 = 1/2$ ’dir. Saklı paylar değeri toplamı ise $1.800.000 \times 1/2 = 900.000$ TL’dir. Miras bırakanın ölüm tarihinde terekenin değeri 800.000 TL ve saklı paylar toplamı 900.000 TL olduğuna

⁴² TEKDOĞAN, s.265.

⁴³ SEROZAN/ENGİN, s.227.

⁴⁴ DURAL/ÖZ, s.255; SEROZAN/ENGİN, s.228.

⁴⁵ HATEMİ, *Miras*, s.57; İMRE, *Miras*, s.370; OĞUZMAN, *Miras*, s.220; AYBAY, Aydın; *Miras Hukuku Dersleri*, Filiz Kitabevi, İstanbul,2000, s.63; İMRE/ERMAN, s.241; PETEK, Hasan; *Saklı Pay Kurallarının Mirasın Paylaştırılmasında Uygulanması (Saklı Pay)*, İBD, C.85, S.4, 2011, s.63; KARAKAŞ, Fatma Tülay; *Saklı Paylı Mirasçılara Yapılan Kazandırmalar ve Artık Terekenin Paylaşılması Sorunu*, AÜHFD., C.63, Y. 2014, s.818; BAYGIN, Cem; *Türk Miras Hukukunda Alacaklıların Korunması (Alacaklıların Korunması)*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara,2005, s.156; TÖRE, Hayrullah Fütuhi; *Terekenin Hesabında Gözönünde Tutulacak Esaslar*, ABD, S.6,1972, s.948.

⁴⁶ HATEMİ, s.57; ANTALYA/SAĞLAM, s.273.

⁴⁷ TEKDOĞAN, s.258.

⁴⁸ DURAL/ÖZ, s.252; TEKDOĞAN, s.259.

göre miras bırakanın tasarruf özgürlüğünün sınırı 900.000 TL kadarlık saklı pay değeri kadar olacaktır. Miras bırakanın terekesinin 800.000 TL olması karşısında saklı paylı mirasçılar toplamda 100.000 TL değerinde saklı paylarına kavuşmadığı için bu eldeki sağlar arası kazandırmadan 100.000 TL'nin tenkisi yapılır.⁴⁹

F. Mirasçılığı Sona Erdiren Hallerin Tasarruf Oranına Etkisi

1. Mirasın Reddi Halinde

TMK m.611'e göre "yasal mirasçılardan biri mirası reddederse onun payı, miras açıldığı zaman kendisi sağ değilmiş gibi, hak sahiplerine geçer. Mirası reddeden atanmış mirasçının payı, miras bırakanın ölüme bağlı tasarrufundan arzusunun başka türlü olduğu anlaşılmadıkça, miras bırakanın en yakın yasal mirasçılarına kalır."⁵⁰

Buna göre mirasçının mirası reddetmesi, miras bırakanın ölüm tarihinden itibaren geçerli olur ve mirası reddeden mirasçının tüm miras hakları miras bırakanın ölüm tarihinde sağ değilmiş gibi diğer hak sahiplerine geçer.⁵¹

Mirasın reddi halinde miras bırakanın tasarruf oranı bazı durumlarda artarken bazı durumlarda da aynı kalır.⁵²

Örneğin, miras bırakanın birinci zümre mirasçılardan birinin mirası reddettiğini düşünelim. Bu durumda onun yerini kendi altsoyu alırsa miras bırakanın tasarruf oranında herhangi bir değişiklik meydana gelmez.⁵³ Çünkü mirası reddeden mirasçının yerini alan kendi altsoyu, miras bırakanın mirası reddeden mirasçısı ile aynı oranda saklı

⁴⁹ TEKDOĞAN, s.259.

⁵⁰ DURAL/ÖZ, s.265; İMRE, *Miras*, s.560; ANTALYA/SAĞLAM, *Miras Hukuku*, s.289; AYBAY, s.93; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s.358.

⁵¹ ÇAĞA, Tahir, *Türk-İsviçre Hukukuna Göre Mahfuz Hisseli Mirasçılardan Hukuki Vaziyeti*, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul,1950,s.132,134; EREN, *Tenkis*, s.40; HELVACI, İlhan, *Türk Medeni Kanun'a Göre Mirasın Reddi*, Filiz Kitabevi, İstanbul,2014, s.142; ŞENER, Esat, *Eski ve Yeni Miras Hukuku (Şerh)*, Seçkin Yayıncılık, Ankara,2018, 212; PETEK, Hasan, "Mirasçılık Sifatını Sona Erdiren Sebeplerin Miras bırakanın Serbestçe Tasarruf Edebileceği Kısım Üzerindeki Etkisi" (*Mirasçılık Sifatını Sona Erdiren Sebepler*), DEÜHFD, S.2, Y.2002, s.161; BÜYÜKTANIR, Burcu G. Özcan/BÜYÜKTANIR, Oğuz, *Ailenin Ekonomik Devamlılığının Sağlanması Açısından Eşin Mirası Ret Hakkını Kullanması*, ABD, S.2, 2013, s.129.

⁵² EREN, *Tenkis*, s.40; DURAL/ÖZ, s.265; ANTALYA/SAĞLAM, s.289; İMRE, *Miras*, s.560; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s.358.

⁵³ İMRE, *Miras*, s.376; HELVACI, s.174; PETEK, *Mirasçılık Sifatını Sona Erdiren Sebepler*, s.161.

paylı mirasçısıdır. Yargıtay 1.HD., E.2014/8341, K.2016/3444, T.22.03.2016⁵⁴ kararında da bu yönde kanaate varılmıştır.

Ancak miras bırakanın geride ikinci zümre mirasçısının kaldığını ve babasının mirası reddettiğini düşünelim. Bu durumda miras bırakanın tasarruf oranı artar. Çünkü mirası reddeden mirasçının yerine onun altsoyu (miras bırakanın kardeşi) geçecek ancak kardeşlerin saklı pay hakları kaldırılmış olduğundan saklı paylarda azalma ve buna bağlı olarak tasarruf oranında artış meydana gelecektir.⁵⁵

2. Mirastan Çıkarma (Iskat) Halinde

Mirasçılıktan çıkarma, miras bırakanın saklı paylı mirasçını mirasından çıkarması anlamına gelmekte olup ölüme bağlı tasarruf niteliğindedir.⁵⁶

TMK m. 511/1'e göre "mirasçılıktan çıkarılan kimse, mirastan pay alamayacağı gibi; tenkis davası da açamaz."

TMK m. 511/2'ye göre "miras bırakan başka türlü tasarrufta bulunmuş olmadıkça, mirasçılıktan çıkarılan kimsenin miras payı, o kimse miras bırakandan önce ölmüş gibi, mirasçılıktan çıkarılanın varsa altsoyuna, yoksa miras bırakanın yasal mirasçılarına kalır."⁵⁷

Buna göre, mirasçılıktan çıkarılan mirasçının geride altsoyu kalmış ise ve bu altsoy miras bırakana karşı aynı oranda saklı pay sahibi ise miras bırakanın tasarruf oranı değişmez.⁵⁸

⁵⁴ **Yargıtay 1.HD.**, E.2014/8341, K.2016/3444, T.22.03.2016 kararında, "Diğer taraftan, her ne kadar murisin 19.04.2010 tarihinde ölümünden sonra ikinci eşi olan davalı ...'in 12.07.2010 tarihindeki talebi üzerine ... Sulh Hukuk Mahkemesince muris ...'in mirasını ...'in reddettiğinin tespit ve tesciline karar verilmiş ise de, Türk Medeni Kanunu'nun 611. maddesi hükmü gereğince, onun payı reddedenin alt soyuna geçeceği, başka bir deyişle davacıların miras payının değişmediği gözetilerek yazılı şekilde karar verilmiş olması da doğrudur. Davacıların tüm ve davalıların bu yönleri ilişkin temyiz itirazları yerinde değildir." (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

⁵⁵ **İMRE/ERMAN**, s.244; **TEKDOĞAN**, s.268; **ANTALYA/SAĞLAM**, s.289; **DURAL/ÖZ**, s.264; **AYAN**, *Miras*, s.216; **NAR**, s.84; **BAYGIN**, *Tasarruf Nisabı*, s.177; **PETEK**, *Mirasçılık Sıfatını Sona Erdiren Sebepler*, s.163.

⁵⁶ **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU**, *Miras*, s.306; **DURAL/ÖZ**, s.198; **AYİTER**, s.132.

⁵⁷ **TEKDOĞAN**, s.269.

⁵⁸ **OĞUZMAN**, *Miras*, s.233; **HATEMİ**, *Miras*, s.59; **DURAL/ÖZ**, s.265; **ÖZTAN**, s.87; **TÜFEK**, K. Gültekin; *Miras Hukukunda Tenkis ve İade Davaları*, Olgaç Matbaacılık, Ankara, 1977, s.65; **PETEK**, *Mirasçılık Sıfatını Sona Erdiren Sebepler*, s.145; **BAYGIN**, *Tasarruf Nisabı*, s.177,178.

Miras bırakan ölmeden önce mirasçılıktan çıkarılan mirasçının payı üzerinde tasarrufta bulunmadıysa, mirastan çıkarılan mirasçı miras bırakandan önce ölmüş gibi kabul edilerek mirastan çıkarılan mirasçı hesaba katılmadan tereke diğer mirasçılar arasında bölüşülür. Örneğin, miras bırakanın geride altsoyundan üç çocuğu kalmış olsun. Bunlardan birisi de miras bırakan tarafından sağlığında mirastan çıkarılmış olsun. Altsoyu bulunmayan bu mirasçının miras ve saklı payları diğer iki çocukların payına eklenecektir. Normal şartlarda mirastan çıkarma olmasaydı her çocuğun miras payı 1/3, saklı payı da 1/6 olacakken mirastan çıkarma nedeniyle iki çocuk için hesaplama yapılacak ve her birinin miras payı 1/2, saklı payı ise 1/4 olacaktır.⁵⁹

Ancak, miras bırakan ölmeden önce mirasçılıktan çıkarılan mirasçının payı üzerinde tasarrufta bulunduyorsa, mirastan çıkarma yapılmamış gibi hesaplama yapılarak saklı paylar belirlenir ve mirastan çıkarılan mirasçının saklı payı, miras bırakanın tasarruf oranına eklenir. Örneğin, miras bırakanın geride altsoyundan üç çocuğu kalmış olsun. Bunlardan birisi de miras bırakan tarafından sağlığında mirastan çıkarılmış ve miras payı üzerinde tasarrufta bulunmuş olsun. Altsoyu bulunmayan bu mirasçı için öncelikle hiç mirastan çıkarma yapılmamış gibi üç çocuğun ayrı ayrı miras payı ve saklı payı hesaplanarak mirastan çıkarılanın saklı payı miras bırakanın tasarruf oranına eklenecektir. Bu durumda normal şartlarda her birinin miras payı 1/3, saklı payı ise 1/6 olacağından, mirasçılıktan çıkarılan mirasçının 1/6 oranındaki saklı payı miras bırakanın tasarruf edebileceği kısma eklenecektir. Sonuçta miras bırakanın tasarruf oranı $1(\text{tereke}) - 1/2(\text{tüm mirasçıların saklı paylar toplamı}) + 1/6(\text{mirasçılıktan çıkarılan mirasçının saklı payı}) = 2/3$ olacaktır.⁶⁰

TMK m.511/3'e göre "mirasçılıktan çıkarılan kimsenin altsoyu, o kimse miras bırakandan önce ölmüş gibi saklı payını isteyebilir." Buna göre mirastan çıkarmanın mirasçılıktan çıkarılan mirasçının saklı pay sahibi altsoyuna bir etkisi olmaz.⁶¹ Bu durumda mirasçılıktan çıkarılanın altsoyu kendisiyle aynı saklı paya sahipse miras bırakanın tasarruf özgürlüğünde değişiklik olmaz.⁶²

⁵⁹ SEROZAN/ENGİN, s. 251; TEKDOĞAN, s.270; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 352; OĞUZMAN, s. 233; NAR, s. 74,75; HATEMİ, s. 59.

⁶⁰ TEKDOĞAN, s.270; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 409; AYAN, *Miras*, s. 194; NAR, s. 78; OĞUZMAN, s. 233; PETEK, s. 150.

⁶¹ TEKDOĞAN, s.270.

⁶² ÇAĞA, s. 155; OĞUZMAN, s. 233,234; ANTALYA/SAĞLAM, s. 220; TEKDOĞAN, s.270.

3. Mirastan Yoksunluk Halinde

TMK m.578’de düzenlenen mirastan yoksunluk hallerinin varlığı halinde bunun miras bırakanın tasarruf oranına ne oranda etki edeceği konusunda öğretide fikir birliği sağlanmamıştır.

Ancak genel kabule göre mirastan yoksunluk halinde tıpkı mirasın reddinde olduğu gibi mirastan yoksun kalan mirasçı, miras bırakanın ölüm tarihinde sağ değilmiş gibi düşünülerek işlem yapılması uygun görülmektedir.⁶³

4. Mirastan Feragat Halinde

Mirastan feragat, ölüme bağlı bir tasarruf olup mirasçının miras payından ivazlı veya ivazsız vazgeçmesidir.⁶⁴ Mirasçının mirastan feragat etmesi halinde mirasçılık sıfatını yitirir ve saklı payını da talep edemez. Bu noktadan sonra feragatin ivazlı veya ivazsız yapılmasına göre durum değişmektedir.⁶⁵

TMK m.528/3’e göre “bir karşılık sağlanarak mirastan feragat, sözleşmede aksi öngörülmedikçe feragat edenin altsoyu için de sonuç doğurur.”

Buna göre mirastan feragat ivazlı yapılmış ise, aksi öngörülmediği sürece yapılan feragat mirastan feragat edenin altsoyu için de hüküm ifade eder. Yani mirastan feragat edenin altsoyu da mirasçılık sıfatını kaybeder. Bu halde miras bırakanın tasarruf oranı hesaplanırken mirastan feragat hiç gerçekleşmemiş gibi mirasçıların, miras payları ve saklı payları belirlenerek mirastan feragat eden mirasçı var sayılır ve ivaz sağlar arası kazandırma olarak terekeye dahil edilir. Bu durumda miras bırakanın tasarruf oranı artar.⁶⁶

⁶³ TEKDOĞAN, s.271; BAYGIN, *Tasarruf Nisabı*, s.179; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, *Miras*, s.411; OĞUZMAN, *Miras*, s.232; İNAN/ERTAŞ/ ALBAŞ, s.358; PETEK, *Mirasçılık Sıfatını Sona Erdiren Sebepler*, s.160.

⁶⁴ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, *Miras*, s.300,301; OĞUZMAN, *Miras*, s.164,165; DURAL/ ÖZ, s.195; AYAN, *Miras*, s.214; ANTALYA, O. Gökhan; *Mirastan Feragat Sözleşmesi (Feragat)*, Alkım Yayınevi, İstanbul,1999, s.28,29; ALBAŞ, Hakan, *Mirastan Feragat Sözleşmesi ve Hükümlerine İlişkin Bazı Sorunlar*, DEÜHFD, C.9, Özel Sayı, 2007, s.535.

⁶⁵ TEKDOĞAN, s.271.

⁶⁶ TEKDOĞAN, s.272; OĞUZMAN, *Miras*, s.234; HATEMİ, s.58; ÖZTAN, s.104; SEROZAN/ENGİN, s.252; AYAN, *Miras*, s.215; İMRE/ERMAN, s.245; ANTALYA, *Feragat*, s.194.

Feragat ivazsız yapılmış ise ve aksi de kararlaştırılmadıysa mirastan feragat edenin altsoyu bundan etkilenmez ve kendi miras payını ve saklı payını talep edebilir. Bu durumda mirastan feragat edenin altsoyunun saklı paylı mirasçı olup olmadığı tespit edilir. Eğer saklı paylı mirasçı ise miras bırakanın tasarruf oranı değişmez⁶⁷; ancak saklı paylı mirasçı değilse miras bırakanın tasarruf oranı artar.⁶⁸

III. TENKİS

Kanun koyucu Türk Medeni Kanunu'nun 561. Maddesinde "saklı pay sahibi mirasçılara ölüme bağlı tasarrufla yapılan ve tasarruf edilebilir kısmı aşan kazandırmaların onların saklı paylarını aşan kısmı orantılı olarak tenkise tâbi olur." düzenlemesiyle saklı paylı mirasçıları koruma altına almıştır.

Azaltma, eksiltme anlamına gelen tenkis, kanuni düzenlemeye rağmen terekenin paylaşımında doğrudan dikkate alınmadığından saklı paylı mirasçılar tarafından açılacak tenkis davası veya ileri sürülecek tenkis def'i⁶⁹ ile dikkate alınacaktır.⁷⁰

Yargıtay 3. HD., E.2014/15265, K.2015/9073, T.20.05.2015⁷¹ kararında; tenkis ve tenkis davası kavramları incelenmiş, "miras bırakanın saklı payları zedeleyen gerek ölüme bağlı ve gerekse sağlar arası kazandırmalarının kural olarak saklı paylarının

⁶⁷ NAR, s.81.

⁶⁸ OĞUZMAN, *Miras*, s.234; HATEMİ, *Miras*, s.58; ÖZTAN, s.104; SEROZAN/ENGİN, s.252; ANTALYA/SAĞLAM, s.287; AYAN, *Miras*, s.214; İMRE/ERMAN, s.245; TEKDOĞAN, s.272.

⁶⁹ EREN, *Tenkis*, s.19; DURAL/ÖZ, s.288; İMRE/ERMAN, s.268; NAR, s.12; ANTALYA, *Feragat*, s.194.

⁷⁰ TEKDOĞAN, s.177; OĞUZMAN, *Miras*, s.235; DURAL/ÖZ, s.238; İMRE/ERMAN, s.261; İNAN/ERTAŞ/ ALBAŞ, s.374; ŞENER, Esat; *Tenkis Davalarının Düşündürücü Yönleri (Tenkis)*, YD, C.1, S.1, 1976, s.27; TURAN BAŞARA, Gamze; *Ölüme Bağlı Tasarrufların Tenkisi ve Tenkis Davası*, TAAD, C.7, S.27, 2016, s.368; GÜNAY, Erhan; *Mirasta Tenkis (indirim) Davası (Tenkis)*, Terazi Aylık Hukuk Dergisi, C.10, S.105, Mayıs,2015, s.65; ÖZTAN, s.121; AYİTER/KILIÇOĞLU, s.190; SARI, Suat, *Uygulamalı Miras Hukuku Temel Kavramlar-Yasal Mirasçılık-Saklı Paylar-Tasarruf Oranı-Tenkis*, 7. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul,2018, s.77; ALBAŞ, Hakan; *Miras Hukukunda İptal ve Tenkis Def'i (Def'i)*, MÜHFD-HAD, C.18, S.3. 2012, s.145.

⁷¹ Yargıtay 3. HD., E.2014/15265, K.2015/9073, T.20.05.2015; "...Tenkis davası, TMK'nın 560-562. maddelerinde düzenlenen, mirasbırakanın saklı payları zedeleyen gerek ölüme bağlı ve gerekse sağlararası kazandırmalarının kural olarak saklı paylarının karşılığını alamayan mirasçılar tarafından mirasbırakanın tasarruf edebileceği sınıra çekilmesini amaçlayan, öncesine etkili, yenilik doğurucu davalardandır. Bu yönüyle, tenkis davası Miras Hukukuna özgü bir iptal davası olarak kabul edilmelidir." (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

karşılığını alamayan mirasçılar tarafından miras bırakanın tasarruf edebileceği sınıra çekilmesini amaçlayan, öncesine etkili, yenilik doğurucu nitelikte olduğu, bu yönüyle miras hukukuna özgü bir iptal davası olduğu” ifade edilmiştir.

Saklı paylar, miras bırakanın terekesi üzerindeki tasarruf alanının sınırını oluşturmaktadır. Buna göre miras bırakanın tasarruf edilebilir alan, saklı paylar dışında kalan kısımdır.⁷² Söz konusu sınır aşıldığında aşılınan kısım için tenkis gündeme gelir ki bu da saklı paylı mirasçı yönünden aşılınan kısmın azaltılması anlamına gelmektedir.

Tenkis talebinde bulunmanın iki temel şartı vardır. Bunlar; miras bırakanın tasarruf sınırını aşacak şekilde sağlar arası kazandırma veya ölüme bağlı tasarruf yapması ve bu tasarrufun saklı paylı mirasçının saklı payını zedelemiş olmasıdır. Bu iki şartın varlığı ve aralarında illiyet bağı olması halinde tenkis talebinde bulunulabilir. Örneğin, üçüncü şahıslar tarafından tereke üzerinde gerçekleştirilen tedbir, el koyma vb. işlemler tenkis şartını sağlamadığından⁷³ bu durumda tenkis talebinde bulunulamaz. Yani, saklı payın zedelenmesi miras bırakanın tasarruf sınırını aşmasından kaynaklanmadığı hallerde tenkis talep edilemez, edilse de reddedilir.⁷⁴

Tenkis talep edilebilmesi için tenkise konu edilen tasarruf işleminin hukuken geçerli olması da gerekmektedir.⁷⁵ Geçerlilik şartını sağlamayan, irade sakatlığı bulunan, muvazaaya konu edilen veya ehliyetsizlik bulunan tasarruf işlemleri için tenkis yerine işlemin butlanı ileri sürülerek tasarruf konusu şeyin tamamının terekeye eklenmesini sağlamak mümkündür.⁷⁶

Miras bırakanın tenkise tabi işlemi yaptığı sırada saklı payı ihlal kastı ile hareket ettiği iddia ediliyorsa işlemin yapıldığı tarihte saklı paylı mirasçısının bulunması gerekmektedir.⁷⁷ İşlem tarihinde saklı paylı mirasçısı bulunmayan miras bırakanın saklı payı zedeleme kastı ile hareket ettiği düşünülemez.⁷⁸

⁷² KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Miras, s.355; AYİTER/KILIÇOĞLU, s.164; OĞUZMAN, Miras, s.198; İMRE/ERMAN, s.199; AYAN, s.8; DURAL/ÖZ, s.253,254; ÖZTRAK, s.57, 59.

⁷³ DURAL/ÖZ, s.279; TEKDOĞAN, s.178.

⁷⁴ TEKDOĞAN, s.179,180.

⁷⁵ DURAL/ÖZ, s.279.

⁷⁶ TEKDOĞAN, s.179,180.

⁷⁷ TEKDOĞAN, s.227.

⁷⁸ TEKDOĞAN, s.179.

Saklı payın zedelenip zedelenmediği mirasın açılması anındaki tereke durumuna göre tespit edilir.

Miras bırakanın sırf tasarruf sınırını aşmış olması tenkis şartlarının sağlandığı anlamına gelmez. Saklı paylı mirasçı kendine düşen miras payı ile saklı payını karşılayabiliyorsa miras bırakan tasarruf sınırını aşan işlemde bulunsada dahi bunların tenkisi istenemez.⁷⁹ Ayrıca gerçekleşen tasarruf ile mirasçılardan bir kısmının saklı payları ihlal edilmiş, diğerlerinin saklı payları ise ihlal edilmemiş olabilir.⁸⁰

Tenkis hakkından feragat etmek mümkündür. Ancak tenkis kurumu niteliği itibariyle miras bırakanın ölümünden sonra ortaya çıktığından tenkisten feragat de, miras bırakan öldükten sonra yapılabilecek bir işlemdir.⁸¹

Tenkis hakkının temliki mümkün değildir. Çünkü tenkis hakkı saklı paylı mirasçının şahsına sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğundan başkasına devir ve temliği yapılamaz.⁸²

Tenkise konu edilen işlemler miras bırakanın ölüme bağlı tasarruf veya sağlar arası kazandırmaları yönündendir. Ancak ölüme bağlı tasarrufların hepsi tenkise konu edilebilirken her sağlar arası kazandırma için tenkis talep edilemez.⁸³ Ölüme bağlı tasarrufların tenkisi için saklı payın zedelenmesi şartının bulunması yeterli görülürken sağlar arası kazandırmanın tenkisi için aynı zamanda bu kazandırmanın kanunda sayılı haller arasında yer alması gerekmektedir.

⁷⁹ TEKDOĞAN, s. 179.

⁸⁰ İMRE/ERMAN, s.262; EREN, *Tenkis*, s.43; TURANBOY, K. Nuri, *Miras Bırakanın Denkleştirme ve Tenkise Bağlı Sağlararası Hukuki İşlemleri*, Yetkin Yayınları, Ankara,2010, s.52; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s.379; KARAKAŞ, s.815,816; NAR, s.89.

⁸¹ AYAN, Mehmet; *Miras Hukuku (Miras)*, 9. Baskı, Seçkin Yayınevi, İstanbul,2016, s. 200; GÜNAY, s. 83; TEKDOĞAN, s.178; EREN, *Tenkis*, s. 126; NAR, s. 141; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 379.

⁸² TEKDOĞAN, s.178.

⁸³ KÖPRÜLÜ, Bülent, *Miras Hukuku Dersleri (Miras)*, 2. Baskı, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul,1985, s.299; AYAN, *Miras*, s.203; HATEMİ, *Miras*, s.49; TEKDOĞAN, s.180; İMRE/ERMAN, s.269; SEROZAN/ENGİN, s.232; ANTALYA/SAĞLAM, s.276.

IV.TENKİS İLE DENKLEŞTİRME (İADE) KURUMUNUN KARŞILAŞTIRILMASI

A. Kanuni Düzenleme Yönünden

Tenkis hükümleri TMK'nın 560 vd. maddelerinde düzenlenirken denkleştirme hükümleri TMK'nın 669 vd. maddelerinde düzenlenmektedir.

B. Amaç Yönünden

Tenkis, miras bırakanın saklı payları ihlal eden kazandırmalarının yasal sınıra indirilmesini sağlarken; denkleştirme, miras bırakanın sağlığında kanuni mirasçısının kendisinden ivazsız olarak aldığı mal ve değerlerin terekeye iadesini sağlayan bir kurumdur. Denkleştirmede amaç, mirasçılar arası bozulan dengenin düzeltilerek sadece saklı pay değil tüm miras payı açısından eşitlik sağlamaktır.⁸⁴

C. Tasarruf Yönünden

Tenkiste miras bırakanın ölümüne bağlı ve sağlar arası tasarrufları uyumsuzluk konusuyken; denkleştirmede, miras bırakanın sadece mirasçıya miras payına mahsuben yaptığı sağlar arası tasarrufları uyumsuzluk konusudur.⁸⁵

D. Tarafları Yönünden

Tenkiste sadece saklı paylı mirasçılar, saklı paylı mirasçının alacaklıları veya iflas masası tenkis talebinde bulunabilirken; denkleştirmede saklı paylı olan veya olmayan tüm yasal mirasçılar denkleştirme talebinde bulunabilmektedir.⁸⁶

⁸⁴ İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 563,564; ÖZÜĞÜR, Ali İhsan, *Tenkis, Mirasta Denkleştirme ve Muvazaa Davaları*, 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015, s. 397; UYAR, Talih, *Uygulamada Tereddüt ve İhtilaf Konusu Olan Üç Müessese: Mirasta Tenkis- İptal ve İade (Üç Müessese-Mirasta Tenkis)*, ABD, S.3, 1971, s. 408; TEKDOĞAN, s.172.

⁸⁵ İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 568; NAR, s. 34; TEKDOĞAN, s.179; SEROZAN/ENGİN, s. 642; ÖZÜĞÜR, *Tenkis*, s. 402,405.

⁸⁶ TEKDOĞAN, s.172; ÖZÜĞÜR, *Tenkis*, s. 399; GÜNAY, s. 153; UYAR, *Mirasta Tenkis*, s. 408.

Tenkiste, diğer mirasçıya veya saklı payı ihlal eden tasarruftan hak elde eden üçüncü kişiye husumet yöneltilebilirken; denkleştirmede sadece diğer mirasçıya karşı husumet yönetilebilmektedir.⁸⁷

E. Nitelik Yönünden

Tenkiste kazandırmanın tenkise tabi olup olmadığını belirlemek miras bırakanın iradesine bağlı olmayıp yasal şartların varlığı halinde kazandırma yasa gereği tenkise tabi olurken; denkleştirmede, miras bırakanın sağlığında altsoyuna yaptığı karşılıksız kazandırmalar, aksi kararlaştırılmadıkça denkleştirmeye tabidir. Yani denkleştirme, miras bırakanın iradesine bağlı olup miras bırakan dilerse altsoyuna yaptığı bu kazandırmanın denkleştirme(iade)ye tabi olmadığını kararlaştırabileceği gibi denkleştirme(iade)ye tabi olmayan bir kazandırmanın da denkleştirme(iade)ye tabi olmasını kararlaştırabilir.⁸⁸

F. Süre Yönünden

Tenkis talebi hak düşürücü süreye tabi olup bu süre “mirasçıların saklı paylarının zedelendiğini öğrendikleri tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde vasiyetnamelerde açılma tarihinin, diğer tasarruflarda mirasın açılması tarihinin üzerinden on yıl geçmekle” sona ererken; denkleştirmede ise hak düşürücü süre yerine zamanaşımı süresi bulunmakta olup bu süre miras taksimi yapılmış ise taksim tarihinden itibaren on yıl geçmekle sona erer⁸⁹ ancak miras taksimi yapılmış kadar zamanaşımı süresi işlemez.

⁸⁷ ÖZUĞUR, *Tenkis*, s. 399; GÜNAY, s. 153; NAR, s. 41. TEKDOĞAN, s.172,173,174.

⁸⁸ TEKDOĞAN, s.172,173; ÖZUĞUR, *Tenkis*, s. 399; NAR, s. 40; GÜNAY, s. 154.

⁸⁹ ÖZUĞUR, *Tenkis*, s. 400; TEKDOĞAN, s.151,174; **Yargıtay 14.HD.**, E.2015/6221, K.2017/9628, T.20.12.2017.

İKİNCİ BÖLÜM

TENKİSE TABİ TASARRUFLAR

I. GENEL OLARAK

TMK m.560'a göre "saklı paylarının karşılığını alamayan mirasçılar, miras bırakanın tasarruf edebileceği kısmı aşan tasarruflarının tenkisini dava edebilirler." Burada amaç, miras bırakanın saklı payı ihlal eden tasarrufların terekeye eklenmesini sağlamaktır.

Tenkis, saklı paylı mirasçılık ve tereke kavramları ile bağlantılı olduğundan miras bırakanın ölümünden önce söz konusu olmaz. Çünkü saklı paylı mirasçılık sıfatı miras bırakanın ölümü ile doğar ve tereke, ölüm tarihi itibarıyla belirleneceğinden miras bırakanın ölümünden önce saklı payın ne kadar ihlal edilip edilmediği tespit edilemez.⁹⁰

Tasarrufun tenkise tabi olabilmesi için söz konusu tasarruf hukuken geçerli ve ivazsız⁹¹ olmalıdır. Tasarrufun kısmen ivazlı kısmen ivazsız olması halinde ivazsız

⁹⁰ TEKDOĞAN, s.198.

⁹¹ SEROZAN/ENGİN, S.232; ANTALYA/SAĞLAM, s.276; AKBIYIK, Cem, *Karma Bağışlama Kavramı ve Miras Hukukundaki Yeri (Karma Bağışlama)*, 2.Tıpkıbası, Aristo Yayınevi, İstanbul, 2021, s.74; İMRE/ERMAN, s.268; BAYGIN, *Tasarruf Nisabı*, s.157; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s.335; HATEMİ, *Miras*, s.48; ÇABRİ, Sezer; *Miras Hukuku Şerhi (TMK m.495-574) Cilt I*, 1. Baskı, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2018, s.896; NAR, s.143.

olan kısmı tenkise tabi olur.⁹²Tasarruf hukuken geçerli değilse tenkis değil tasarrufun butlanı talep edilmelidir.⁹³

Tenkise tabi tasarruflar ölüme bağlı tasarruf olabileceği gibi sağlar arası kazandırma şeklinde bir tasarruf da olabilir. Ölüme bağlı tasarrufların tamamı saklı payı ihlal etmeleri halinde başka hiçbir şart aranmaksızın tenkise tabi olurken, sağlar arası kazandırma şeklinde tasarrufun tenkise tabi olabilmesi için yasada sayılı hallerin varlığı aranır.⁹⁴

Yargıtay 3. HD., E.2014/15265, K.2015/9073, T.20.05.2015⁹⁵ kararında tenkis ve tenkis davası kavram olarak incelenmiş, “miras bırakanın saklı payları zedeleyen gerek ölüme bağlı ve gerekse sağlar arası kazandırmalarının kural olarak saklı paylarının karşılığını alamayan mirasçılar tarafından miras bırakanın tasarruf edebileceği sınıra çekilmesini amaçlayan, öncesine etkili, yenilik doğurucu nitelikte olduğu, bu yönüyle miras hukukuna özgü bir iptal davası olduğu” ifade edilmiştir.

II. ÖLÜME BAĞLI TASARRUF

Saklı payı ihlal eden tüm ölüme bağlı tasarruflar başkaca bir koşul aranmaksızın tenkise tabi olur. Ölüme bağlı tasarrufun vasiyetname, miras sözleşmesi, ölüme bağlı bağışlama veya başka bir şekilde yapılmasının tenkise tabi olmaları yönünden hiçbir önemi yoktur.⁹⁶

⁹² KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, *Miras*, s.393; ANTALYA/SAĞLAM, s.276; OĞUZMAN, *Miras*, s.224; AYBAY, s. 76; AKBIYIK, *Karma Bağışlama*, s.74.

⁹³ TEKDOĞAN, s.198.

⁹⁴ KÖPRÜLÜ, Bülent; *Türk Medeni Kanunu'nun Saklı Pay (Mahfuz Hisse) ve Serbest Tasarruf Oranına (Tasarruf Nisabına) İlişkin Kuralları Üzerine Düşünceler*, Medeni Kanun 50. Yıl Sempozyumu I. Tebliğler, İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Enstitüsü (Saklı Pay), İstanbul, 1978, s.299; AYAN, *Miras*, s.203; HATEMİ, *Miras*, s.49; TEKDOĞAN, s.180,199; İMRE/ERMAN, s.269; SEROZAN/ENGİN, s.232; ANTALYA/SAĞLAM, s.276.

⁹⁵ Yargıtay 3. HD., E.2014/15265, K.2015/9073, T.20.05.2015; “...Tenkis davası, TMK'nın 560-562. maddelerinde düzenlenen, mirasbırakanın saklı payları zedeleyen gerek ölüme bağlı ve gerekse sağlararası kazandırmalarının kural olarak saklı paylarının karşılığını alamayan mirasçılar tarafından mirasbırakanın tasarruf edebileceği sınıra çekilmesini amaçlayan, öncesine etkili, yenilik doğurucu davalardandır. Bu yönüyle, tenkis davası Miras Hukukuna özgü bir iptal davası olarak kabul edilmelidir.” (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

⁹⁶ TEKDOĞAN, s.204.

Yargıtay 2. HD., E. 2007/8646, K.2007/9277, T. 20.03.2007⁹⁷ kararında da bu hususa dikkat çekmiş ve ölüme bağlı tasarrufların her halükârda tenkise tabi olduğu belirtmiştir.

Yargıtay 2. HD., E. 2006/9073, K.2007/2869, T. 27.02.2007⁹⁸ kararında ise vasiyetname örnek gösterilerek vasiyetnamelerin ölüme bağlı tasarruf olması nedeniyle vasiyetnamede yer alan tasarruflara yönelik olarak tenkis hükümlerinin uygulama alanı bulacağı ifade edilmiştir.

Örneğin, miras bırakan A'nın geride tek mirasçısı oğlu B kalmıştır. Miras bırakan, tek malvarlığı olan ve ölümü tarihinde 20.000 TL değerindeki evini sağlığında ivazlı miras sözleşmesi ile 4.000 TL karşılığında üçüncü bir kişiye bırakmıştır. A'nın tek mirasçısı olan B'nin miras payı 1, saklı payı ise 1/2'dir. Bu durumda B'nin saklı payı $20.000 / 1/2 = 10.000$ TL olduğundan miras bırakanın tasarruf oranı $1 - 1/2 = 1/2$ iken tasarruf edebileceği kısım ise $20.000 - 10.000 = 10.000$ TL ile sınırlıdır. Ancak miras bırakan tasarruf sınırını aşmıştır. Miras bırakan bu tasarrufu gerçekleştirmeseydi terekesinde 20.000 TL değerinde taşınmaz olacak, buna göre de B'nin alabileceği saklı payı değeri 10.000 TL olacaktı. Ancak ivazlı miras sözleşmesinin yapılması nedeniyle terekede ivaz değeri olan 4.000 TL kaldığından bu durumda B'nin alabileceği saklı pay değeri 2.000 TL'dir. Sonuç olarak B, miras bırakanın bu tasarrufu nedeniyle $10.000 - 2.000 = 8.000$ TL kadar saklı payı ihlal edildiğinden 8.000 TL'nin tenkisini talep edebilecektir.

⁹⁷ **Yargıtay 2. HD.**, E. 2007/8646, K.2007/9277, T. 20.03.2007, "...Ölüme bağlı tasarruflar her halde tenkise tabidir. (743 Sayılı Türk Kanunu Medenisi md. 507/1) Mahkemece vasiyete konu tüm malların öncelikle belirlenmesi ve tenkis hesabı yapılması zorunludur..." (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

⁹⁸ **Yargıtay 2. HD.**, E. 2006/9073, K.2007/2869, T. 27.02.2007, "...Muris ... Tarafından noterde düzenlenen 06.03.2002 tarihli belge vasiyetname niteliğindedir. Vasiyetnameler kayıtsız şartsız tenkise tabidir. (TMK. m. 565). Mahkemece tenkis hükümlerinin uygulanması gerekirken, yazılı şekilde ret kararı verilmesi usul ve yasaya aykırıdır..." (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

III. SAĞLAR ARASI TASARRUF

Sağlar arası kazandırmaların tenkise tabi olmaları yönünden sınırlı sayı prensibi vardır. Buna göre tenkise tabi olan sağlar arası kazandırmamalar TMK'nın 565. ve 567. Maddeleri arasındaki açıkça düzenlenmiştir. Miras bırakanın sağlar arası kazandırmasının tenkisinin talep edilebilmesi için kazandırmanın bu maddelerde sayılı niteliklerden birine dahil olmalıdır.⁹⁹ Bunların dışındaki sağlar arası kazandırmalar ivazsız olsa bile tenkise tabi değildir.¹⁰⁰

Yargıtay HGK., E. 2010/1-360, K.2010/372, T. 07.07.2010¹⁰¹ kararında sağlar arası kazandırmaların ölüme bağlı tasarruflar gibi her halükârda tenkise tabi olmayacağı, diğer koşullar var olsa bile tasarrufun TMK m. 565'te sayılı hallerden biri kapsamında olması gerektiği vurgulanmıştır.

Buna göre, kavram olarak tenkise tabi sağlar arası tasarruf “miras bırakanın hiç veya tam bir karşılık almaksızın, kendi malvarlığından veya terekesinden başka bir kişi yararına olup kanunda belirtilen nitelikleri gösteren bir malvarlığı değeri sağlaması” olarak tanımlanabilir.¹⁰²

Ölünceye kadar bakma sözleşmeleri, ivazlı olduğundan tenkise tabi olabilmeleri için saklı payı zedeleme kastının ispat edilmesi gerekmektedir.¹⁰³

Miras bırakanın sağlığında kurduğu vakıflar için de aynı durum söz konusudur.¹⁰⁴ TMK m.526'ya göre “miras bırakan, terekesinin tasarruf edilebilir kısmının tamamını veya bir bölümünü özgülemek suretiyle vakıf kurabilir.” Miras

⁹⁹KÖPRÜLÜ, s.299; AYAN, *Miras*, s.203; HATEMİ, *Miras*, s.49; İMRE/ERMAN, s.269; SEROZAN/ENGİN, s.232; ANTALYA/SAĞLAM, s.276.

¹⁰⁰ TEKDOĞAN, s.209.

¹⁰¹ Yargıtay HGK., E. 2010/1-360, K.2010/372, T. 07.07.2010, “...Dava, tenkis isteğine ilişkindir.

...
Ölüme bağlı kazandırmaların aksine, miras bırakanın yaptığı sağlar arası kazandırıcı hukuki işlemler kayıtsız, koşulsuz tenkise tabi tutulmamıştır. Burada işlemin tenkise tabi tutulabilmesi için ön koşul; saklı paya el atma, tasarruf edilebilirlik sınırının aşılmasıdır. Ancak bu da yeterli değildir. Sağlar arası kazandırmaların tenkise tabi tutulabilmesi için saklı paya el atma yanında 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 565 ve 567 inci maddelerinde açıklanan koşulların da gerçekleşmesi gerekmektedir...”
(<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

¹⁰² EREN, *Tenkis*, s.61.

¹⁰³ TEKDOĞAN, s.209; Bkz. İkinci bölüm, V, D. Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesi.

¹⁰⁴ ÖZUĞUR, s.3.

bırakanın TMK m. 526'ya göre vakıf kurması halinde tasarrufun tenkise tabi olabilmesi için miras bırakanın bu tasarrufunda saklı payı zedeleme kastının açık olması gerekmektedir.¹⁰⁵ Aksi halde saklı payı zedeleme kastı açık olmayan bu tasarrufunu tenkise tabi tutmak mümkün olmayacaktır.

Sağlar arası kazandırmanın yapıldığı tarihte saklı paylı mirasçının bulunmaması halinde kazandırma tenkise tabi tutulamaz.¹⁰⁶

IV. TMK m. 565'E GÖRE TENKİSE TABİ SAĞLAR ARASI KAZANDIRMALAR

A. Genel Olarak

Tenkise tabi sağlar arası kazandırmaları dört başlıkta incelemek mümkündür. Buna göre “miras bırakanın, mirasçılık sıfatını kaybeden yasal mirasçıya miras payına mahsuben yapmış olduğu sağlar arası kazandırmalar, geri verilmemek kaydıyla altsoyuna malvarlığı devri veya borçtan kurtarma yoluyla yaptığı kazandırmalar ya da alışılmışın dışında verilen çeyiz ve kuruluş sermayesi; miras haklarının ölümünden önce tasfiyesi maksadıyla yapılan kazandırmalar; miras bırakanın serbestçe dönme hakkını saklı tutarak yaptığı bağışlamalar ve ölümünden önceki bir yıl içinde âdet üzere verilen hediyeler dışında yapmış olduğu bağışlamalar; miras bırakanın saklı pay kurallarını etkisiz kılmak amacıyla yaptığı açık olan kazandırmalar” tenkise tâbidir.

B. Miras bırakanın, Mirasçılık Sıfatını Kaybeden Yasal Mirasçıya Miras Payına Mahsuben Yapmış Olduğu Sağlar Arası Kazandırmalar, Geri Verilmemek Kaydıyla Altsoyuna Malvarlığı Devri veya Borçtan Kurtarma Yoluyla Yaptığı Kazandırmalar Ya Da Alışılmışın Dışında Verilen Çeyiz ve Kuruluş Sermayesi. (TMK m. 565/b.1)

¹⁰⁵ TEKDOĞAN, s.218.

¹⁰⁶ TEKDOĞAN, s.227.

TMK m. 565/b.1'e göre "miras bırakanın, mirasçılık sıfatını kaybeden yasal mirasçıya miras payına mahsuben yapmış olduğu sağlar arası kazandırmalar, geri verilmemek kaydıyla altsoyuna malvarlığı devri veya borçtan kurtarma yoluyla yaptığı kazandırmalar ya da alışılmışın dışında verilen çeyiz ve kuruluş sermayesi" şeklindeki sağlar arası kazandırmaları tenkise tabidir.¹⁰⁷

1.Miras Bırakanın, Mirasçılık Sıfatını Kaybeden Yasal Mirasçıya Miras Payına Mahsuben Yapmış Olduğu Sağlar Arası Kazandırmalar

Bu madde kapsamında düzenlenen ilk ihtimal, miras bırakanın mirasçılık sıfatını kaybeden yasal mirasçıya miras payına mahsuben yapmış olduğu sağlar arası kazandırmalardır.¹⁰⁸ Burada tasarrufun miras bırakanın ölümünden önceki bir yıl içerisinde yapılıp yapılmadığının veya saklı payı zedeleme kastı olup olmadığının bir önemi yoktur.

2. Miras Bırakanın, Mirasçıya Geri Verilmemek Kaydıyla Altsoyuna Malvarlığı Devri veya Borçtan Kurtarma Yoluyla Yaptığı Kazandırmalar Ya Da Alışılmışın Dışında Verilen Çeyiz ve Kuruluş Sermayesi

İkinci ihtimal ise miras bırakanın yasal mirasçıya geri verilmemek kaydıyla altsoyuna malvarlığı devri, borçtan kurtarma yoluyla yaptığı kazandırmalar, alışılmışın dışında çeyiz ve kuruluş sermayesidir. Burada tasarrufun miras bırakanın ölümünden önceki bir yıl içerisinde yapılıp yapılmadığının veya saklı payı zedeleme kastı olup olmadığının bir önemi yoktur.¹⁰⁹

Örneğin miras bırakan, sağlığında çocuklarından birisine gezip eğlenmesi için kendi kullandığı otomobillerinden birini gerçek değerinin çok altında bir bedel karşılığında oğluna devretmiş olsun. Bu çocuğun babasının mirasını reddetmesi durumunda yapılan kazandırma "bakım ve yardım" niteliğinde olmadığından TMK m.565/b.1'e göre tenkise tabi olamayacaktır. (Ancak TMK m.565/b.3 ve TMK m.565/b.4'e göre tenkisi mümkün olup konu, ilerleyen bölümlerde inceleneceğinden bu aşamada kısaca değinilmiştir.) Ancak miras bırakan, bu kazandırmanın karşılıksız

¹⁰⁷ DURAL/ÖZ, s.258,260.

¹⁰⁸ DURAL/ÖZ, s.259.

¹⁰⁹ SEROZAN/ENGİN, s.643; HATEMİ, *Miras*, s.65; TEKDOĞAN, s.177; GÖNENSAY, Samim / BİRSEN, Kemaleddin; *Miras Hukuku*, Fakülteler Matbaası, İstanbul,1956, s.82; BAYGIN, *Tasarruf Nisabı*, s.158; TEKDOĞAN, s.211; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, *Miras*, s.390; ÇABRİ, s. 901.

kalan kısmının iadeye (denkleştirmeye) tabi olacağını kararlaştırmışsa bu sefer de oğulun mirasın reddi ile mirasçılık sıfatını kaybetmesi nedeniyle denkleştirme hükümleri uygulanamayacağından bu kez TMK m. 565/b.1'e göre tenkisi mümkün olacaktır.¹¹⁰

TMK m. 565'te yar alan diğer tüm bentlerde tenkise tabi tasarrufun mirasçı olsun olmasın herkese yönelik olduğu düzenlenmesine rağmen bu bentte özellikle mirasçıya yönelik bir tasarruftan bahsedilmesinin özel bir sebebi vardır. TMK m. 669 vd. maddeler mirasta denkleştirme hükümlerini düzenlemektedir. Buna göre TMK m. 669/1'e göre "yasal mirasçılar, miras bırakandan miras paylarına mahsuben elde ettikleri sağlar arası karşılıksız kazandırmaları, denkleştirmeyi sağlamak için terekeye geri vermekle birbirlerine karşı yükümlüdürler.". TMK m. 669/2'ye göre ise "miras bırakanın çeyiz veya kuruluş sermayesi vermek ya da bir malvarlığını devretmek veya borçtan kurtarmak ve benzerleri gibi karşılık almaksızın altsoyuna yapmış olduğu kazandırmalar, aksi miras bırakan tarafından açıkça belirtilmiş olmadıkça, denkleştirmeye tâbidir."

Görüleceği üzere TMK m. 565/b.1 ile TMK m. 669'da yer alan tasarruflar birbiri ile aynıdır. Peki kanun koyucu neden TMK m.565 ve TMK m. 669'da iki ayrı düzenlemeye yer vermiştir? TMK m. 565/b.1 ve TMK m. 669'da miras bırakanın doğrudan mirasçılara yönelik tasarrufları konu edilmiştir. Ancak TMK m.669'da mirasçı sıfatına haiz kişiye yapılan bu tasarrufun mirasta denkleştirme hükümleri uygulanarak terekeye iadesi ile mirasçılar arası eşitliğin sağlanacağı amaçlanırken, söz konusu mirasçının bir sebeple (mirasın reddi, mirastan yoksunluk, mirastan çıkarma nedenleri vb. haller)¹¹¹ mirasçılıktan çıkmış olması halinde normal şartlar altında denkleştirme hükümleri uygulanamayacak ve diğer mirasçılar hak kaybına uğrayacaktır. Ancak kanun koyucu bunun önüne geçmek için TMK. 565/b.1 ile mirasçılıktan çıkmış olması nedeniyle denkleştirmeye tabi tutulamayan tasarrufun bu sefer tenkise tabi olacağını düzenleyerek hak kayıplarının önüne geçmeyi amaçlamıştır.¹¹²

¹¹⁰ AKBIYIK, s.151.

¹¹¹ TEKDOĞAN, s.212.

¹¹² KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, *Miras*, s.386,390. İMRE/ERMAN, s.269,270,362; TURAN BAŞARA, Gamze; *Miras Hukukunda Denkleştirme (Denkleştirme)*, Turhan Kitabevi, Ankara,2013, s.158; NAR, s.155,156; TEKDOĞAN, s.68,212,213; DURAL/ÖZ, s.249,250; AYAN, *Miras*, s.204; ANTALYA/SAĞLAM, s.278; TURANBOY, s.69,70; ÇABRİ, s.899,900; EREN/YÜCER AKTÜRK, s.286,287.

Burada dikkat edilmesi gereken bir husus da TMK'nin 670. maddesidir. TMK m.670'e göre "mirasın açılmasından önce veya sonra mirasçılık sıfatını kaybeden mirasçıya ait geri verme yükümlülüğü, onun yerini alan mirasçılara, miras paylarında meydana gelen artış oranında geçer." Ez cümle, mirasçılık sıfatını kaybeden mirasçının, kendi mirasçısı bulunması halinde denkleştirme yükümlülüğü ona geçeceğinden¹¹³ bu durumda TMK m. 565/b.1 uygulama alanı bulmaz.¹¹⁴ Bu durumda mirasçılık sıfatını kaybetmiş olan mirasçının kendi mirasçısı bulunması halinde denkleştirme hükümleri uygulama alanı bulacağından bu mirasçıya karşı tenkis talep edilemez.¹¹⁵

Yargıtay 2. HD., E. 2010/3084, K.2010/11268, T. 08.06.2010¹¹⁶ kararında miras bırakanın taşınmazlardan birini bedelsiz olarak oğluna devrettiği olayda, söz konusu devrin miras payına mahsuben yapıldığı miras bırakan tarafından açıkça belirtilmiş olması halinde tenkis hükümlerinin uygulama alanı bulacağı, aksi halde tenkis değil denkleştirme hükümlerinin uygulama alanı bulacağı ifade edilmiştir.

Yargıtay 2. HD., E. 2004/4820, K.2004/5828, T. 05.05.2004¹¹⁷ kararında ise miras bırakanın sağlığında oğlu adına banka hesabı açarak bu hesaba yüklü miktarda para göndermesini bağışlama olarak kabul edilmiş, ayrıca söz konusu tasarruf alışılmışın dışında olarak nitelendirilerek bunun miras bırakanın saklı pay kurallarını ihlal kastının varlığına karine teşkil ettiğini vurgulamıştır. Bu durumda tenkis

¹¹³ İMRE/ERMAN, s.523.

¹¹⁴ KOCAYUSUFPASAOĞLU, *Miras*, s.386; ANTALYA/SAĞLAM, s.278; SEROZAN/ ENGİN, s.237; TURAN BAŞARA, *Denkleştirme*, s.162; ÇABRİ, s.900.

¹¹⁵ TEKDOĞAN, s.213.

¹¹⁶ Yargıtay 2. HD., E. 2010/3084, K.2010/11268, T. 08.06.2010, "...Mirasbırakanın 1990 yılında M.'deki taşınmazını satıp parasını karşılıksız olarak davalı oğluna verdiği toplanan delillerden anlaşılmaktadır. Mirasbırakanın çeyiz veya kuruluş sermayesi vermek ya da bir malvarlığını devretmek veya borçtan kurtarmak ve benzerleri gibi karşılık almaksızın altsoyuna yapmış olduğu kazandırmalar, aksi mirasbırakan tarafından açıkça belirtilmiş olmadıkça, denkleştirmeye tabidir (TMK.md.669/2). Yapılan kazandırmanın miras payına mahsuben olmadığını kanıtlama yükümlülüğü kazandırmadan yararlanan altsoya düşer. Davalı, yapılan kazandırmanın miras payına mahsuben olmadığını kanıtlamamıştır. O halde davalıya yapılan bu kazandırma iadeye tabidir..." (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

¹¹⁷ Yargıtay 2. HD., E. 2004/4820, K.2004/5828, T. 05.05.2004, "...Murisin 44.000 Euro tutarındaki parasını 31.01.1996 tarihinde Kütahya P...Şubesine, oğlu davalı Üzeyir adına hesap açtırarak, onun adına yatırdığı, bu suretle bu miktar parayı oğlu Üzeyir'e aktardığı dosyadaki delillerden anlaşılmaktadır.

...
Murisin alışılmışın dışında oğlu adına hesap açtırıp para yatırması bağışlamadır. Sak pay kurallarını etkisiz kılma amacıyla yapıldığı da açık ve tartışmasızdır. O halde davalı Üzeyir'e yapılan bu kazandırmanın, murisin serbestçe tasarruf edebileceği kısmı aşmış aştığı (başka bir ifade ile) davacının saklı payına el atıp atmadığı belirlenmelidir..." (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

hükümlerinin uygulama alanı bulacağını, bu çerçevede miras bırakanın bu tasarrufu ile, tasarruf özgürlüğünü ne oranda aştığının tespiti yapılması gerektiğine dikkat çekmiştir.

C. Miras Haklarının Ölümden Önce Tasfiyesi Maksadıyla Yapılan Kazandırmalar (TMK m. 565/b.2)

Miras haklarının ölümden önce tasfiyesi maksadıyla yapılan kazandırmalar, kanuni mirasçının miras hakkından ivazlı bir şekilde feragat etmesi anlamına gelmektedir.¹¹⁸

Miras hakkından feragat, feragat eden mirasçı yönünden ölüme bağlı tasarruf niteliğinde değildir. Aksine miras bırakan açısından ölüme bağlı tasarruf niteliğindedir. Miras hakkından feragat eden mirasçı açısından sağlar arası tasarruf niteliğinde olduğundan sağlar arası kazandırmaların tenkisi hükümlerine tabi olur.¹¹⁹

Feragatin, TMK m.528¹²⁰ çerçevesinde yapılmış bir feragat olması gerekmektedir. Buna göre mirastan feragatin ivaz karşılığı yapılmış olması ve mirasçı ile miras bırakan arasında TMK m. 528'e göre yapılmış ivazlı mirastan feragat sözleşmesi bulunması gerekmektedir.¹²¹ Bunun dışındaki şekil ve usullerde yapılmış feragatler bu fıkra kapsamında değildir.¹²²

Yargıtay 2. HD., E. 2005/19483, K.2005/17034, T. 16.12.2005¹²³ kararında bu hususa değinilmiş, miras bırakanın sağlığında mirasçılık sıfatı henüz doğmamış olması

¹¹⁸ GÖNENSAY/BİRSEN, s.83; KÖPRÜLÜ, s.303; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, *Miras*, s.390; İMRE, *Miras*, s.414; ANTALYA/SAĞLAM, s.278; İMRE/ERMAN, s.271; OĞUZMAN, *Miras*, s.222; AYİTER, s.144; DURAL/ÖZ, s.251; AYBAY, s.75; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s.341; KILIÇOĞLU, s.198; BAYGIN, *Tasarruf Nisabı*, s.158; ALBAŞ, *Feragat*, s.539; TURANBOY, s.79; TÜFEK, s.82.

¹¹⁹ İMRE/ERMAN, s.197; İMRE, *Miras*, s.300.

¹²⁰ **TMK MADDE 528-** Mirasbırakan, bir mirasçısı ile karşılıksız veya bir karşılık sağlanarak mirastan feragat sözleşmesi yapabilir.

Feragat eden, mirasçılık sıfatını kaybeder.

Bir karşılık sağlanarak mirastan feragat, sözleşmede aksi öngörülmedikçe feragat edenin altsoyu için de sonuç doğurur.

¹²¹ ANTALYA, *Feragat*, s.97.

¹²² ÖZÜĞÜR, s.310,311.

¹²³ **Yargıtay 2. HD.**, E. 2005/19483, K.2005/17034, T. 16.12.2005, "...Miras bırakan İsmail 1994 tarihinde ölmüştür. Murisin ölümünden önce; davacılaran ..., ... ve ...'in; "... murisin davalılara temlik ettiği gayrimenkullerden dolayı, ilerde babaları İsmail'in vefatında hiçbir hak talep etmeyeceklerine ve dava açmayacaklarına" dair tek taraflı irade beyanı şeklinde verdikleri, noterde

ve doğmamış haktan önceden feragat mümkün olmadığından, miras bırakanın sağlığında yasal mirasçılarının noterden yaptıkları mirastan feragat sözleşmesinin geçersiz olduğuna dikkat çekilmiştir.

Feragat karşılığında elde edilen kazanç yani ivaz, diğer mirasçılarının saklı payını aştığı kısmı kadarıyla tenkise tabi olur.¹²⁴

Tarafların saklı payı zedeleme kastının bulunup bulunmadığına¹²⁵ veya miras bırakanın ölümünden belli bir süre yapılmış olup olmadığına bakılmaksızın¹²⁶ sadece elde edilen kazancın diğer mirasçılarının saklı paylarını aşması tenkise tabi olması için yeterlidir.¹²⁷

Bu nedenle de örneğin, mirastan feragat sözleşmesinin yapıldığı tarihte söz konusu tasarruf saklı payları ihlal etmeyen nitelikte olmasına rağmen , daha sonra miras bırakanın ekonomik durumunun kötüleşmesi nedeniyle miras bırakanın terekesinde azalma meydana gelerek miras bırakanın ölümü tarihi itibarıyla saklı payları ihlal eden bir niteliğe dönüşürse bu durumda TMK m. 565/b.2 uygulama alanı bulmazken, tasarrufun yapıldığı sırada saklı payı ihlal kastı olmaması nedeniyle de TMK m. 565/b.4 de uygulama alanı bulmaz.¹²⁸

Tenkise tabi olan kısım ise ivaz karşılığı feragat sonucunda elde edilen kazancın, diğer mirasçılarının saklı payını aştığı kısmı kadardır. Saklı payın aşıp aşılmadığının tespiti ise ölüm tarihi itibarıyla mevcut tereke göz önünde bulundurularak yapılır.¹²⁹

düzenlenen ...1993,1993 ve ...1993 tarihli taahhütnameler mirastan feragat sözleşmesi (TKM. md. 475) niteliğini taşımadığından hukuken geçersizdir. Henüz hak doğmamışken, doğmamış bir haktan önceden feragat de mümkün olmadığından sözü edilen taahhütnameler haktan feragat niteliğinde de değildir...”
(<https://karararama.yargitay.gov.tr>)

¹²⁴ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, *Miras*, s.390; EREN, *Tenkis*, s.84; DURAL/ÖZ, s.259; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s.341; İMRE/ ERMAN, s.271; ANTALYA, *Feragat*, s.96,97; ALBAŞ, *Feragat*, s.539; TURANBOY, s.79; KILIÇOĞLU, s.198; BAYGIN, *Tasarruf Nisabı*, s.158, TÜFEK, s.82.

¹²⁵ BAYGIN, *Tasarruf Nisabı*, s.158; TÜFEK, s.82; NAR, s.168.

¹²⁶ BERKİ, Şakir; *Türk Medeni Kanunu'nda Mirasdan Feragat*, Prof. Dr. Mahmut Koloğlu'ya 70. Yaş Armağanı, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara,1975, s.407; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s.264; GÖNENSAY/ BİRSEN, s.83; NAR, s.181; TEKDOĞAN, s.181; TÜFEK, s.83.

¹²⁷ DURAL/ÖZ, s.259; İMRE/ERMAN, s.271; EREN, *Tenkis*, s.65; ÇABRİ, s.905; NAR, s.167.

¹²⁸ NAR, s.168.

¹²⁹ TEKDOĞAN, s.216.

TMK m. 573'te te benzer bir düzenlemeye yer verilmiştir. Buna göre “miras bırakan, mirastan feragat eden mirasçıya, sağlığında terekenin tasarruf edilebilir kısmını aşan edimlerde bulunmuşsa; diğer mirasçılar bunun tenkisini isteyebilirler. Bu durumda, mirastan feragat edenin sadece saklı payını aşan miktar tenkise tâbi olur.”

Örneğin, muris M'nin mirasçıları, alt soyundaki çocukları A, B ve C olsun. A, M'nin sağlığında 11.000 TL ivaz ile mirastan feragat etmiştir. M öldüğünde ölüm tarihi itibariyle terekede 4.000 TL kalmıştır. A, M'nin sağlığında mirastan feragat ettiğinden terekenin açılması sırasında geriye kalan mirasçılar B ve C olacaktır. İvaz karşılığı feragat yapılmamış olsa idi gerçek tereke miktarı 4.000 TL'ye ek olarak feragat karşılığı ödenen ivaz bedelinin yani 11.000 TL'nin eklenmesiyle 15.000 TL; mirasçılar ise A, B ve C olacaktı. Bu durumda A'nın, B'nin ve C'nin miras payları 5.000 'er TL, saklı payları ise 2.500'er TL olacaktı. Ancak ivaz karşılığı feragat nedeniyle ölüm tarihi itibariyle terekede kalan 4.000 TL için B ve C için 2.000'er TL kalmıştır. Bu durumda A'nın ivaz ile mirastan feragat işlemi nedeniyle normal şartlar altında saklı payı ayrı ayrı 2.500 TL olan B ve C, feragat işlemi nedeniyle mirastan ayrı ayrı 2.000 TL alabilmektedir. Bu durumda B ve C'nin saklı payı 500'er TL ihlal edildiğinden B'nin 500 TL ve C'nin 500 TL için A'dan tenkis talep etme hakkı bulunmaktadır.¹³⁰

Diğer bir örnekte de M'nin mirasçıları A ve B olsun. M'nin sağlığında M ile A aralarında 10 milyon lira karşılığında ivazlı mirastan feragat sözleşmesi yapmıştır. A, 10 milyon lira alarak M'nin ilerideki mirasından feragat etmiştir. M öldükten sonra terekesinde 2 milyon lira bulunmaktadır. Tasarruf oranı hesabında tereke, 10 milyon lira+2 milyon lira = 12 milyon lira olarak kabul edilecektir. B'nin saklı payı, 1/2'lik miras payının yarısı olduğundan 12 milyon lira x 1/2 x 1/2 = 3 milyon liradır. Miras bırakanın ölüm tarihindeki terekede 2 milyon lira bulunmasına karşın, B'nin saklı payı 3 milyon lira olduğundan B'nin 1 milyon liralık saklı payı ihlal edilmiştir. Bu durumda B, bu 1 milyon liranın A'dan tenkisini talep etme hakkına sahiptir.¹³¹

Görüldüğü üzere tenkise tabi değer hesaplanırken ivazın tamamı terekeye eklenmektedir. Ancak terekeye eklenerek ivazın, mirasın açıldığı tarihteki değeri esas alınmalıdır. İvaz taşınmaz veya taşınır bir eşya veya para olabilir. Buna göre ivaz bir

¹³⁰ TEKDOĞAN, s.216.

¹³¹ DURAL/ÖZ, s.261.

eşya ise mirasın açıldığı tarihteki değeri; ivaz bir para ise ölüm tarihindeki güncel değeri hesaplanarak tereke hesabına dahil edilmelidir.

Ancak, mirastan feragat sözleşmesindeki ivaz mirasçıya ödenmemişse terekede eksilme meydana gelmemiş olacağından tereke hesabına katılmaz.¹³²

D. Miras bırakanın Serbestçe Dönme Hakkını Saklı Tutarak Yaptığı Bağışlamalar ve Ölümünden Önceki Bir Yıl İçinde Âdet Üzere Verilen Hediyeler Dışında Yapmış Olduğu Bağışlamalar (TMK m. 565/b.3)

Burada saklı payı zedeleme kastı olup olmadığına bakılmaksızın¹³³ “miras bırakanın sağlar arası bağışlamalarından serbestçe dönme hakkını saklı tutarak yaptığı bağışlamalar ve ölümünden önceki bir yıl içerisinde adet dışı yapılan hediye bağışlamalarından” bahsedilmektedir. Böyle bir durumda söz konusu bağışlama tenkise tabi olur.

Görüleceği üzere burada her türlü bağışlama tenkise tabi değildir. Öncelikle bağışlamanın TBK m.285 vd. çerçevesinde bağışlama niteliğinde olması gerekmektedir. Bağışlama, TBK m.285/1'e göre “bağışlayanın sağlar arası sonuç doğurmak üzere, malvarlığından bağışlanana karşılıksız olarak bir kazandırma yapmayı üstlendiği sözleşmedir.”¹³⁴ Hangi işlemlerin bağışlama sayılmayacağı da devamında düzenlenmiştir. Buna göre “henüz edinilmemiş olan bir haktan feragat etmek veya bir mirası reddetmek, bağışlama değildir.” (TBK m.285/2). Ayrıca, “ahlaki bir ödevin yerine getirilmesi de bağışlama sayılmaz.” (TBK m.285/3).

Tenkis hükümlerinin uygulanması için öncelikle tasarrufun bağışlama niteliğinde olma koşulunu sağlamanın ardından miras bırakanın bu bağışlama işlemini serbestçe dönme hakkını kullanarak veya ölümünden önceki bir yıl içerisinde

¹³² DURAL/ÖZ, s.261.

¹³³ OĞUZMAN, *Miras*, s.223; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s.342; BAYGIN, *Tasarruf Nisabı*, s.160; ÇABRİ, s.908.

¹³⁴ YAVUZ, Cevdet/ACAR, Faruk/ÖZEN, Burak; *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, 9. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul,2014, s.350; ZEVKLİLER, Aydın/GÖKYAYLA, K. Emre; *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, 12. Baskı, Vedat Kitapçılık, Ankara,2013, s.167; GÜMÜŞ, Mustafa Alper; *Borçlar Hukuku Özel Hükümler C.I*, 3. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul,2013, s.203; AYDOĞDU, Murat/KAHVECİ, Nalan; *Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara,2014, s.367.

adet üzere verilen hediyeler dışında yapılan bir bağışlama niteliğinde koşullarını da sağlaması gerekmektedir.¹³⁵

Adet gereği verilen hediye niteliğindeki bağışlamalar bu kapsama girmeyeceğinden tenkise tabi olmaz. Miras bırakanın sosyal ve ekonomik durumuna göre makul kabul edilebilecek doğum günü, düğün, nişan gibi nedenlerle verilen hediyeler adet gereği hediye kabul edilmektedir.¹³⁶ Örneğin, çok zengin birinin mezun olan çocuğuna araba hediye etmesi adet gereği kabul edilirken, orta gelirli birinin mezun olan çocuğuna araba hediye etmesi adet dışı hediye olarak kabul edilecektir.¹³⁷

Böylece, miras bırakanın her türlü bağışlaması tenkise tabi tutulmamıştır. Bu nedenle bağışlamanın tenkise tabi olup olmadığını belirlemek için TBK m.285 ve TMK m.565/b.3 birlikte değerlendirilmelidir.

TBK m.290/2’de yer alan “yerine getirilmesi bağışlayanın ölümüne bağlı olan bağışlamada, vasiyete ilişkin hükümler uygulanır” düzenlemesine göre bağışlamanın miras bırakanın ölümüne bağlı olarak hüküm ifade edeceği kararlaştırılabilir. Bu durumda söz konusu bağışlama ölümüne bağlı tasarruflara ilişkin kurallara tabi olacağından tereke hesabında dikkate alınmaz.¹³⁸

Yargıtay 1.HD., E. 2017/4075, K.2018/15811, T. 20.12.2018¹³⁹ kararında miras bırakanın adet dışı nitelikteki bir hediyeği ölümünden önceki bir yıldan daha eski bir

¹³⁵ OĞUZMAN, *Miras*, s.222; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, *Miras*, s.391, 398; DURAL/ÖZ, s.260; ÖZTAN, s.109; ANTALYA/SAĞLAM, s.280; SEROZAN/ENGİN, s.238; İMRE/ ERMAN, s.272; NAR, s.172.

¹³⁶ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, *Miras*, s.398; OĞUZMAN, *Miras*, s.222; DURAL/ÖZ, s.260; AYAN, *Miras*, s.206; ANTALYA/SAĞLAM, s. 280; ÇABRİ, s.907.

¹³⁷ DURAL/ÖZ, s.260; NAR, s.173; ÇABRİ, s.173.

¹³⁸ TEKDOĞAN, s.218.

¹³⁹ Yargıtay 1.HD., E. 2017/4075, K.2018/15811, T. 20.12.2018, “...Öte yandan, muris 08.02.2008 tarihinde öldüğüne ve 4721 sayılı TMK’nın 565/3. maddesi uyarınca ölümünden önceki bir yıl içinde adet üzere verilen hediyeler dışında yapmış olduğu bağışlamalar mutlak tenkise tabi olduğuna göre; murisin 07.02.1989 tarihinde bağışladığı bağımsız bölüm ile 2004 yılında yaptığı para bağışlarının mutlak tenkise tabi olduğunu söyleyebilme olanağı yoktur. O halde, 07.02.1989 tarihinde bağışlanan bağımsız bölüm ile 2004 yılında yapılan para bağışlarının tenkise tabi olabilmesi için davacının TMK’nın 565/4. maddesi uyarınca murisin saklı pay kurallarını etkisiz kılmak amacıyla bu bağışları yaptığını kanıtlaması gerekmektedir. Murisin tüm malvarlığını devretmesi doğrudan o amaçla hareket ettiğini her durumda göstermez. Bu amacın davacı tarafından ispatlanması lazımdır. Hal böyle olunca, yukarıda açıklandığı üzere murisin saklı pay kurallarını etkisiz kılmak amacıyla hareket edip etmediğinin saptanması ve sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken yanılıgılı değerlendirme ile yazılı şekilde karar verilmesi hatalıdır...” (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

tarihte vermiş olması halinde TMK m. 565/b.3 yönünden tenkis söz konusu olmasa da miras bırakanın tasarrufu yaparken saklı pay kurallarını ihlal kastı içerisinde olduğunun ispat edilmesi halinde TMK m.565/b.4 kapsamında tenkisin mümkün olacağına dikkat çekilmiştir.

1.Miras Bırakanın Serbestçe Dönme Hakkını Saklı Tutarak Yaptığı Bağışlamalar

Bağışlayanın bağışlamasından kayıtsız şartsız dönmesine ilişkin yasal bir düzenleme yoktur. Ancak TBK'nin 292. Maddesinde bağışlayanın dönme hakkını saklı tutarak bağışlama yapabileceği düzenlenmiş, bağışlayana dönme koşullu bağışlama yapabileceği ve bağışlayanın bağışlananın kendisinden önce ölmesi durumunda, bağışlama konusunun kendisine dönmesi koşulunu koyabileceği belirtilmiştir.¹⁴⁰

Ayrıca, TBK'nin 295 ve 296. Maddelerinde¹⁴¹ bağışlamanın kanunda sayılı hallerin varlığı halinde geri alınabileceği düzenlenmiştir.

Buna göre, TBK m.292,295,296 ve TMK m.565/b.3 birlikte değerlendirildiğinde miras bırakan bağışlamayı dilerse şarta bağlı olarak dilerse de kayıtsız şartsız dönebileceği şekilde yapabilmektedir.¹⁴²

¹⁴⁰ TEKDOĞAN, s.223.

¹⁴¹ **TBK MADDE 295-** Bağışlayan, aşağıdaki durumlardan biri gerçekleşmişse, elden bağışlamayı veya yerine getirdiği bağışlama sözünü geri alabilir ve bağışlananın istem tarihindeki zenginleşmesi ölçüsünde, bağışlama konusunun geri verilmesini isteyebilir:

1. Bağışlanan, bağışlayana veya yakınlarından birine karşı ağır bir suç işlemişse.
2. Bağışlanan, bağışlayana veya onun ailesinden bir kimseye karşı kanundan doğan yükümlülüklerine önemli ölçüde aykırı davranmışsa.
3. Bağışlanan, yüklemeli bağışlamada haklı bir sebep olmaksızın yüklemeyi yerine getirmemişse.

MADDE 296- Bağışlama sözü veren, aşağıdaki durumlarda sözünü geri alabilir ve onu ifadan kaçınabilir:

1. Elden bağışlanan bir malın geri verilmesini isteyebileceği sebeplerden biri varsa.
2. Mali durumu, sonradan sözün yerine getirilmesini kendisi için olağanüstü ağır kılacak ölçüde değişmişse.

3. Bağışlama sözü verdikten sonra, kendisi için yeni aile yükümlülükleri doğmuş veya bu yükümlülükleri önemli ölçüde ağırlaştırmışsa.

Bağışlama sözü verenin borcunu ödeme güçsüzlüğü belirlenir veya iflasına karar verilirse, ifa yükümlülüğü ortadan kalkar.

¹⁴² **FEYZİOĞLU**, Feyzi Necmeddin; *Borçlar Hukuku, İkinci Kısım, Akdin Muhtelif Nevileri*, C.1, 4. Baskı, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1980, s.368; **YAVUZ/ACAR/ÖZEN**, s.360,361 **EREN**, Fikret; *Borçlar Hukuku Özel Hükümler (Borçlar Özel)*, 6. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara,2018, s. 291; **GÜMÜŞ**, s.259.

TMK m. 565/b.3'te bahsedilen bağışlama, miras bırakanın serbestçe dönme hakkını saklı tutarak yaptığı bağışlamalar olup TBK'nin 295. ve 296. Maddelerinden ayrı olarak miras bırakanın bağışlamadan istediği anda hiçbir özel sebep aranmadan dönme hakkı saklı kalarak yaptığı bağışlamalardır.¹⁴³

Buna göre dönme hakkı saklı tutulan bağışlamada miras bırakan tek taraflı beyanla istediği zaman lehine bağışlama yapılanın iznine tabi olmadan bağışlamadan dönebilir.¹⁴⁴ Ancak, bağışlamadan dönme hakkının saklı tutulduğunun kabulü için tarafların bu hususta anlaşmış olduğu¹⁴⁵, ayrıca miras bırakanın hiçbir gerekçe göstermeden ve süreye bağlı olmadan dönme hakkına sahip olduğu bağışlama sözleşmesinden açıkça anlaşılmalıdır.¹⁴⁶ Bu şartlara sahip olmayan bağışlama için TMK m.565/b.3 uygulama alanı bulmasa da şartları var ise TMK m.565'teki diğer tenkis hallerinden biri kapsamında tenkis hükümleri uygulama alanı bulur. TBK m. 292'de yer alan bağışlayana dönme koşullu bağışlama yapabileceği düzenlemesi ile miras bırakana koşullu bağışlama hakkı yasa ile verildiğinden miras bırakanın TMK m. 565/b.3 kapsamında serbestçe dönme hakkını saklı tutarak yaptığı bağışlamanın tenkise tabi olması için miras bırakanın ölümünden önceki bir yıl içinde yapılıp yapılmadığına veya saklı payı zedeleme kastı olup olmadığına bakılmaz.¹⁴⁷ Sözleşmeden dönme hakkı saklı tutulmayan bağışlama, miras bırakanın ölümünden bir yıl önce yapılmışsa tenkise konu olur.¹⁴⁸

Örneğin, miras bırakan sağlığında yaptığı bağışlama işlemiyle ölmeden önce serbestçe dönme hakkını saklı tutarak taşınmazını bağışlamış ve devrini gerçekleştirmiştir. Bu durumda bu bağışlama, miras bırakanın ölümünden önceki bir yıl içerisinde yapılıp yapılmadığına veya saklı payı zedeleme kastı olup olmadığına bakılmaksızın saklı payı ihlal eden kısmı kadarıyla tenkise tabi olur. Ancak, söz

¹⁴³ TEKDOĞAN, s.224.

¹⁴⁴ EREN, *Tenkis*, s.87; SEROZAN/ENGİN, s.238; TURANBOY, s.84,85; GÖNENSAY/ BİRSEN, s.83; BAYGIN, *Tasarruf Nisabı*, s.160.

¹⁴⁵ EREN/YÜCER AKTÜRK, s.302; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s.343; ANTALYA/SAĞLAM, s.279,280.

¹⁴⁶ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, *Miras*, s.392; EREN, *Tenkis*, s.87; AYİTER, s.145; ÇABRİ, s.908; NAR, s.175,176.

¹⁴⁷ OĞUZMAN, *Miras*, s.223; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s.342; BAYGIN, *Tasarruf Nisabı*, s.160; ÇABRİ, s.908.

¹⁴⁸ KÖPRÜLÜ, s.306; EREN, *Tenkis*, s.87; OĞUZMAN, *Miras*, s.223; İNAN/ERTAŞ/ ALBAŞ, s.342; ANTALYA/SAĞLAM, s.279; BAYGIN, *Tasarruf Nisabı*, s.160; AYBAY, s.75; NAR, s.176, ÇABRİ, s.908.

konusu bağışlama, miras bırakanın sağlığında değil de ölümünden sonra ifa edilmesi şeklinde yapılmışsa yani ölümüne bağlı bir bağışlama ise TMK m. 565'e göre değil ölüme bağlı tasarrufların tenkisi hükümlerine göre tenkise tabi olur.¹⁴⁹

Yargıtay 2.HD., E. 2003/15790, K.2004/1425, T. 11.2.2004¹⁵⁰ kararında miras bırakanın ikinci eşine serbestçe dönme hakkını saklı tutarak yaptığı taşınmaz bağışının tenkisi için bağışlamanın miras bırakanın ölümünden bir yıl öncesine kadar yapılmasının yeterli olacağı, başka bir şartın aranmayacağı ifade edilmiştir.

Yargıtay 2.HD., E. 2003/4621, K.2003/7706, T. 27.05.2003¹⁵¹ kararında miras bırakanın taşınmazını bağışlarken, karşı tarafın kendisinden önce ölmesi halinde taşınmazın kendisine dönmesi koşulunu ileri sürmesi halinde bu, koşula bağlı dönme hakkı niteliğinde olduğundan ve serbestçe dönme hakkı kapsamına girmediğinden TMK m. 565/b.3 gereğince tenkisinin mümkün olmadığı ancak miras bırakanın bu bağışlama sırasında saklı payları zedeleme kastının var olduğu ispat edilebilirse TMK m. 565/b.4 gereğince tenkisin mümkün olacağı belirtilmiştir.

2. Miras bırakanın Ölümünden Önceki Bir Yıl İçerisinde Âdet Üzere Verilen Hediyeler Dışında Yapmış Olduğu Bağışlamalar

Miras bırakanın saklı payı zedeleme kastı olup olmadığına bakılmaksızın¹⁵² ölümünden önceki bir yıl içerisinde adet üzerine verilen hediyeler dışında yapmış

¹⁴⁹ TEKDOĞAN, s.224.

¹⁵⁰ Yargıtay 2.HD., E. 2003/15790, K.2004/1425, T. 11.2.2004, "...Davalının konusunu oluşturan taşınmaz miras tarafından 1.11.1990 tarihinde ikinci eşi davalıya serbestçe rücu hakkı saklı tutularak bağışlanmıştır. Serbestçe rücu hakkı saklı tutularak yapılan bağışlamalar ölüm gününde kesin bağış halini kazanır. Bunlarda ölümünden bir sene içinde yapılmış bağışlar gibi kast aranmaksızın, herhalde tenkise tabi tutulurlar. (743 S. MK m.507/3)..." (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

¹⁵¹ Yargıtay 2.HD., E. 2003/4621, K.2003/7706, T. 27.05.2003, "... Mirasbırakanın bağışlayanın kendinden önce ölümü halinde bağışlamanın yine kendisine dönmesi koşuluyla yaptığı bağış Türk Kanunu Medenisinin 507/3. Maddesinde gösterilen mirasbırakanın kayıtsız şartsız dönme hakkı olan bağışlardan değildir. Bu nedenle davacıların Türk Kanunu Medenisinin 507/4. Maddesi (TMK m.565) koşullarının oluştuğu temlikin saklı pay kurallarını zedelemek amacı ile yapıldığının kanıtlanması gerekir. Davacılar temlikin bu amaçla yapıldığını kanıtlamadıkları gibi, mirasbırakanın açtığı davada da bağışlamanın bu amaçla yapılmadığının açıklandığı belirlenmiştir.

...
Türk Kanunun Medenisinin 507/3 ve 507/4. Maddesi koşulları oluşmadığından davanın reddi..."(<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

¹⁵² OĞUZMAN, *Miras*, s.223; SEROZAN/ENGİN, s.238; DURAL/ÖZ, s.253; TURANBOY, s.88; KARAYALÇIN, Yaşar; *16.3.1990 Tarih ve K. 1990/2 Sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı "Saklı Payı İhlal Edilmemiş Mirasçı Muvazaa Nedeniyle Dava Açabilir" Görüşü ve Diğer Problemler*, Prof. Dr. Jale G. Akipek'e Armağan, Konya,1991, s.217; BAYGIN, *Tasarruf Nisabı*, s.161; NAR, s.179.

olduğu tüm bağışlamalar tenkise tabidir. Buna göre serbestçe dönme hakkı saklı tutulmayan bağışlamalarda bağışlama, miras bırakanın ölümünden önceki bir yıl içerisinde yapılmış olması halinde tenkise tabidir.¹⁵³ Bağışlamanın TBK m. 285 vd. çerçevesinde bağışlama sözleşmesi niteliğinde olması gerektiği unutulmamalıdır.

Yargıtay 1.HD., E. 2016/16381, K.2020/2228, T. 04.06.2020 ¹⁵⁴ kararında; miras bırakanın ölümünden yirmi bir gün önce taşınmazını bağışlaması üzerine bu bağışlamanın TMK m.565/b.3’de yer alan miras bırakanın ölümünden önceki bir yıl içinde adet üzere verilen hediyeler dışında yapılan bağışlama niteliğinde olması nedeniyle mutlak tenkise tabi olduğu, bu nedenle miras bırakanının bu tasarrufunun tenkis yönünden incelenmesinin usul ve yasaya uygun olduğu ifade edilmiştir.

Yargıtay HGK., E. 2000/2-1240, K.2000/1781, T. 22.11.2000¹⁵⁵kararında; miras bırakanın sağlığında bir taşınmazını devrettiği, devir sırasında taşınmazın bedeli üzerinden bir kısmını para olarak aldığı, kalan kısmının ise kendisine yapılan bakım ve gözetime sayıldığı olayda, miras bırakanın bu tasarrufunun satış ve karşılıklı edimleri kapsayan karma sözleşme niteliğinde olduğunu belirterek tenkisin söz konusu olması için tasarrufun karşılıksız edim niteliğinde bağış olması gerektiğine, ancak somut olaydaki işlemin karşılıklı edimler içermesi nedeniyle bu kapsamda değerlendirilemeyeceğinden tenkis hükümlerinin uygulama alanı bulamayacağına dikkat çekmiştir.

Miras bırakanın ölümünden bir yıl önce verdiği gelenek ve göreneklere uygun ve alışılmış nitelikteki hediyeleri saklı payı zedeleme kastı da yok ise tenkise tabi

¹⁵³ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, *Miras*, s.392; EREN, *Tenkis*, s.88; KÖPRÜLÜ, *Miras*, s.307; İMRE/ERMAN, s.272; DURAL/ÖZ, s.254; ÖZTAN, s.109; ANTALYA/SAĞLAM, s.279; ÇABRİ, s.909.

¹⁵⁴ Yargıtay 1.HD., E. 2016/16381, K.2020/2228, T. 04.06.2020, “...Dava konusu taşınmazlar Mirasbırakanın ölümünden 21 gün önce davalıya bağışlanmıştır. Bilindiği üzere, 4721 sayılı TMK’nin 565/3. fıkrasında; “Mirasbırakanın serbestçe dönme hakkını saklı tutarak yaptığı bağışlamalar ve ölümünden önceki bir yıl içinde adet üzere verilen hediyeler dışında yapmış olduğu bağışlamalar, “ hükmüne yer verilmiş olup, eldeki davada yapılan bağışlama mutlak tenkise tabidir. O halde, tenkis yönünden inceleme yapılarak sonuca gidilmiş olmasında kural olarak bir isabetsizlik bulunmamaktadır...” (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

¹⁵⁵ Yargıtay HGK., E. 2000/2-1240, K.2000/1781, T. 22.11.2000; “...Muris taşınmazı davalıya satmıştır. Bedelin bir kısmı parasal olarak alınmış, bir kısmı ise kendisine yapılan bakım ve gözetim karşılığına sayıldığı, işlemin satış ve karşılıklı edimleri kapsayan karma sözleşme olarak gerçekleştiği, kazandırıcı işlemin bağış olmadığı anlaşılmaktadır. MK 507/3. Maddesi kazandırıcı işlemin bağış olması halinde indirim (tenkise) tabi olacağına ilişkindir. Maddi olayda karşılıksız edim unsuru bulunmadığından Medeni Kanun’un 507. Maddesi koşulları oluşmamıştır...” (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

değildir.¹⁵⁶ Ayrıca, adet üzerine verilen hediyeler de tenkise tabi değildir.¹⁵⁷ Örneğin, TBK m. 285/3'te düzenlenen “ahlaki bir ödevin yerine getirilmesi de bağışlama sayılmaz” şeklindeki hüküm kapsamındaki tasarruflar bağışlama sayılmadığından tenkise tabi olmazken, TBK m.78/2'de düzenlenen “..ahlaki bir ödevin yerine getirilmiş olmasından kaynaklanan zenginleşmeler geri istenemez” şeklindeki hüküm kapsamındaki tasarruflar da yasal koşulları sağlamadığından tenkise tabi değildir.¹⁵⁸

Buna göre miras bırakanın serbestçe dönme hakkını saklı tutmadan ölümünden önceki bir yıl içerisinde yapmış olduğu sağılar arası bağışlamaların kural olarak tenkise tabi olmadığı ve TBK m. 285/3 ile TBK m. 78/2 hükümleri bir arada değerlendirildiğinde miras bırakanın tasarrufunda minnet duygusu ile hareket ettiğinin tespiti halinde saklı pay kurallarını etkisiz kılma amacı olmadığı kabul edileceğinden malın gerçek değeri ile satış bedeli arasında fark olsa bile tenkis hükümleri uygulama alanı bulmayacaktır. ¹⁵⁹ Burada miras bırakan ahlaki de olsa kendini borçlu hissetmesinden dolayı bir tasarrufta bulunmaktadır.¹⁶⁰ Miras bırakanın kişisel bakımının yapılmış olması, hastalığında yardım edilmesi gibi haller miras bırakanın minnet duygusu ile hareket ettiğinin ve saklı payı ihlal kastının bulunmadığının en önemli göstergelerindendir.¹⁶¹

Yargıtay HGK., E. 2009/1-130, K.2009/1-150, T. 29.04.2009¹⁶² kararında da bu hususa denilmiş ve “miras bırakanın kanser hastalığına yakalandığı, özel hastanede

¹⁵⁶ **TEKDOĞAN**, s.219.

¹⁵⁷ **DURAL/ÖZ**, s.260.

¹⁵⁸ **YEŞİLLER**, Fatma Begüm; *Roma Hukukundan Günümüze*, AÜHFD, 72 (4), 2023, s.1855, 1856, 1858.

¹⁵⁹ **Yargıtay 2.HD.**, E.1977/579, K.1977/942, T. 07.02.1977; **Yargıtay 2.HD.**, E.2007/15457, K.2009/331, T. 22.1.2009; **Yargıtay 2.HD.**, E. 2008/18842, K.2009/21, T. 13.01.2009; **Yargıtay 2.HD.**, E. 2001/13156, K. 2002/3383, T. 12.03.2002; **Yargıtay 2.HD.**, E.18078-14933, T. 11.8.2008 T.; **Yargıtay.2.HD.**, E.1152-7985, T. 22.5.2006; **Yargıtay 2.HD.**, E.6043-7990,T. 14.6.2000 ; **Yargıtay 2.HD.**, E.839-1717, T.16.2.2004; **Yargıtay 1.HD.**, E. 2015/7330, K.2018/520,T. 29.01.2018.

¹⁶⁰ **EREN /YÜCER AKTÜRK**, s.348.

¹⁶¹ **GENÇCAN**, Ömer Uğur; *Miras Hukuku*,6. Baskı, Yetkin Yayınları, 2022, s. 590,591.

¹⁶² **Yargıtay HGK.**, E. 2009/1-130, K.2009/1-150, T. 29.04.2009, “...Dosya içeriği ve toplanan delillerden, miras bırakanın kanser hastalığına yakalandığı, özel hastanede ameliyat geçirdiği, sağık harcamalarının arttığı, emekli maaşı dışında başkaca bir gelirinin bulunmadığı, karşılaştığı sağık harcamalarına kaynak yaratmak için çekişmeli dairesini hastalığı boyunca yanında kalıp kendisiyle ilgilenen ve destek olan davalıya sattığı ; her ne kadar taşınmazın akitteki bedeli ile gerçek değeri arasında fark bulunsada, anılan hususun tek başına muvazaanın kanıtı sayılamayacağı, kaldı ki, ölene kadar taşınmazda oturmaya devam etmesi ve davalının kendisine sağıladığı bakım ve desteğinin yarattığı minnet duygusu dikkate alındığında, sattığını gerçek değer üzerinden yapılmamasının mal kaçırma

ameliyat geçirdiği, sağlık harcamalarının arttığı, emekli maaşı dışında başkaca bir gelirinin bulunmadığı, karşılaştığı sağlık harcamalarına kaynak yaratmak için çekişmeli dairesini hastalığı boyunca yanında kalıp kendisiyle ilgilenen ve destek olan davalıya sattığı ; her ne kadar taşınmazın akitteki bedeli ile gerçek değeri arasında fark bulunsa da, anılan hususun tek başına muvazaanın kanıtı sayılamayacağı, kaldı ki, ölene kadar taşınmazda oturmaya devam etmesi ve davalının kendisine sağladığı bakım ve desteğin yarattığı minnet duygusu dikkate alındığında, sattığını gerçek değer üzerinden yapılmamasının mal kaçırma amacıyla hareket edildiği anlamını doğurmayacağı” ifade edilmiştir.

Yargıtay HGK., E. 2010/1-295, K.2010/333, T. 16.06.2010¹⁶³ kararında ise miras bırakana yönelik normal bakım ve gözetimin çok üzerinde bir bakım ve gözetim gösteren çocuğunun ahlaki görev kapsamında değerlendirilen bakım ve gözetim yükümlülüğünü aşacak şekilde bakım ve gözetim göstermesi nedeniyle miras bırakanın kendisine yaptığı kazandırmanın bakım ve gözetim karşılığı olarak değerlendirilmesinin uygun olacağı, bu kapsamda kazandırmanın ivazlı olduğunun kabul edilmesi gerekeceği ve muris muvazaasının yasal şartları oluşmadığından kazandırmanın gerçek satış olarak değerlendirilmesi gerektiği, bu nedenle de tenkisin uygulama alanı bulmayacağı kanaatine varılmıştır. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun 29.04.2009 gün ve 2009/1-130-150 ve 22.10.2008 gün ve 2008/1-650-656 sayılı kararlarında da aynı ilkeler benimsenmiştir.

Buna göre miras bırakanın , mirasçılardan birine evlenirken verdiği alışılmış ve normal hediyelerin tenkisi istenemeyeceği gibi,¹⁶⁴ miras bırakanın , mirasçısına karşı TMK m.328/1 gereğince bakım borcu kapsamında yaptığı olağan harcamalar

amacıyla hareket edildiği anlamını doğurmayacağı sonuç ve kanaatine varılmaktadır. Hal böyle olunca, davanın reddine karar verilmesi gerekirken...” (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

¹⁶³ Yargıtay HGK., E. 2010/1-295, K.2010/333, T. 16.06.2010, “...Diğer taraftan; evladın elverdiğince ebeveynine bakıp yardım etmesi ahlaki bir görev ise de, görev sınırının aşıldığı, ana babanın normal bakımın ötesinde ihtimama muhtaç olduğu durumlarda evladın hizmetin karşılığında bir şey istemesi ve sunulan aşırı hizmetin semen olarak değerlendirilmesi gerektiği, hukuka uygun düşeceğinden, böyle bir durumda temlikin ivazlı olduğu kabul edilmelidir. O halde, taraflar arasındaki pay devri isteminde, muris muvazaasının olmazsa olmaz unsurlarından "gizli sözleşme" unsuru bulunmadığından işlemin gerçekten satış olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 29.04.2009 gün ve 2009/1-130-150 ve 22.10.2008 gün ve 2008/1-650-656 sayılı kararlarında da aynı ilkeler benimsenmiştir. Hal böyle olunca, davanın reddine karar verilmesi gerekirken, yanlış değerlendirme ile yazılı olduğu üzere hüküm kurulması doğru değildir....” (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

¹⁶⁴ TEKDOĞAN, s.219.

ahlaki bir ödevin yerine getirilmesi mahiyetinde olacağından¹⁶⁵ tenkise tabi olmayacaktır.¹⁶⁶ Ancak, miras bırakanın saklı payı zedeleme kastı var ise ölümünden önce ne zaman yapmış olursa olsun bağışlama da dahil her türlü kazandırması TMK m.565/b.4'e göre tenkise tabidir.¹⁶⁷ TMK m. 565/b.4'e göre tenkis, ilerleyen bölümlerde inceleneceğinden bu aşamada kısaca değinilmiştir.

Karma bağışlamada, yasal şartların varlığı halinde bağışlama niteliğindeki kısım yönünden tenkise tabi olur.¹⁶⁸ Tenkise tabi olacak kısım miras bırakanın bu tasarrufunda karşı edimi karşılamayan kısımdır.¹⁶⁹ Örneğin, değeri 500 milyon TL olan bir malın bilerek 150 milyon TL'ye satılması halinde ortaya çıkan 350 milyon TL'lik fark, karşı tarafa bağışlanan ve karşı edimi karşılamayan yani tenkise tabi olacak olan kısımdır.¹⁷⁰ Görüleceği üzere karma bağışlamada tenkis talep edilebilmesi için tarafların edimleri arasında büyük bir değer farkı olmalı ve taraflar bu amaçla hareket etmiş olmalıdır.¹⁷¹ Tenkise tabi karma bağışlama üç şekilde karşımıza çıkabilir. Bunlardan ilki , miras bırakanın, mirasçılık sıfatını kaybeden yasal mirasçıya miras payına mahsuben yapmış olduğu sağlar arası kazandırmalar, geri verilmemek kaydıyla altsoyuna malvarlığı devri veya borçtan kurtarma yoluyla yaptığı kazandırmalar ya da alışılmışın dışında verilen çeyiz ve kuruluş sermayesi (TMK m.565/b.1); ikincisi , miras bırakanın serbestçe dönme hakkını saklı tutarak yaptığı bağışlamalar ve ölümünden önceki bir yıl içinde âdet üzere verilen hediyeler dışında yapmış olduğu bağışlamalar (TMK m.565/b.3); üçüncüsü ise miras bırakanın saklı pay kurallarını etkisiz kılmak amacıyla yaptığı açık olan kazandırmalardır. (TMK m.565/b.4)¹⁷²

Bağışlama vaadinde ise, tasarrufun tenkise tabi olup olmadığını belirlemek için vaadin ifa edildiği tarihe bakılması gerekmektedir. Bu durumun gerçekleşmesinde iki ihtimal vardır. Birincisi, ifanın miras bırakanın ölümünden bir yıl önce

¹⁶⁵ EREN, Fikret; *Borçlar Hukuku: Genel Hükümler*, Ankara, 24. Baskı, Yetkin Yayınları, 2019, s.95.

¹⁶⁶ Yargıtay 3. HD. T.23.11.2017, E.2016/8447, K.2017/16464.

¹⁶⁷ OĞUZMAN, Miras, s.223; SEROZAN/ENGİN, s.239; NAR, s.179.

¹⁶⁸ TEKDOĞAN, s.219; AKBIYIK, *Karma Bağışlama*, s.144.

¹⁶⁹ AKBIYIK, *Karma Bağışlama*, s.144.

¹⁷⁰ AKBIYIK, *Karma Bağışlama*, s.13.

¹⁷¹ DURAL/ÖZ, s.261.

¹⁷² AKBIYIK, *Karma Bağışlama*, s.144,145,146.

gerçekleşmesi¹⁷³; ikincisi ise, ifa gerçekleşmeden miras bırakanın ölmesidir. Birinci ihtimalde vaat edilen bağışlama miras bırakanın ölümünden bir yıl önce ifa edilmiş ise bu bağışlama tenkise tabi olur.¹⁷⁴ Ancak ikinci ihtimalde miras bırakan bağışlama vaadinin ifasından önce ölmüş ise bunun tenkise tabi olup olmadığı tartışmalıdır.¹⁷⁵ Bir görüşe göre lehine bağış yapılan kişinin, miras bırakanın ölümünden sonra bağışlama vaadinin ifasını istemesi halinde¹⁷⁶ TMK m. 565/b.3'e göre tenkisi talep edilebilir.¹⁷⁷ Diğer görüşe göre ise bunlar sağlar arası kazandırma olarak nitelendirilemeyeceğinden TBK m.290/2¹⁷⁸ hükmüne kıyasen “yerine getirilmesi bağışlayanın ölümüne bağlı bağışlamalar” gibi ölüme bağlı tasarrufların tenkisi hükümlerine tabi olur.¹⁷⁹ Kanaatimizce ilk görüşün uygulanması daha doğru olacaktır. Çünkü bağışlama vaadinin, miras bırakanın sağlığında yapılması ve vaadin miras bırakanın sağlığında ifa edilmesi amaçlandığından sağlar arası kazandırma olarak nitelendirilmeli ve buna göre tenkisi talep edilmelidir. Esasen her iki durumda da tenkis talep edilebilmekte ancak tenkise konu tasarrufun türüne göre tenkis sırası değişmektedir.¹⁸⁰ Tenkiste sıra, ilerleyen bölümlerde inceleneceğinden bu aşamada kısaca değinilmiştir.

TMK m.526'ya göre “miras bırakan, terekesinin tasarruf edilebilir kısmının tamamını veya bir bölümünü özgülemek suretiyle vakıf kurabilir”. Miras bırakanın TMK m. 526'ya göre vakıf kurması halinde bu tasarrufun tenkise tabi olabilmesi için miras bırakanın bu tasarrufunda saklı payı zedeleme kastının açık olması gerekmektedir.¹⁸¹ Aksi halde saklı payı zedeleme kastı açık olmayan bu tasarrufunu tenkise tabi tutmak mümkün değildir. Çünkü, TMK m. 526 ile miras bırakana

¹⁷³ EREN, *Tenkis*, s.88,89; OĞUZMAN, *Miras*, s.223; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, *Miras*, s.392; İMRE/ERMAN, s.273; DURAL/ÖZ, s.253; EREN/YÜCER AKTÜRK, s.304,305; NAR, s.179,180; ÇABRİ, s.909.

¹⁷⁴ OĞUZMAN, *Miras*, s.223; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, *Miras*, s.392; ÖZTAN, s.112; DURAL/ÖZ, s.253; NAR, s.180; ÇABRİ, s.909; OĞUZMAN, M. Kemal; *Miras Bırakanın Gayrimenkule İlişkin Muvazaalı İşlemleri Bakımından Tenkis Davası ve Tapu Kaydının Tashihi Davası*, Prof. Dr. İlhan E. Postacıoğlu'na Armağan, İstanbul,1990, s.223.

¹⁷⁵ DURAL/ÖZ, s.260.

¹⁷⁶ TEKDOĞAN, s.219.

¹⁷⁷ OĞUZMAN, s.223; EREN, *Tenkis*, s.89,90; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, *Miras*, s.392,393; İMRE/ERMAN, s.273; SEROZAN/ENGİN, s.239; TEKDOĞAN, s.186; NAR, s.182.

¹⁷⁸ TBK MADDE 290- Bağışlama, bir koşula bağlanarak yapılabilir.

Yerine getirilmesi bağışlayanın ölümüne bağlı olan bağışlamada, vasiyete ilişkin hükümler uygulanır.

¹⁷⁹ DURAL/ÖZ, s.261; OĞUZMAN, *Miras*, s.223; ÖZTAN, s.98; BAYGIN, *Tasarruf Nisabı*, s.162; ÇABRİ, s.909.

¹⁸⁰ DURAL/ÖZ, s.261; NAR, s.181.

¹⁸¹ TEKDOĞAN, s.218.

terekesinin tasarruf edilebilir kısmının tamamını veya bir bölümünü özgülemek suretiyle vakıf kurma hakkı verildiğinden bunun tenkise tabi olabilmesi ancak TMK m. 565/b.4 kapsamında mümkün olacağından bu durumda miras bırakanın bunu açıkça saklı payı zedeleme kastı ile yapmış olması gerekmektedir. TMK m.565/b.4'e göre tenkis, ilerleyen bölümlerde inceleneceğinden bu aşamada kısaca değinilmiştir.

TMK m. 101'e göre "vakıflar, gerçek veya tüzel kişilerin yeterli mal ve hakları belirli ve sürekli bir amaca özgülemeleriyle oluşan tüzel kişiliğe sahip mal topluluklarıdır. Bir malvarlığının bütünü veya gerçekleşmiş ya da gerçekleşeceği anlaşılan her türlü geliri veya ekonomik değeri olan haklar vakfedilebilir". Buna göre miras bırakanın ölümünden önceki bir yıl içinde TMK m. 101 vd. maddelerine göre vakıf kurması durumunda bu tasarrufun TMK m. 565/b.3'te yer alan şartları taşıması halinde saklı payı zedeleme kastı aranmaksızın tenkisi mümkündür. Vakfın, miras bırakanın ölümünden önceki bir yıl içinde değil de miras bırakanın vasiyetnamesine istinaden miras bırakanın ölümünden sonra kurulması halinde ise tenkis, sağlar arası kazandırmaların tenkisi hükümlerine göre değil ölüme bağlı tasarrufların tenkisi hükümlerine göre mümkündür.¹⁸²

E. Miras bırakanın Saklı Pay Kurallarını Etkisiz Kılmak Amacıyla Yaptığı Açık Olan Kazandırmalar (TMK m. 565/b.4)

TMK m.565/b.4'e göre "miras bırakanın saklı pay kurallarını etkisiz kılmak amacıyla yaptığı açık olan kazandırmalar" miras bırakanın ölümünden önceki bir yıl içerisinde yapılıp yapılmadığına bakılmaksızın tenkise tabi olur.

Madde lafzından da anlaşılacağı üzere sağlar arası kazandırmanın TMK m. 565/b.4 kapsamında kalması için iki koşulun varlığı aranır.¹⁸³ Bunlardan birincisi sağlar arası kazandırmanın saklı payı ihlal etmesi, ikincisi ise saklı payı zedeleme kastının bulunmasıdır. Lehine kazandırma yapılan kişinin kastına, miras bırakanın

¹⁸² TEKDOĞAN, s.220.

¹⁸³ DURAL/ÖZ, s.270,271; TEKDOĞAN, s.227.

tasarrufu gerçekleştirmekteki niyetini bilmesine veya bilebilecek durumda olup olmadığına bakılmaz.¹⁸⁴

Buna göre miras bırakan, saklı payı ihlal kastıyla hareket etmiş olsa bile eğer tasarruf, miras bırakanın tasarruf sınırı içerisinde kalıyorsa ve saklı pay ihlali oluşmuyorsa tenkis söz konusu olmaz.¹⁸⁵

Miras bırakanın saklı payı ihlal kastının bulunduğu ve saklı payın da ihlal edildiğinin kabul edildiği bir kazandırmada, kazandırma sırasında miras bırakanın saklı payı mirasçısı bulunmuyor ise tenkis söz konusu olmaz.¹⁸⁶ Kazandırmanın yapıldığı tarihte saklı paylı mirasçı bulunmayıp daha sonra evlenme ile veya evlat edinme gibi nedenlerle saklı paylı mirasçılardan oluşması durumunda miras bırakanın tasarruf sırasında saklı payı ihlal kastı ile hareket ettiğinden söz edilemez.

Miras bırakanın saklı payı ihlal kastının kazandırma sırasında bulunması gerekirken, saklı payın ihlalinin ise miras bırakanın ölümüne kadar gerçekleşmiş olması gerekmektedir.¹⁸⁷ Miras bırakanın ölümü ile mirasın açılmasıyla saklı paylar ihlal edilmemiş olursa tenkis talep edilemez.

Kazandırma sırasında saklı payı ihlal etmemesine rağmen daha sonra miras bırakanın malvarlığındaki azalma nedeniyle saklı payların ihlali ortaya çıkması durumunda TMK m.565/b.4 uygulama alanı bulmaz.¹⁸⁸ Ancak miras bırakan bu ihtimali bilerek veya öngörerek bu kazandırmayı gerçekleştirirse o halde TMK m. 565/b.4'e göre tenkis talep edilmesi mümkündür.¹⁸⁹

Burada sağlar arası kazandırmanın saklı payı ihlal edip etmediğinin ispatı kolaydır. Zor olan ise saklı payı zedeleme kastının varlığını ispat etmektir. Saklı payı

¹⁸⁴ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, *Miras*, s.399; DURAL/ÖZ, s.261, TEKDOĞAN, s.228; EREN, *Tenkis*, s.94; ANTALYA/SAĞLAM, s.281; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s.344; AYAN, *Miras*, s.213; OĞUZMAN, *Miras*, s.232; NAR, s.187.

¹⁸⁵ İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s.344; TURANBOY, s.95.

¹⁸⁶ EREN, *Tenkis*, s.93; OĞUZMAN, *Miras*, s.231; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ s.344; İMRE, *Miras*, s.419; BAYGIN, *Tasarruf Nisabı*, s.167.

¹⁸⁷ EREN, *Tenkis*, s.93,94; OĞUZMAN, *Miras*, s.231,232; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s.344.

¹⁸⁸ OĞUZMAN, *Miras*, s.232; DURAL/ÖZ, s.261, İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s.344; EREN, *Tenkis*, s.94.

¹⁸⁹ İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ s.344; TURANBOY, s.98,99; GÖNENSAY/BİRSEN, s.87; NAR, s.190.

zedeleme kastının, sağlar arası kazandırmanın ifası sırasında var olması gerekir. Miras bırakan sağlar arası kazandırma ile saklı payı ihlal ettiğini biliyorsa bu, kastın varlığına karinedir. Miras bırakanın tasarrufunda salt saklı payların ihlalini amaçlamış olması gerekmediği gibi tasarrufun yapıldığı sırada saklı payları ihlal edebileceğini öngörmüş olması yeterlidir.¹⁹⁰ Miras bırakanın kazandırma sırasındaki niyetinin kesin ve net olarak tespiti ve ispatı gerekir.¹⁹¹ İspat yükü TMK m.6¹⁹² ve HMK m.190¹⁹³ gereğince tenkis davasını açan davacıya aittir.¹⁹⁴ İspat için tanık dahil her türlü yasal delile dayanılabilir.¹⁹⁵

Sağlar arası kazandırma ivazlı ise, yani bir karşılık ile gerçekleşmişse tenkise tabi olmaz.¹⁹⁶ İvazlı kazandırmanın tenkise tabi tutulabilmesi için miras bırakanın saklı paylı mirasçılarının saklı paylarını etkisiz kılma amacı ile hareket ettiğinin net bir şekilde ispat edilmesi gerekmektedir.

Yargıtay HGK., E. 1983/2-396, K.1985/158, T. 01.02.1985¹⁹⁷ kararında, miras bırakanın taşınmazını gerçek değerinin dörtte birine denk gelen bedelle devrinde miras bırakanın saklı payları ihlal kastı ile hareket ettiğinin kabul edilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Sağlar arası kazandırmanın muvazaalı olduğu durumda, gizli işlem hukuken geçerli ise ve saklı payı ihlal ediyorsa tenkise tabi olur. Ancak sağlar arası kazandırma işleminde muvazaa bulunmadığının tespiti halinde kazandırma tenkise tabi tutulamaz.¹⁹⁸

¹⁹⁰ EREN, *Tenkis*, s.93; OĞUZMAN, *Miras*, s.230; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, *Miras*, s.399; HATEMİ, *Miras*, s.53; İMRE, *Miras*, s.419; SEROZAN/ENGİN, s.240; DURAL/ÖZ, s.260; İMRE/ERMAN, s.274; BAYGIN, *Tasarruf Nisabı*, s.167; ÖZTAN, s.99.

¹⁹¹ TEKDOĞAN, s.228.

¹⁹² TMK MADDE 6- Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, taraflardan her biri, hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatla yükümlüdür.

¹⁹³ HMK MADDE 190- İspat yükü, kanunda özel bir düzenleme bulunmadıkça, iddia edilen vakıya bağlanan hukuki sonuçtan kendi lehine hak çıkaran tarafa aittir.

¹⁹⁴ TEKDOĞAN, s.228.

¹⁹⁵ OĞUZMAN, *Miras*, s.231; AYAN, *Miras*, s.207; SEROZAN/ENGİN, s.240; ÖZTAN, s.99; BAYGIN, *Tasarruf Nisabı*, s.167; UYAR, *Üç Müessese*, s.415.

¹⁹⁶ TEKDOĞAN, s.227.

¹⁹⁷ Yargıtay HGK., E. 1983/2-396, K.1985/158, T. 01.02.1985 kararında, "...Davalıya satılan taşınmazın satış günündeki değerinin dönümü 12.000 Lira olup 4 dönüm hesabıyla tamamı 48.000 Liradır. Oysa satış bedeli 12.000 Lira olduğuna göre mirasbırakanın, mirasçılarının saklı paylarını zedeleme kastı açıktır..." (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

¹⁹⁸ TEKDOĞAN, s.227.

Miras bırakan tarafından malvarlığının tamamının veya büyük çoğunluğunun devredilmesi, değerinin çok altında devredilmesi, ikinci eş ve ondan olan çocuklar lehine bağışlamada bulunurken ilk eş ve ondan olan çocuklara herhangi bir kazandırma yapılmaması, bağışlama iradesinin satış veya ölünceye kadar bakma sözleşmesinin arkasına gizlenmesi (muvazaa) , erkek çocuklar ile kız çocuklar arasında farklı tasarrufta bulunulması gibi haller miras bırakanın saklı payı ihlal kastı ile hareket ettiğine karinedir.¹⁹⁹

Yargıtay, yerleşik ve istikrar kazanmış içtihatlarında miras bırakanın tasarrufundaki gerçek iradesinin tespiti için birtakım kriterler öngörmüştür.²⁰⁰ Buna göre , miras bırakanın saklı payı ihlal eden tasarrufuna ilişkin resmi evraklar celp edilerek işlemin hangi tarihte ve ne şekilde yapıldığı tespit edilmeli, miras bırakan hakkında SED raporu alınarak sosyo-ekonomik durumu araştırılmalı, miras bırakanın malvarlığı devrinin haklı ve makul sebeplere dayanıp dayanmadığı araştırılmalı, miras bırakanın banka hesapları kontrol edilerek hesaba para gönderilip gönderilmediği tespit edilmeli, tasarrufa konu malın devir tarihindeki rayiç değeri ile resmi olarak gösterilen devir bedeli arasındaki fark tespit edilmeli, devir alan kişinin mali gücü araştırılarak davaya konu malı belirtilen bedele alım gücüne sahip olup olmadığı belirlenmeli, devir işlemi ölünceye kadar bakma sözleşmesine bağlı olarak yapılmışsa miras bırakanın devir tarihi itibarıyla gerçekten bakıma muhtaç olup olmadığı araştırılmalı, miras bırakanın malvarlığının kaçta kaçını devir konusu ettiği belirlenmeli, miras bırakanın kendi mirasçısına devir yapmış olması halinde hakkaniyetli bir dağılım yapıp yapmadığı tespit edilmelidir.

Yargıtay 1. HD., E. 2015/11813, K.2018/11381, T. 21.06.2018²⁰¹ kararında miras bırakanın geride mirasçısı olarak iki kızı ve bir oğlunun kaldığı, miras bırakanın

¹⁹⁹ **TEKDOĞAN**, s.228,229.

²⁰⁰ **TEKDOĞAN**, s.229,230.

²⁰¹ **Yargıtay 1. HD.**, E. 2015/11813, K.2018/11381, T. 21.06.2018, "...Dava, muris muvazaası hukuksal nedenine dayalı tapu iptali ve tescil istemine ilişkindir.

...

Dosya içeriğinden ve toplanan delillerden; mirasbırakan Sadık'ın ... ada ... parsel sayılı taşınmazını 28.11.1995 tarihinde bağış, ... ada ... parsel sayılı taşınmazını ise 28.05.2009 tarihinde ölünceye kadar bakma akdiyle oğlu olan davalı Remzi"ye temlik ettiği, mirasbırakanın 09.05.2011 tarihinde ölümüyle geriye mirasçı olarak davacı kızları Süzan ve Nergül ile davalı oğlu Remzi'yi bıraktığı anlaşılmaktadır. Hemen belirtilmelidir ki, mirasbırakan ...'ın ölünceye kadar bakma akdi ile davalıya devrettiği ... ada ... parsel sayılı taşınmaz yönünden mal kaçırma kastının olmadığı, davalının da bakım borcunu yerine getirdiği saptanmak, diğer yandan ölünceye kadar bakma akitleri ivazlı olduğundan tenkise tabi

sağlığında taşınmazlarından birini oğluna bağış ile, diğer taşınmazını ise ölünceye kadar bakma sözleşmesi ile yine aynı oğluna devrettiği olay incelenmiştir. Kararda, ölünceye kadar bakma sözleşmesine istinaden yapılan devrin ivazlı olması, mal kaçırma kastının bulunmadığı ve bakım borcunun yerine getirilmesi nedeniyle kazandırmanın tenkise tabi olmayacağı, ancak miras bırakan ile kızları arasında küslük ve husumet olduğu, kızların eve girmesine dahi izin verilmediği tanık beyanları ile sabit olduğundan bağışlanan taşınmaz yönünden tenkis hükümlerinin uygulama alanı bulacağı kanaatine varılmıştır.

V. UYGULAMADA SIKLIKLA GÖRÜLEN HALLER

A. Muris Muvazaası

Miras bırakanın sağlığında mirasçılarının haklarını ihlal etme kastıyla hareket ederek yaptığı muvazaalı işlemler muris muvazaası olarak nitelendirilmektedir. Bu şekilde miras bırakan, bağışlama iradesini satış veya ölünceye kadar bakma sözleşmesinin arkasına gizlemektedir.²⁰² Miras bırakanın bu muvazaalı işlemiyle görünürdeki satış veya ölünceye kadar bakma sözleşmesi işlemi muvazaa nedeniyle geçersiz olurken, miras bırakanın gizlenen gerçek iradesine dair işlem ise (bağışlama vb. gibi) yasa ile belirlenen geçerlilik şartlarını sağlaması halinde geçerli bir işlem olarak kabul edilmektedir.²⁰³

olmadığı gözetilmek suretiyle davanın reddine karar verilmiş olmasında bir isabetsizlik yoktur. Davacılar vekilinin bu yönlerde değinen temyiz itirazları yerinde değildir. Davacılar vekilinin diğer temyiz itirazlarına gelince;

...

Somut olayda, tanık anlatımlarından davalı oğlu ile birlikte yaşayan mirasbırakanın davacı kızları ile küs olduğu, davacı kızlarının eve ziyarete geldiklerinde içeri alınmadıkları gözetildiğinde ... ada ... parsel sayılı taşınmazın saklı payı zedeleme kastıyla davalıya temlik edildiği sonucuna varılmaktadır. Hal böyle olunca, ... ada ... parsel sayılı taşınmaz yönünden yukarıda açıklanan ilkeler doğrultusunda tenkis konusunda inceleme yapılarak sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, yanılığılı değerlendirme ile yazılı olduğu üzere karar verilmiş olması doğru değildir...” (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

²⁰² KOCAYUSUFPASAOĞLU, *Miras*, s.402; DURAL/ÖZ, s.270; İMRE/ERMAN, s.277; ANTALYA/SAĞLAM, s.282; ÇABRİ, s.927.

²⁰³ OĞUZMAN, s.187.

Bu konuda Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu, E.1974/1, K.1974/2 , T.01.04.1974 kararında miras bırakanın gerçekte bağış olan iradesini satış işleminin arkasına gizleyerek tapuya kayıtlı taşınmazını mirasçılarının haklarını ihlal etmek amacıyla bir başkasına devrettiği olayda, tüm mirasçıların saklı pay sahibi olmasa dahi görünürdeki satış işleminin TBK m. 19 gereğince muvazaalı olması nedeniyle ve gizlenen bağışlama işleminin de TBK m. 285'teki geçerlilik şartlarını sağlamadığından geçersizliğini ileri sürerek tapu iptal ve tescil davası açabilecekleri; ayrıca TMK m.565 ve TMK m.669'tan kaynaklanan haklarının saklı kaldığı ifade edilmiştir.

Diğer bir Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu E.1986/4, K.1987/5, T.22.05.1987 kararında ise miras bırakanın sağlığında yaptığı tasarruflar nedeniyle miras hakları zedelenen mirasçılarının tenkis davası ile terditli olarak veya ayrı bir dava ile TBK m. 19'a dayanarak muvazaa nedeniyle tapu iptal ve tescil davası açabileceklerini ifade etmiştir.

Tapusuz taşınmaz veya taşınır mal için yapılan muvazaalı devir işlemlerinde her ne kadar görünürdeki işlem muvazaa nedeniyle geçersiz olsa da gizlenen bağışlama sözleşmesi geçerli olacağından (TBK m. 289'a göre bağışlama sözleşmesine konu taşınırın bağışlanana teslim edilmesiyle elden bağışlamanın geçerlilik şartı sağlanmış olacaktır.²⁰⁴) TBK m.19'a göre iptal davası açılmazken şartları var ise TMK m.565'e göre tenkis davası açılması mümkündür.²⁰⁵

Yargıtay 1. HD., E. 2015/15438, K.2016/7513, T. 21.06.2016²⁰⁶ kararında miras bırakanın taşınmazının 1/3 hisseni hibe yoluyla oğluna devrettiği, oğlunun da bu

²⁰⁴ **EREN**, *Borçlar Genel*, s.326; **ATAMUTLU**, İsmail; *Türk Borçlar Hukukunda Muvazaa*, 1 Baskı, Adalet Yayınları, Ankara,2017, s.175; **SERT SÜTÇÜ**, Selin; *Mirasbırakanın Muvazaalı Hukuki İşlemleri ve Sonuçları*, Seçkin Yayıncılık, Ankara,2018,s.109.

²⁰⁵ **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU**, *Miras*, s.402; **KÖPRÜLÜ**, *Miras*, s.309; **İMRE/ERMAN**, s.277; **AYAN**, *Miras*, s.207.

²⁰⁶ **Yargıtay 1. HD.**, E. 2015/15438, K.2016/7513, T. 21.06.2016, "...Ne var ki, 800 parsel sayılı taşınmazdaki diğer 1/3 payın muris tarafından "hibe" suretiyle oğlu ...'a temlik edildiği, davalı ...'nın da bu payı ...'tan edindiği anlaşılmaktadır. Hemen belirtilmelidir ki, "hibe" yoluyla yapılan temliklerde gerçek irade ile resmi akte yansıyan irade arasında bir uyumsuzluktan(muvazaadan) söz edilemeyeceğinden, bu tür temlikler hakkında 1.4.1974 tarihli ve 1/2 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı'nın uygulama yeri bulunmayıp, koşulların varlığı halinde ancak tenkise tâbi olacakları açıktır. Hâl böyle olunca, 880 parsel sayılı taşınmazdaki murisin "hibe" yoluyla elinden çıkardığı 1/3 pay hakkında "tenkis" yönünden değerlendirme yapılarak sonucuna göre bir karar verilmesi gerektiğinin düşünülmemesi isabetsizdir..." (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

hisseyi başkasına temlik ettiği olayda, hibe ile yapılan devirde muvazaanın söz konusu olmayacağı ve bu nedenle 1.4.1974 tarihli ve 1/2 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı'nın uygulanamayacağı kanaatine varılarak ancak diğer tenkis şartlarından birinin var olması halinde tenkisin mümkün olacağı ifade edilmiştir.

B. Gizli Bağışlama

Gizli bağışlamalarda muvazaalı işlemlerden farklı olarak tasarruf konusu taşınır veya taşınmaz mal, miras bırakanın adına kayıtlı değildir. Kazandırmanın bedelini miras bırakan ödemekte, mülkiyet ise gizli bağışlamanın lehine yapıldığı kişiye geçmektedir. Böylelikle miras bırakan yapılan işlemlerde kâğıt üzerinde taraf görünmemektedir. Muvazaalı işlemlerde, miras bırakanın malvarlığında bulunan bir değer karşılıksız olarak mülkiyetinin bir başkasına satış gösterilmek suretiyle devredilmesi söz konusuyken, gizli bağışlamada miras bırakanın malvarlığında olmayan bir değer bedelinin miras bırakan tarafından ödenmesi söz konusudur. Bu şekilde miras bırakanın kazandırma için üçünü kişiye ödediği para, lehine kazandırma yapılan kişiye bağışlanmış kabul edilerek saklı payı zedeleme kastının varlığına karine teşkil etmektedir.²⁰⁷

Yargıtay'a göre gizli bağışlama işlemi hukuken geçerli bir bağışlama işlemi olarak kabul edilmesi ve esasen muvazaalı olmaması nedeniyle Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu'nun E.1974/1, K.1974/2, T.01.04.1974 kararı uygulanmaz.²⁰⁸ Bu nedenle gizli bağışlamanın tenkisi yoluna gidilerek, söz konusu gizli bağışlama denkleştirmeden kurtulan bir kazandırma niteliğinde ise TMK m. 565/b.1'e göre, denkleştirmeye hiç tabi olmayan bir kazandırma niteliğinde ise de TMK m. 565/b.3 veya TMK m. 565/b.4'e göre tenkis talep edilmelidir.²⁰⁹

²⁰⁷ OĞUZMAN, *Miras*, s.231.

²⁰⁸ ÖZKAYA, Eraslan; *Açıklamalı – İçtihatlı İnançlı İşlem ve Muvazaa Davaları*, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2003s.414-417; **Yargıtay 1. HD.**, E.2008/7414, K.2008/9593, T.22/09/2008; **Yargıtay HGK.**, E.2001/1-138, K.2001/221, T.28/02/2001, **Yargıtay HGK.**, E.2000/1-709, K.2000/241, T.29/03/2000.

²⁰⁹ İNAL, Emrehan; *Denkleştirme ve Tenkis Davalarında Parası Mirasbırakan Tarafından Ödenerek Mirasçılardan Biri Adına Alınan Taşınmazların Durumu*, İÜHFM., C.LXV, S.2, 2007, s.290.

Yargıtay'ın istikrarlı görüşü²¹⁰ de bu yönde olduğu üzere tenkis kararı verilmesi halinde miras bırakan tarafından ödenen paranın mirasın açılması tarihi itibarıyla güncel değeri tenkis hesabında dikkate alınacaktır.²¹¹

C. Karma Bağışlama

TBK'da karma bağışlama sözleşmesi ile ilgili yasal düzenleme bulunmamaktadır. Ancak sözleşme serbestisi ilkesi gereğince karma bağışlama sözleşmesinin yapılması mümkündür.²¹² Karma bağışlamada, karşılıklı edimler arasında fark olmalı ve bu fark bir tarafa karşılıksız kazandırmada bulunma amacı taşımalıdır.²¹³

Miras bırakanın kendi yasal mirasçısı ile karma bağışlama yapması durumunda bu işlem TMK m.669 vd. gereğince denkleştirmeye tabi olacağından karma bağışlamanın yasal mirasçı ile yapılması halinde tenkis hükümleri uygulanmaz. Ancak yapılan karma bağışlamanın denkleştirmeden kurtulması halinde öncelikle TMK m. 565/b.1'e göre tenkis talep edilmelidir.²¹⁴ TMK m. 669 ve TMK m. 565/b.1 gereğince de tenkis mümkün değil ise TMK m. 565/b.3 e göre tenkis talep edilebilir.²¹⁵ Ancak bu durumda karma bağışlama, miras bırakanın serbestçe dönme hakkı saklı tutularak yapılmış olmalı veya serbestçe dönme hakkı saklı tutulmamışsa ölümünden önceki bir yıl içerisinde yapılmış olmalıdır.²¹⁶ Eğer, yasal mirasçıyla yapılan karma bağışlama, miras bırakanın ölümünden önceki bir yıldan daha eski bir tarihte yapılmışsa yasal şartların varlığı halinde (miras bırakanın açıkça saklı pay kurallarını etkisiz kılmak amacıyla hareket etmesi) TMK m. 565/b.4'e göre tenkis talep edilebilir.

²¹⁰ Yargıtay HGK., E.2005/2-581, K.2005/672, T.30/11/2005.

²¹¹ İNAL, s.292,293.

²¹² EREN, *Borçlar Genel*, s.284-285; ZEVKLİLER/GÖKYAYLA; s.18. YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s.26.

²¹³ OĞUZMAN, *Miras*, s.224; AKBIYIK, *Karma Bağışlama*, s.7; KUNTALP, Erden; *Karışık Muhtevalı Akit (Karma Sözleşme)*, 2. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara,2013, s. 173-174; GÜMÜŞ, s.211.

²¹⁴ DURAL/ÖZ, s.254; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, *Miras*, s.397; BAYGIN, *Tasarruf Nisabı*, s.164; SEROZAN/ENGİN, s.240; NAR, s.207.

²¹⁵ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, *Miras*, s.393; OĞUZMAN, *Miras*, s.224; AYBAY, s.76; SEROZAN/ENGİN, s.240; BAYGIN, *Tasarruf Nisabı*, s.162,163; NAR, s.208-209.

²¹⁶ EREN, *Tenkis*, s.97; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, *Miras*, s.395.

Örneğin, miras bırakanın 200.000 TL değerindeki arsasını 50.000 TL'ye arkadaşına devretmiş olması halinde burada karma bağışlama söz konusu olup iki değer arasındaki fark olan 150.000 TL için tenkis talep edilebilir.

Yukarıdaki örneği ele alırsak, arsanın gerçek bedeli ile satış bedeli arasındaki farkın tenkisi için tenkis edilecek kısım hesaplanırken arsanın ve satış bedelinin miras bırakanın ölüm tarihindeki değeri üzerinden hesaplama yapılması gerekmektedir.²¹⁷ Buna göre, arsanın satış tarihindeki değeri 200.000 TL iken, miras bırakanın ölüm tarihinde 400.000 TL olmuş olsun. Arsanın satış tarihindeki değeri ile satış bedeli arasındaki oran $50.000/200.000=\%25$ olduğundan, arsanın satış bedelinin miras bırakanın ölüm tarihi itibarıyla güncel değeri $400.000 \times \%25= 100.000$ TL olacaktır. Tenkis kararı verilmesi halinde tenkis edilecek kısım, taşınmazın miras bırakanın ölüm tarihindeki değeri ile satış bedelinin miras bırakanın ölüm tarihi itibarıyla güncel değeri arasındaki fark kadar yani $400.000- 100.000 =300.000$ TL olacaktır.

D. Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesi

TBK m. 611/1'e göre "ölünceye kadar bakma sözleşmesi, bakım borçlusunun bakım alacaklısını ölünceye kadar bakıp gözetmeyi, bakım alacaklısının da bir malvarlığını veya bazı malvarlığı değerlerini ona devretme borcunu üstlendiği sözleşmedir".

Uygulamada sıklıkla karşılaşılan ölünceye kadar bakma sözleşmesi tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olması nedeniyle kural olarak tenkise tabi değildir.²¹⁸

Ancak TBK m. 615/3'te "mirasçılarının tenkis ve alacaklıların iptal davası açma haklarının saklı olduğu" düzenlenmiş olduğundan saklı paylı mirasçılarının, ölünceye kadar bakma sözleşmesi nedeniyle saklı payları ihlal edilmiş ise tenkis davası açması mümkündür. Buna göre sözleşmenin tamamının tenkisi değil miras bırakanın bakım borçlusuna karşılıksız devrettiği kısmının tenkisi talep edilebilir.

²¹⁷ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, *Miras*, s.397.

²¹⁸ AKGÜN, M. Zerrin; *Ölünceye Kadar Bakma Akdi*, Adalet Dergisi, C.44, S.8, 1953, s.283.

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin iki şekilde yapılması mümkündür. İlk hal, sözleşmenin miras bırakana bakılması için değil de bakım borçlusuna bağışta bulunmak amacıyla karşılıksız kazandırma şeklinde yapılmasıdır. İkinci hal ise doğrudan saklı payları ihlal etmek amacıyla yapılmasıdır.²¹⁹

Öğretide ise ölünceye kadar bakma sözleşmesi borçlar hukuku nitelikli ve miras hukuku nitelikli olmasına göre ikiye ayrılmaktadır.²²⁰

Buna göre ölünceye kadar bakma sözleşmesi ile edim, miras bırakanın sağlığında miras bırakanın ölümünden önceki bir yıl içerisinde TMK m. 565/b.3'e göre; miras bırakanın ölümünden sonra ifa edilmesi kararlaştırılmış ise ölüme bağlı tasarrufların tenkisi hükümlerine göre TMK m.560/1 çerçevesinde tenkis talep edilebilecektir.²²¹

Ölünceye kadar bakma sözleşmesi doğrudan saklı payı ihlal kastı ile hareket edilerek miras bırakanın sağlığında ifa edilmiş ise TMK m.565/b.4'e göre; miras bırakanın ölümünden sonra ifa edilmesi kararlaştırılmış ise ölüme bağlı tasarrufların tenkisi hükümlerine göre TMK m.560/1 çerçevesinde tenkis talep edilebilecektir.²²²

Yargıtay 1. HD., E. 2015/11813, K.2018/11381, T. 21.06.2018²²³ kararında miras bırakanın geride mirasçısı olarak iki kızı ve bir oğlunun kaldığı, miras bırakanın

²¹⁹ **Yargıtay 1.HD.**, E.2014/11363, K.2015/3521, T.10/03/2015; **Yargıtay 1.HD.**, E.2014/14189, K.2016/ 9520, T.18/10/2016.

²²⁰ **AKARTEPE**, Alpaslan; *Türk Hukukuna Göre Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesi*, 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul,2010, s.208-211.

²²¹ **BAYGIN**, *Tenkis*, s. 171; **NAR**, s. 213; **AKARTEPE**, s.211.

²²² **AKARTEPE**, s.211.

²²³ **Yargıtay 1. HD.**, E. 2015/11813, K.2018/11381, T. 21.06.2018, "...Dava, muris muvazaası hukuksal nedenine dayalı tapu iptali ve tescil istemine ilişkindir.

...

Dosya içeriğinden ve toplanan delillerden; mirasbırakan Sadık'ın ... ada ... parsel sayılı taşınmazını 28.11.1995 tarihinde bağış, ... ada ... parsel sayılı taşınmazını ise 28.05.2009 tarihinde ölünceye kadar bakma akdiyle oğlu olan davalı Remzi'ye temlik ettiği, mirasbırakanın 09.05.2011 tarihinde ölümüyle geriye mirasçı olarak davacı kızları Süzan ve Nergül ile davalı oğlu Remzi'yi bıraktığı anlaşılmaktadır. Hemen belirtilmelidir ki, mirasbırakan ...'ın ölünceye kadar bakma akdi ile davalıya devrettiği ... ada ... parsel sayılı taşınmaz yönünden mal kaçırma kastının olmadığı, davalının da bakım borcunu yerine getirdiği saptanmak, diğer yandan ölünceye kadar bakma akitleri ivazlı olduğundan tenkise tabi olmadığı gözetilmek suretiyle davanın reddine karar verilmiş olmasında bir isabetsizlik yoktur. Davacılar vekilinin bu yönlerde değinen temyiz itirazları yerinde değildir. Davacılar vekilinin diğer temyiz itirazlarına gelince;

...

sağlığında taşınmazlarından birini oğluna bağış ile, diğer taşınmazını ise ölünceye kadar bakma sözleşmesi ile yine aynı oğluna devrettiği olay incelenmiştir. Kararda, ölünceye kadar bakma sözleşmesine istinaden yapılan devrin ivazlı olması, mal kaçırma kastının bulunmadığı ve bakım borcunun yerine getirilmesi nedeniyle kazandırmanın tenkise tabi olmayacağı, ancak miras bırakan ile kızları arasında küslük ve husumet olduğu, kızların eve girmesine dahi izin verilmediği tanık beyanları ile sabit olduğundan bağışlanan taşınmaz yönünden tenkis hükümlerinin uygulama alanı bulacağı kanaatine varılmıştır.

E. Vakıflar

TMK m. 526/1'e göre "miras bırakan, terekesinin tasarruf edilebilir kısmının tamamını veya bir bölümünü özgülemek suretiyle vakıf kurabilir". Buna göre miras bırakan, sağlar arası kazandırma şeklinde veya ölüme bağlı tasarruf ile vakıf kurulabilir veya kurulmuş olan vakfa kazandırmada bulunabilir. Bu durumda şartları var ise yapılan kazandırmanın tenkisi mümkün olduğundan²²⁴ saklı paylı mirasçıların, tasarruf miktarının aşılması ve saklı payların ihlal edilmesi halinde miras bırakanın vakfa kazandırdığı malvarlıklarının tenkisi için vakfa karşı tenkis davası açması mümkündür.²²⁵

Her ne kadar vakıflar hakkında TMK m. 565'te özel bir hükme yer verilmemiş ise de miras bırakanın bu tasarrufunun özünde karşılıksız kazandırma, saklı payın ihlali ve tasarruf sınırının aşılması durumları söz konusu olduğu için miras bırakanın bu tasarruf işlemi bağışlama olarak kabul edilerek TMK m. 565 gereğince tenkis hükümleri uygulama alanı bulur.²²⁶

Somut olayda, tanık anlatımlarından davalı oğlu ile birlikte yaşıyan mirasbırakanın davacı kızları ile küs olduğu, davacı kızlarının eve ziyarete geldiklerinde içeri alınmadıkları gözetildiğinde ... ada ... parsel sayılı taşınmazın saklı payı zedeleme kastıyla davalıya temlik edildiği sonucuna varılmaktadır. Hal böyle olunca, ... ada ... parsel sayılı taşınmaz yönünden yukarıda açıklanan ilkeler doğrultusunda tenkis konusunda inceleme yapılarak sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, yanılığlı değerlendirme ile yazılı olduğu üzere karar verilmiş olması doğru değildir..." (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

²²⁴ İMRE/ERMAN, s.273; SEROZAN/ENGİN, s.239; DURAL/ÖZ, s.259; ANTALYA/ SAĞLAM, s.280.

²²⁵ ÇABRİ, s.915-916; DURAL/ÖZ, s. 259.

²²⁶ ANTALYA/SAĞLAM, s.280; DURAL/ÖZ, s.259.

Buna göre işlem, miras bırakanın ölümünden önceki bir yıl içerisinde gerçekleşmiş ise TMK m. 565/b.3'e göre, miras bırakanın ölümünden önceki bir yıldan daha eski bir tarihte gerçekleşmiş ise TMK m. 565/b.3 şartları oluşmadığından²²⁷, saklı payları zedeleme kastının varlığı halinde TMK m. 565/b.4'e göre tenkis talep edilebilir.²²⁸

²²⁷ DURAL/ÖZ, s.259.

²²⁸ DURAL/ÖZ, s.259.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TENKİS DAVASI

I.HUKUKİ NİTELİĞİ

TMK m. 560/1'e göre "saklı paylarının karşılığını alamayan mirasçılar, miras bırakanın tasarruf edebileceği kısmı aşan tasarruflarının tenkisini dava edebilirler". Yasal düzenlemeden anlaşılabileceği üzere tenkis davası, saklı payın yaptırımıdır.²²⁹ Esasen tenkis davası, miras hukukuna özgü bir iptal davası niteliğindedir.²³⁰ Yasal düzenlemeye bakıldığında tenkis davası, miras bırakanın tasarruf sınırını aşarak saklı payları ihlal etmesi durumunda tasarrufların yasal sınırlara çekilmesini sağlamak amacıyla açılan bir davadır.²³¹

²²⁹TURAN BAŞARA, s.369; AYBAY, s.72; KILIÇOĞLU, s.195, TEKDOĞAN, s.178; OĞUZMAN, *Miras*, s.67; HATEMİ, *Miras Hukuku*, s.41; ÖZTAN, s.121; UYAR, s.406.

²³⁰DURAL/ÖZ, s.276.

²³¹KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, *Miras*, s.411; HATEMİ, *Miras*, s.47; BAYGIN, *Alacaklıların Korunması*, s.167; İMRE, Zahit; *Türk Miras Hukukunda Tenkis Talebi Hakkına İlişkin Bazı Önemli Sorunlar, Hıfzı Timu'un Anısına Armağan (Tenkis)*, İstanbul,1979, s.360; SEROZAN/ ENGİN, s.258; DURAL/ÖZ, s.267; GÜNAY, s.65; İMRE, *Miras*, s.399; ANTALYA/ SAĞLAM, s.291; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s.377; KILIÇOĞLU, s.217; ÖZTAN, *Miras*, s.105; BUZ, Vedat; *Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar*, Ankara,2005, s.184; KÖPRÜLÜ, *Miras*, s.320; UYAR, s.406; TURANBOY, s.49; TÜFEK, s.103; ÖZUĞUR, *Tenkis*, s.43; ARBEK, Ömer; *Miras Hukukunda Ölümüne Bağlı İşlemlerde İrade Serbestisi Sınırları ve Müeyyidesi*, Yetkin Yayınları, Ankara,2007, s.93.

Yargıtay 3. HD., E.2014/15265, K.2015/9073, T.20.05.2015232 kararında tenkis davası kavram olarak incelenmiş ve “miras bırakanın saklı payları zedeleyen gerek ölüme bağlı ve gerekse sağlar arası kazandırmalarının kural olarak saklı paylarının karşılığını alamayan mirasçılar tarafından miras bırakanın tasarruf edebileceği sınıra çekilmesini amaçlayan, öncesine etkili, yenilik doğurucu davalardan olduğu, bu yönüyle miras hukukuna özgü bir iptal davası olarak” kabul edildiği ifade edilmiştir.

Tenkis davasında amaç, miras bırakanın saklı payı ihlal eden tasarruflarının iptali değil tasarruf edilebilir kısma çekilmesidir. Yani, saklı paylı mirasçı miras bırakanın saklı payı ihlal eden tasarrufunda, tasarruf oranını aşarak saklı payı ihlal eden kısmının etkisizleştirilmesini istemektedir.²³³ Bu nedenle sağlar arası kazandırmanın , miras bırakanın tasarruf tarihinden itibaren geçersiz olması gibi bir durum yoktur.²³⁴ Miras bırakan tarafından yapılan kazandırmalar saklı payı ihlal etse bile bu kazandırmalar yönünden tenkis kararı verilene kadar geçerliliğini korur.²³⁵ Bu şekilde tenkis davasında saklı payın ihlal edildiğinin tespiti ile davaya konu tasarrufun kısmen veya tamamen hükümsüzlüğü²³⁶ ve davaya konu tasarruf nedeniyle davalının elinde bulunan malların terekeye iadesi talep edilir²³⁷ Bu istemler ayrı davalar şeklinde ileri sürülebileceği gibi aynı dava içerisinde iki ayrı talep olarak da ileri sürülebilir. Yargıtay’a göre de dava dilekçesinde ayrıca belirtilmese bile tenkis davasının iki bölümden oluştuğu kabul edilmektedir.²³⁸

Bu nedenle tenkis davası niteliği itibariyle hem yenilik doğurucu²³⁹ (inşai) hem de eda davasıdır. Miras bırakanın saklı payı ihlal ettiğinin tespit edilmesine ve kısmen

²³² **Yargıtay 3. HD.**, E.2014/15265, K.2015/9073, T.20.05.2015, “...Tenkis davası, TMK'nın 560-562. maddelerinde düzenlenen, mirasbırakanın saklı payları zedeleyen gerek ölüme bağlı ve gerekse sağlararası kazandırmalarının kural olarak saklı paylarının karşılığını alamayan mirasçılar tarafından mirasbırakanın tasarruf edebileceği sınıra çekilmesini amaçlayan, öncesine etkili, yenilik doğurucu davalardandır. Bu yönüyle, tenkis davası Miras Hukukuna özgü bir iptal davası olarak kabul edilmelidir. (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

²³³ **DURAL/ÖZ**, s.276.

²³⁴ **KÖPRÜLÜ**, *Miras*, s.331; **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU**, *Miras*, s.412; **EREN**, *Tenkis*, s.148; **İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ**, s.377; **NAR**, s.237; **UYAR**, s.406; **PETEK**, *Saklı Pay*, s.62.

²³⁵ **DURAL/ÖZ**, s.268; **SEROZAN/ENGİN**, s.258; **EREN/YÜCER AKTÜRK**, s.330; **İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ**, s.374; **NAR**, s.235.

²³⁶ **TEKDOĞAN**, s.184.

²³⁷ **TEKDOĞAN**, s.185.

²³⁸ **DURAL/ÖZ**, s.278; **TEKDOĞAN**, s.185.

²³⁹ **DURAL/ÖZ**, s.276; **BUZ**, s.183; **OĞUZMAN**, M. Kemal / **BARLAS**, Nami; *Medeni Hukuk Giriş-Kaynaklar-Temel Kavramlar*, 20. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul,2014, s.158; **HATEMİ**, Hüseyin;

veya tamamen hükümsüz kılınmasına ilişkin kısmı yenilik doğurucu (inşai) niteliğini, terekede meydana gelen azalmanın tamamlanmasına ilişkin kısmı ise eda davası niteliğini ifade etmektedir.²⁴⁰

Yargıtay HGK., E.1991/2-428, K.1991/596, T.27.11.1991²⁴¹ kararında tenkis davasının hukuki niteliği değerlendirilmiş ve tenkis davasının “saklı pay sahiplerine, saklı paylarına miras bırakanın tecavüzünü gidermek, temlikî işlemlerini tasarruf nisabı sınırı içine sokmak imkanı veren ve kişisel hakkın korunmasını amaç tutan, yenilik doğurucu (inşai-ihdasi) nitelikte bir dava türü olduğu, genellikle inşai (yenilik doğuran) her davada olduğu gibi , tenkis davasında da iki isteğin ileri sürüldüğü, bunlardan birinin inşai hakkın tespiti, diğeri ise eda bölümü olduğu, saklı payın zedelenmesinden ötürü mirasçının mal varlığında meydana gelen eksilmenin giderilmesine dair bölümün ise edaya ilişkin” olduğu belirtilmiştir.

Tenkis davası hukuki niteliği gereğince belirsiz alacak davası niteliğinde kabul edildiğinden davada HMK m. 107 uygulama alanı bulur.²⁴²

Davanın kabulü halinde verilen tenkis kararı, geçmişe etkili olup miras bırakanın ölümü tarihine kadar geriye yürür.²⁴³ Buna göre tenkisine karar verilen tasarruflar, miras bırakanın ölüm tarihinden itibaren hüküm doğurmak üzere kısmen veya tamamen geçersiz olmaktadır.²⁴⁴ Bu nedenle tenkis davası bozucu yenilik doğurucu bir etkidedir.²⁴⁵

Medeni Hukuka Giriş (Medeni Hukuk), Gözden Geçirilmiş 4. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul,2010, s.133; **AYAN**, s.96; **DURAL**, Mustafa/**SARI**, Suat; *Türk Özel Hukuku C.1 Temel Kavramlar ve Medeni Kanun'un Başlangıç Hükümleri*, 7. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul,2012, s.175,176; **SEROZAN**, Rona; *Medeni Hukuk Genel Bölüm / Kişiler Hukuku*, 9. Baskı, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul,2022, s.221.

²⁴⁰ **TEKDOĞAN**, s.185.

²⁴¹ **Yargıtay HGK.**, E.1991/2-428, K.1991/596, T.27.11.1991, “...tenkis davası, saklı pay sahiplerine, saklı paylarına miras bırakanın tecavüzünü gidermek, temlikî işlemlerini tasarruf nisabı sınırı içine sokmak imkanı veren ve kişisel hakkın korunmasını amaç tutan, yenilik doğurucu (inşai-ihdasi) nitelikte bir dava türüdür...Genellikle inşai (yenilik doğuran) her davada olduğu gibi , tenkis davası da iki isteği kapsar. Biri inşai hakkın tespiti, diğeri ise eda bölümüdür. Saklı payın zedelenmesinden ötürü mirasçının mal varlığında meydana gelen eksilmenin giderilmesine dair bölüm ise edaya ilişkindir...” (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

²⁴² **TEKDOĞAN**, s.185.

²⁴³ **YAVUZ**, Cevdet; *Miras Hukukunda Tenkisten Sonra Tenkis Konusunu Geri Verme (İade) Yükümlülüğü*, AÜHFD, C. LI, S.1-4'den Ayrı Basım, 1986, s.278; **TEKDOĞAN**, s.186.

²⁴⁴ **DURAL/ÖZ**,s.276;**SEROZAN/ENGİN**, N.83; **OĞUZMAN**, *Miras Hukuku*, s.246.

²⁴⁵ **TEKDOĞAN**, s.184.

II. İLERİ SÜRÜLMESİ

Tenkis davasının, miras bırakanın ölümünden önce açılması mümkün değildir. Çünkü saklı paylı mirasçılık sıfatı, miras bırakanın ölümü ile ortaya çıkacağından tenkis talep etme hakkı da miras bırakanın ölümü ile doğacaktır.²⁴⁶ Saklı paylı mirasçılar, miras bırakanın sağlığında yaptığı tasarruflar nedeniyle saklı paylarının ihlal edildiği açık olsa dahi tenkis davası açmak için miras bırakanın ölümünü beklemek zorundadır. Ayrıca bu yönde ihtiyati tedbir de talep edilmesi mümkün değildir. Ancak, eğer ki yasal şartları var ise (miras bırakanın sağlığında yaptığı tasarruflar aynı zamanda mirasçılara kaşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerinin ihlal edilmesine sebebiyet veriyorsa) miras bırakanın kısıtlanması veya miras bırakandan nafaka talep edilmesi yoluna gidilebilmesi mümkündür.²⁴⁷

Açılan dava içerisinde açık bir şekilde tenkis denilmemekle birlikte bu anlama gelen ifadelerin kullanılması tenkis talebi olarak değerlendirilir. Yargıtay’a göre “murisin saklı paylarını zedelediği”, “vasiyet edilen taşınmazda kendisinin de hakları bulunduğu”, “vasiyetnamenin saklı payları zedelediği” yönündeki ifadeler tenkis talebi olarak değerlendirilmeli ve mahkeme tarafından yasal şartları oluşmuş ise tenkis kararı verilmelidir.²⁴⁸

Tenkis talebinin ayrı bir dava içerisinde tek başına talep edilmesi mümkün olduğu gibi muris muvazaasına dayalı tapu iptal ve tescil davası veya vasiyetnamenin iptali davası içerisinde terditli²⁴⁹ dava şeklinde talep edilmesi de mümkündür.²⁵⁰ Bu iki davanın aynı dava içerisinde veya ayrı davalar şeklinde açılmasını engelleyen bir hukuk kuralı bulunmadığından²⁵¹ davalar tefrik edilmez veya birleştirilmez.²⁵²

²⁴⁶ DURAL/ÖZ, s.277.

²⁴⁷ DURAL/ÖZ, s.277.

²⁴⁸ TEKDOĞAN, s.189.

²⁴⁹ KURU, Baki/ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder; *Medeni Usul Hukuku*, 23. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara,2012, s. 281.

²⁵⁰ SEROZAN/ENGİN, s.476; TEKDOĞAN, s.189.

²⁵¹ TEKDOĞAN, s.454.

²⁵² UYAR, s. 418,419; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 295.

Yargıtay 3.HD., E.2016/20406, K.2018/6974, T.21.06.2018²⁵³ kararında aynı dava dosyasında vasiyetnamenin iptali ve tenkis talebinin terditli dava şeklinde açılabilirliğini, bu şekilde açılan davada mahkemece vasiyetnamenin iptali talebinin reddetmesi halinde tenkis talebini inceleyerek sonucuna göre bir karar vermesi gerektiği belirtilmiştir.

Tek başına açılmış olan muris muvazaasına dayalı tapu iptal ve tescil davası veya vasiyetnamenin iptali davası hak düşürücü süre içerisinde ıslah ile tenkis davasına dönüştürülebilir.²⁵⁴ Ancak tenkis davasının ıslah yoluyla dahi muris muvazaasına dayalı tapu iptal ve tescil davasına dönüştürülmesi mümkün değildir.²⁵⁵

Muris muvazaasına dayalı tapu iptal ve tescil davası ile tenkis davasının iki ayrı dosyada görülmesi halinde için iptal davası tenkis davasına bekletici mesele yapılır. Çünkü tenkis davası sadece saklı paylı mirasçılardan saklı paylarını ilgilendirmesi nedeniyle, tüm yasal mirasçılardan miras paylarını ilgilendiren muris muvazaasına dayalı tapu iptal ve tescil davasına göre daha dar kapsamlıdır.²⁵⁶ Bu nedenle muris muvazaasına dayalı tapu iptal ve tescil davasının sonucu tenkis davasını da etkilemektedir.

Eğer muris muvazaasına dayalı tapu iptal ve tescil davası kabul edilirse yani miras bırakanın davaya konu tasarrufunda mirasçılardan mal kaçırma kastıyla hareket ettiği kesin olarak hüküm altına alınırsa, tapu iptali ile mirasçılara miras payları oranında tescil kararı verileceğinden tenkis davası konusuz kalır. Taleplerin terditli dava şeklinde aynı dosya içerisinde ileri sürülmesi halinde terditli taleplerden ilki kabul edildiğinden diğer talep hakkında konusuz kaldığına karar verilir.²⁵⁷

²⁵³ Yargıtay 3.HD., E.2016/20406, K.2018/6974, T.21.06.2018, "...Dava; vasiyetnamenin iptali, olmaz ise tenkis istemine ilişkindir.

...

Ne var ki mahkemece; hükümde davanın terditli olarak açıldığı belirtildiği halde asıl talep olan vasiyetnamenin iptali talebi reddedilmesine rağmen, ferî talep olan tenkisin incelenmemesi ve buna bağlı olarak talep hakkında olumlu veya olumsuz bir karar verilmemesi de usul ve yasaya aykırıdır..." (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

²⁵⁴ TEKDOĞAN, s.455.

²⁵⁵ GÜNAY, s.150.

²⁵⁶ TEKDOĞAN, s.463.

²⁵⁷ TEKDOĞAN, s.455.

Tam tersi ihtimalde ise, muris muvazaasına dayalı tapu iptal ve tescil davasında davaya konu tasarrufun mirasçılardan mal kaçırma kastı ile yapılmadığı kesin olarak hüküm altına alınırsa TMK m.565/b.4'e göre açılan tenkis davası reddedilir. Çünkü TMK m.565/b.4'e göre açılan tenkis davasında miras bırakanın mirasçılarının haklarını zedelediğinin ispatı gerekli olup miras bırakanın mirasçılarının haklarını zedelediği diğer davada kesin olarak ispat edilmiş ve hüküm altına alınmış ise bu durum, tenkis davasında da dikkate alınır ve yasal şartları oluşmadığından tenkis talebi reddedilir.²⁵⁸

Ancak, muris muvazaasına dayalı tapu iptal ve tescil davasında davaya konu tasarruf, Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu, E.1974/1, K.1974/2, T.01.04.1974 Kararı²⁵⁹ gereği iptal edilemeyen bir tasarruf işlemi (gizli bağışlama işleminin hukuken geçerli bir bağışlama işlemi olarak kabul edilmesi ve esasen muvazaalı olmaması gibi) olması nedeniyle dava reddedilmiş olursa tenkis davası görülmeye devam eder.²⁶⁰

III. TENKİS DEF'İ

Daha önceki bölümlerde azaltma, eksiltme anlamına gelen tenkisin, kanuni düzenlemeye rağmen terekenin paylaşımında doğrudan dikkate alınmaması nedeniyle saklı paylı mirasçılar tarafından açılacak tenkis davası veya ileri sürülecek tenkis def'i ile dikkate alınacağından²⁶¹ bahsetmiştik.

Buna göre saklı payı ihlal edilen saklı paylı mirasçı, tenkise konu tasarrufun yasal sınıra çekilmesini sağlamak amacıyla tenkis davası açabileceği gibi, miras bırakanın henüz ifa edilmemiş tasarruflarının ifası yönünden kendisinden hak talep

²⁵⁸ TEKDOĞAN, s.455.

²⁵⁹ Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu, E.1974/1, K.1974/2 , T.01.04.1974, “miras bırakanın gerçekte bağış olan iradesini satış işleminin arkasına gizleyerek tapuya kayıtlı taşınmazını mirasçılarının haklarını ihlal etmek amacıyla bir başkasına devrettiği olayda, tüm mirasçılarının saklı pay sahibi olmasa dahi görünürdeki satış işleminin TBK m. 19 gereğince muvazaalı olması nedeniyle ve gizlenen bağışlama işleminin de TBK m. 285'teki geçerlilik şartlarını sağlamadığından geçersizliğini ileri sürerek tapu iptal ve tescil davası açabilecekleri; ayrıca TMK m.565 ve TMK m.669'tan kaynaklanan haklarının saklı kaldığı” (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

²⁶⁰ TEKDOĞAN, s.455.

²⁶¹ DURAL/ÖZ, s.289,90; TEKDOĞAN, s.177.

edilmesi halinde aleyhine açılan davada bu kişilere karşı tenkis def'i ileri sürülebilir.²⁶² Tenkis def'i, aleyhine açılan davada saklı paylı mirasçıya kendisine yöneltilen talepleri yerine getirmekten kaçınma imkânı sağlar.²⁶³ Bu haliyle kanun koyucu tenkis davası açmak için yasal süreyi kaçıran ve bu nedenle tenkis davası açamayacak olan saklı paylı mirasçıya alternatif bir yol sunmuştur.²⁶⁴

TMK m. 571/3'e göre "tenkis iddiası, def'i yoluyla her zaman ileri sürülebilir".

Yargıtay 1.HD., E.2014/13925, K.2016/4529, T.14.04.2016²⁶⁵ kararında miras bırakanın ölümünden sonra açılan tenkis davasında, taraflar arasında başka bir dava dosyası ile görülmekte olan muris muvazaasına dayalı tapu iptal ve tescil davasının kabul edilerek kesinleşmesi üzerine, davalının devam eden tenkis davasında kesinleşen tapu iptal ve tescil kararı sonrası oluşan yeni durum itibariyle tenkis def'inde bulunması durumunda, TMK m. 571/3'e göre tenkis def'i her zaman ileri sürülebileceğinden hakim bu def'i dikkate alarak bir hüküm tesis etmesi gerektiğini vurgulamıştır.

²⁶² EREN, Tenkis, s.19; DURAL/ÖZ, s.288; İMRE/ERMAN, s.s268; NAR, s.12.

²⁶³ AYAN, *Medeni Hukuk*, s.196; TEKDOĞAN, s.564; DURAL/SARI, s.249; DURAL/ÖZ, s.288; HATEMİ, *Medeni Hukuk*, s.134; BERKİ, Şakir; *Miras Davalarında Müruruzaman ve Def'i (Müruruzaman)*, AÜHFD., C.25, S.1, 1968, s.124.

²⁶⁴ DURAL/ÖZ, s.287.

²⁶⁵ Yargıtay 1.HD., E.2014/13925, K.2016/4529, T.14.04.2016, "...Dava, tenkis isteğine ilişkindir.

...

Dosya içeriği ve toplanan delillerden, mirasbırakan ...'ım 21.04.1997 tarihinde öldüğü, davacıların ilk eşinden olma çocukları ve torunu, davalılardan Nazmiye'nin mirasbırakanın 2.eşi oldukları, davalı ...'nin yargılama sırasında 28.09.2007 tarihinde öldüğü ve geriye mirasçı olarak manevi evladı ...'ın kaldığı, davacılar tarafından muris muvazaası hukuksal nedenine dayalı olarak ... 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan 2002/774 Esas, 2003/291 Karar sayılı davada, dava konusu 561 (yeni 20841 parsel) ve 624 parsel sayılı taşınmazlardaki bağımsız bölümler yönünden davanın kabulüne sonucun davacıların miras payı oranında iptal ve adlarına tescile karar verildiği, kararın 18.02.2004 tarihinde kesinleştiği, davalı ... vekili tarafından yargılama sırasında 01.06.2004 tarihinde verilen dilekçe ile, anılan tapu iptal ve tescil davası sonucu verilen kabul kararının kesinleşmesi üzerine oluşan duruma göre tenkis def'inde bulunulduğu anlaşılmaktadır. Bilindiği üzere; 4721 Sayılı Türk Medeni Kanununun 471/son maddesi uyarınca "Tenkis iddiası, def'i yoluyla her zaman ileri sürülebilir." Ne var ki mahkemece, davalı ... tarafından yargılama sırasında ileri sürülen tenkis def'i hakkında inceleme ve değerlendirme yapılmadan karar verilmiştir. Hâl böyle olunca; tenkis iddiasının def'i yoluyla her zaman ileri sürülebileceği gözetilerek davalı ...'nin tenkis def'i yönünden bir karar verilmesi gerekirken, anılan husus gözardı edilerek yazılı şekilde karar verilmesi doğru değildir..." (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

Tenkis def'i sadece henüz ifa edilmemiş tasarruflar yönünden ileri sürülebilir.²⁶⁶ Çünkü saklı paylı mirasçıların o şey üzerinde hala zilyetliği bulunmaktadır.²⁶⁷ Ancak, ifa edilen tasarruf yönünden saklı paylı mirasçıların o şey üzerinde artık zilyetliği bulunmadığı için tenkis def'inin ileri sürülmesi mümkün değildir.²⁶⁸

IV.DAVA AÇMA SÜRESİ

TMK'nın 571/1. maddesine göre “tenkis davası açma hakkı, mirasçılarının saklı paylarının zedelendiğini öğrendikleri tarihten başlayarak bir yıl ve herhâlde vasiyetnamelerde açılma tarihinin, diğer tasarruflarda mirasın açılması tarihinin üzerinden on yıl geçmekle düşer”.

TMK'nın 571/2. maddesine göre ise “bir tasarrufun iptali bir öncekinin yürürlüğe girmesini sağlarsa, süreler iptal kararının kesinleşmesi tarihinde işlemeye başlar”.

Süre, zamanaşımı değil hak düşürücü süre niteliğinde²⁶⁹ olup taraflar ileri sürmese dahi davanın her aşamasında hâkim re 'sen dikkate alır. Bu nedenle sürelerin kaçırılması durumunda dava hakkı ortadan kalkar.²⁷⁰ Saklı paylı mirasçı, saklı paylı mirasçı olduğunu ve saklı payının ihlal edildiğini bilmiyor olsa bile vasiyetnamemin açılma tarihinden veya diğer tasarruflarda mirasın açılması tarihinden itibaren on yıl geçmesi halinde tenkis davası açma hakkını kaybeder.²⁷¹

²⁶⁶ NAR, s.13; BERKİ, *Mürurzaman*, s.123-124; ALBAŞ, *Def'i*, s.158; DURAL/ÖZ, s.288; NAR, s.136; İMRE/ERMAN, s.263; ÇABRİ, s.985.

²⁶⁷ TEKDOĞAN, s.564; SEROZAN/ENGİN, s.266; NAR, s.13.

²⁶⁸ DURAL/ÖZ, s.288; NAR, s.13; ALBAŞ, *Def'i*, s.150; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, *Miras*, s.419; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s.389; ÇABRİ, s.986; EREN, *Tenkis*, s.145.

²⁶⁹ DURAL/ÖZ, s.286.

²⁷⁰ SEROZAN/ENGİN, s.265; DURAL/ÖZ, s.277; ANTALYA/SAĞLAM, s.320; BAYGIN, *Alacaklıların Korunması*, s.163; ÖZTAN, *Miras*, s.109; ÖZÜĞÜR, s.114; NAR, s.127.

²⁷¹ DURAL/ÖZ, s.277.

Davalının, davacının öğrenme tarihinin daha önce olduğunu ileri sürmesi halinde bu iddiasını ispatlaması gerekir.²⁷² Diğer yandan saklı payın ihlal edildiği yönündeki iddianın da tenkis davasının davacısı tarafından ispat edilmesi zorunludur.²⁷³

Her saklı paylı mirasçının saklı payının zedelendiğini öğrendiği tarih birbirinden farklı olabilir. Bu nedenle her davacı için süre ayrı ayrı hesaplanarak değerlendirilmelidir.²⁷⁴ Buna göre her biri kendisi için saklı payın ihlal edildiğini öğrenme tarihinden itibaren bir yıllık süre içerisinde tenkis davası açması gerekmektedir.²⁷⁵

Yargıtay 1. HD., E.2016/4322, K.2019/912, T.13.02.2019²⁷⁶ kararında tenkis davası açma süresinin eski medeni kanunda zamanaşımı süresi olarak belirlendiği

²⁷² GÖNENSAY/BİRSEN, s.93; TEKDOĞAN, s.543.

²⁷³ Yargıtay 1.HD., E.2015/9452, K.2016/421, T.18/01/2016, “Somut olayda mirasbırakan Basri'nin 24/03/2011 tarihinde öldüğü, eldeki davanın ise 31/12/2012 tarihinde açıldığı, davacının saklı payının zedelendiğini geç öğrendiği şeklindeki iddiasını kanıtlayamadığı dikkate alındığında davanın reddi kararı bu gerekçe ve sonucu itibarıyla doğrudur.” (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

²⁷⁴ TEKDOĞAN, s.542; AYAN, *Miras*, s.179; EREN, *Tenkis*, s.143; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s.386; AYİTER, s.149; GÖNENSAY/BİRSEN, s.93; İMRE/ERMAN, s.266.

²⁷⁵ ÖZÜĞÜR, s.127.

²⁷⁶ Yargıtay 1. HD., E.2016/4322, K.2019/912, T.13.02.2019, “...743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki düzenlemenin aksine, tenkis davasının bağlı olduğu süreler, zamanaşımı süresi olmaktan çıkarılmış, hak düşürücü süre hâline getirilmiştir. Öte yandan, 4722 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkındaki Kanunun 17.maddesi gereğince, mirasçılık ve mirasın geçişi, mirasbırakanın ölümü tarihindeki yürürlükte olan hükümlere göre belirlenecektir. Anılan sürenin hak düşürücü nitelikte olması nedeniyle re'sen gözetilmesi gerekeceği de kuşkusuzdur.

Hemen belirtilmelidir ki, mirasçıların saklı paylarının zedelendiğini öğrenme tarihi, murisin ölüm tarihi olabileceği gibi, somut olayın özelliğine göre murisin ölüm tarihinden sonraki bir tarih de olabilecektir. Bir başka ifadeyle, murisin ölüm tarihinden sonra da davacı mirasçının saklı payının zedelendiğini öğrenmesinin mümkün olduğu kuşkusuzdur.

Bu durumda, hak düşürücü sürenin hesabında davacının öğrenme tarihi olarak ileri sürdüğü tarihin esas alınması gerekir. Davalı tarafın bu tarihten daha önceki bir tarihte davacının saklı payının zedelendiğini öğrendiğini iddia etmesi durumunda bu iddiasını ispat etmek zorundadır.

Somut olayda; mirasbırakan Hüseyin Tekeli 26.03.2013 tarihinde ölmüş olup, buna göre eldeki davada uygulanması gereken yasal düzenleme 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 571. maddesi olacağı açıktır. Davacıların, ... 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin 2013/188 Esas sayılı (mirasçılar... ve ... tarafından İsmail'e karşı dava dışı 207, 198, 202 ve 206 parsel sayılı taşınmazlar için muris muvazaası hukuksal nedenine dayalı olarak açılan tapu iptali ve tescil, olmazsa tenkis istekli) dava dosyasında alınan 21.10.2014 tarihli bilirkişi raporu ile temlik öğrendiklerini iddia ederek eldeki davayı açtıkları, davalı ise; ... 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin 2013/188 Esas sayılı davanın açıldığı 18.04.2013 tarihinden itibaren davacıların temlik bildikleri ve davanın hak düşürücü süre geçtikten sonra açıldığını iddia ederek, davanın reddini savunduğu dosya kapsamından anlaşılmaktadır.

Hâl böyle olunca; davacının tenkise konu işlemleri öğrenme tarihi olarak ileri sürdüğü tarihin hak düşürücü sürenin başlangıcı kabul edilmeyerek, davalının öğrenme tarihinin daha önce olduğunu

ancak yeni medeni kanunda değişikliğe gidilerek hak düşürücü süre olarak düzenlendiğine dikkat çekilmiştir.

Saklı paylı mirasçının, miras bırakanın tasarrufunun saklı payını ihlal ettiğini bilmesi yeterli olup ne kadar oranda ihlalin gerçekleştiğini bilmesine gerek yoktur.²⁷⁷ Saklı paylı mirasçının saklı payını ihlal eden tasarrufun varlığını bilmesi, saklı payları ihlal etmediğinin düşünülmesi veya saklı payını ihlal ettiğine dair şüpheden ibaret bir bilgiye sahip olması bir yıllık hak düşürücü sürenin işlemeye başlaması için yeterli değildir.²⁷⁸ Saklı paylı mirasçı miras bırakanın tasarrufundan haberdar olmasına rağmen saklı payının ihlal etmediğini düşünmesine sebep somut olguların varlığı halinde de süre işlemeye başlamaz.²⁷⁹ Bu tasarrufun saklı payını ihlal etmeyeceğini düşünmüş ancak miras bırakanın ölümü ile ortaya çıkan terekede saklı payının ihlal edildiğini öğrenmiş olabilir. Bu durumda bir yıllık süre bu tarihten itibaren işlemeye başlar.²⁸⁰

Mirasçılık sıfatı miras bırakanın ölümü tarihi itibarıyla doğacağından dava açma süresi de miras bırakanın ölümü tarihinden itibaren işlemeye başlar.²⁸¹ Saklı paylı mirasçı, miras bırakanın sağlar arası tasarrufunun saklı payını ihlal edeceğini bilse bile mirasçılık sıfatı miras bırakanın ölümü ile ortaya çıkacağından bir yıllık süre bu tarihten itibaren işlemeye başlar.²⁸² Bu nedenle saklı paylı mirasçılar, saklı paylarının ihlal edildiğini miras bırakan ölmeden önce öğrenmiş olsalar bile bir yıllık süre miras bırakanın ölüm tarihi itibarıyla işlemeye başlar.²⁸³

savunması durumunda, davalının bu savunmasını ispat zorunluluğunda olduğunda kuşku bulunmamaktadır. Nitekim Hukuk Genel Kurulunun 20.04.1983 gün ve 1980/1-1846-397 sayılı ve HGK'nun 01.06.2011 gün ve 2011/14-281-373 sayılı kararlarında aynı hususa işaret edilmiştir.

Hal böyle olunca, davalının öğrenme tarihinin daha önce olduğunu kanıtlaması halinde tenkis talebinin süre yönünden reddine karar verilmesi, davalının aksini kanıtlayamaması halinde ise işin esasına girilmek suretiyle bir karar verilmesi gerekirken yanlışlı değerlendirme ile yazılı olduğu şekilde karar verilmesi isabetsizdir...” (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

²⁷⁷ DURAL/ÖZ, s.276; ÇABRİ, s.977; NAR, s.131.

²⁷⁸ NAR, s.131.

²⁷⁹ DURAL/ÖZ, s.276.

²⁸⁰ DURAL/ÖZ, s.285.

²⁸¹ TEKDOĞAN, s.543.

²⁸² DURAL/ÖZ, s.285.

²⁸³ İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s.388; DURAL/ÖZ, s.285; İMRE/ERMAN, s.266; TURANBOY, s.61; EREN, *Tenkis*, s.142; ÖZÜĞÜR, s.115.

Yargıtay 3. HD., E.2012/16992, K.2012/20128, T.27.09.2012²⁸⁴ kararında mirasçıya vasiyetnamenin tebliğ edilmediği, vasiyetnamenin okunması kararının ise 24.06.2008 tarihinde mirasçıya tebliğ edildiği olayda, saklı paylı mirasçının saklı payının zedelendiğini 24.06.2008 tarihinde öğrenmiş kabul edileceğinden bir yıllık hak düşürücü sürenin 24.06.2008 tarihinden itibaren işlemeye başlayacağı kanaatine varmıştır.

İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 2. Hukuk Dairesi, E.2017/574, K.2017/604, T.25.05.2017²⁸⁵ kararında, “vasiyetname sebebiyle açılan tenkis davasında, davacıların daha önce açılan vasiyetnamenin açılıp okunması davasında 12.12.2000 tarihinde vasiyetnameden mahkeme kanalıyla haberdar oldukları ve vasiyetnameyi kabul etmeyerek vasiyetnamenin iptali davası açtıkları, dolayısıyla TMK m. 571. Maddesi uyarınca saklı paylarının zedelendiğini 12.12.2000 tarihinde öğrendiklerinin kabulü ile bir yıllık ve on yıllık sürelerin 12.12.2000 tarihi itibarıyla başlayacağı, bu nedenle 30.01.2014 tarihinde açılan tenkis davasının süresinde açılmadığı” kabul edilmiştir.

Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesi, E.2017/626, K.2017/634, T.03.07.2017²⁸⁶ kararında “somut olayda, davacı dava konusu taşınmazların muris

²⁸⁴ **Yargıtay 3. HD.**, E.2012/16992, K.2012/20128, T.27.09.2012, “...Dosya içeriğine göre, davacılar ...’e vasiyetname tebliğ edilmemiş olup, vasiyetnamenin okunması kararı ise 24.06.2008 tarihinde tebliğ edilmiştir. O nedenle bu davacı yönünden saklı payın zedelendiğini 24/06/2008 tarihinde öğrendiğinin kabulü gerekir. Bu dava ise 1 yıllık hak düşürücü süre içinde 22.06.2009 tarihinde açılmış olmakla, ...’ün tenkis talebinin incelenerek hasil olacak sonucuna uygun bir karar verilmesi gerekirken...” (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

²⁸⁵ **İstanbul BAM 2. HD.**, E.2017/574, K.2017/604, T.25.05.2017, “...Davacıların murislerin yaptığı vasiyetname sebebiyle tenkis davası açtığı, davacıların daha önce açılan vasiyetnamenin açılıp okunması davasında 12/12/2000 tarihinde vasiyetnameden mahkeme kanalıyla haberdar oldukları ve vasiyetnameyi kabul etmeyerek 13/11/2000 tarihinde vasiyetnamenin iptali davası açtıkları, dolayısıyla TMK m. 571. Maddesi uyarınca saklı paylarının zedelendiği öğrendikleri ve aynı madde uyarınca da 1 yıllık ve 10 yıllık süreler içerisinde tenkis davasını açmadıkları, tenkis davasını 30/01/2014 tarihinde açtıkları, bu nedenle mahkemenin ret kararının yerinde olduğu...” (<https://emsal.uyap.gov.tr/>)

²⁸⁶ **Samsun BAM 1. HD.**, E.2017/626, K.2017/634, T.03.07.2017, “...Somut olayda, davacı dava konusu taşınmazların muris tarafından mal kaçırmak için davalılara verildiğini bildirip talepte bulunduğu tenkis talebinde bulunduğu kabulü gerekir. (Yargıtay 3. Hukuk Dairesinin 2014/19250 Esas, 2015/14979 Karar Sayılı kararında da bu hususun belirtildiği)... istinaf konusu davada mirasbırakan 09.02.2010 tarihinde öldüğü, eldeki davanın 01.06.2015 tarihinde açıldığı, davacının davaya konu tasarrufu ne zaman öğrendiği hususunda dosyada bilgi bulunmadığı, HMK’nın 31. Maddesi gereğince davayı aydınlatma görevi çerçevesinde davacıdan murisin tasarrufunu öğrenme tarihinin sorulmadığı, tanıklardan davacının murisin tasarrufunu öğrenme tarihinin sorulmadığı, yine gerekçe bahsedilen ... Asliye Hukuk Mahkemesi’nin 2012/351 Esas, 2015/640 Karar sayılı ve ... Sulh Hukuk Mahkemesi’nin 2011/635 Esas sayılı dosyasının ya da örneğinin dosya içine alınmadığı, hak düşürücü süre üzerinde durulması, davacının saklı payının zedelendiğini öğrendiği tarihin belirlenmesi ve sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken...” (<https://emsal.uyap.gov.tr/>)

tarafından mal kaçırmak için davalılara verildiğini bildirip talepte bulunmakla, bu talebin tenkis talebi mahiyetinde olduğunun kabulü ile tenkis davası yönünden hak düşürücü sürenin hesaplanması gerektiği, davada miras bırakanın 09.02.2010 tarihinde öldüğü, eldeki davanın 01.06.2015 tarihinde açıldığı, davacının davaya konu tasarrufu ne zaman öğrendiği hususunda dosyada bilgi bulunmadığı, HMK'nın 31. maddesi gereğince davayı aydınlatma görevi çerçevesinde davacıdan murisin tasarrufunu öğrenme tarihinin sorulmadığı, tanıklardan davacının murisin tasarrufunu öğrenme tarihinin sorulmadığı, diğer dosyanın bu dosya içine alınmadığı, hak düşürücü süre üzerinde durulması, davacının saklı payının zedelendiğini öğrendiği tarihin belirlenmesi ve sonucuna göre bir karar verilmesi” gerektiği vurgulanmıştır.

V. TARAFLARI

A. Davacı

TMK m.560/1'e göre “saklı paylarının karşılığını alamayan mirasçılar, miras bırakanın tasarruf edebileceği kısmı aşan tasarruflarının tenkisini dava edebilirler”.²⁸⁷ Buna göre tenkis davasında davacı, saklı payının karşılığını alamayan saklı paylı mirasçı²⁸⁸ olmakla birlikte saklı paylı mirasçı olmasına rağmen miras bırakanın tasarrufu, saklı payı ihlal etmiyorsa bu saklı paylı mirasçı tenkis davası açamaz.²⁸⁹

Ancak, sadece saklı paylı mirasçı olmak yetmeyip aynı zamanda miras bırakanın ölümü sırasında da mirasçılık sıfatına haiz olunması ve mirasa iştirak edilebilmesi gereklidir.²⁹⁰ Bu nedenle saklı paylı mirasçı, iskat (TMK m.510-513), mirastan feragat (TMK m.528-530), mirastan yoksunluk (TMK m. 578) ve mirası ret (TMK m. 605-618) gibi nedenlerin varlığı halinde artık mirasçılık sıfatına haiz

²⁸⁷ GÖNENSAY/BİRSEN, s.75; ÇAĞA, s.17; OĞUZMAN, *Miras*, s.248; GÖKTÜRK, s.597; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s.380.

²⁸⁸ DURAL/ÖZ, s.278.

²⁸⁹ OĞUZMAN, *Miras*, s.248; İMRE/ERMAN, s.263; KARAKAŞ, s.816.

²⁹⁰ İMRE, *Miras*, s.403; TEKDOĞAN, s.490; SEROZAN/ENGİN, s.260; TURANBOY, s.53; İNAN/ERTAŞ/ ALBAŞ, s.380; ÖZÜĞÜR, *Tenkis*, s.106; GÜNAY, s.66.

olmayacağından tenkis davası açamaz.²⁹¹ Ayrıca, saklı paylı mirasçı, miras bırakanın ölüm tarihinde kendinden önceki mirasçı zümresinin sağ olması halinde de mirasçı sıfatına kavuşamayacağından tenkis davası açamaz.²⁹² Örneğin, miras bırakanın geride annesinin, babasının ve altsoyunun kaldığı durumda, annesi ve babasının saklı payı olmasına rağmen, miras bırakanın yasal mirasçıları annesi ve babası değil, altsoyu olacağından annesi ve babası tenkis davası açamaz.²⁹³

Yargıtay 1.HD., E.2014/14092, K.2016/2001, T.22.02.2016²⁹⁴ kararında ölüme bağlı tasarruf olan vasiyetname ile miras bırakanın bir mirasçısını mirasçılıktan çıkardığı somut olayda, mirasçılıktan çıkarılanın mirasçılık sıfatı sona ermekle saklı paylı mirasçılık sıfatı da sona erdiğinden söz konusu vasiyetname iptal edilmediği sürece, bu kişinin açmış olduğu tenkis davasının da dinlenemeyeceği ifade edilmiştir.

Saklı paylı mirasçı, tenkis davasını açtıktan sonra ölürse, davaya kendi mirasçıları devam edebilir.²⁹⁵ Saklı paylı mirasçının mirasçıları, kendi miras bırakanlarının mirasçılık sıfatına bağlı olarak davaya devam edebilmektedir.²⁹⁶ Hatta saklı paylı mirasçı davayı açmadan önce ölse dahi kendi mirasçıları onun adına tenkis davasını açabilir.²⁹⁷ Bu durumda kendi mirasçılarının, kendi saklı paylı mirasçısı olmasına gerek yoktur. İradi mirasçıları da tenkis davasını açabilir.²⁹⁸ Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus şudur, tenkis davasını açmadan ölen saklı paylı mirasçının ölümü sonrasında kendi mirasçılarının onun adına davayı açarken tenkis davası için hak düşürücü süre dolmamış olmalıdır. Yani miras bırakandan sonra ölen

²⁹¹ GÜNAY, s.66; NAR, s.98,99; TEKDOĞAN, s.490; İMRE, *Tenkis*, s.362; İMRE/ERMAN, s.263; KÖPRÜLÜ, *Miras*, s.323; AYAN, *Miras*, s.220; ÇABRİ, s.838; İNAN/ERTAS/ALBAŞ, s.378.

²⁹² DURAL/ÖZ, s.278; TEKDOĞAN, s.490.

²⁹³ TEKDOĞAN, s.490.

²⁹⁴ Yargıtay 1.HD., E.2014/14092, K.2016/2001, T.22.02.2016, "...Bilindiği ve TMK'nın 510 ve devamı maddelerinde düzenlendiği üzere miras bırakan saklı paylı mirasçısını ölüme bağlı bir tasarrufla mirasçılıktan çıkarabilir. Mirasçılıktan çıkarılan kimse, mirastan pay alamayacağı gibi tenkis davası da açamaz. Somut olayda, miras bırakan 08.02.2005 günlü vasiyetname ile kızı ...yı ve...'nın alt soyunu Mirasçılıktan çıkarmıştır. Bu vasiyetname iptal edilmediği sürece Rabia'nın çocukları olan ve ... ile birlikte mirasçılıktan çıkartılan davacıların açtıkları davanın dinlenmeyeceği kuşkusuzdur. Ne var ki, mahkemece bu yön üzerinde durulmamış, davacılar tarafından mirasçılıktan çıkartılmaya ilişkin vasiyetnamenin iptali konusunda bir dava açılıp açılmadığı araştırılmamıştır. Hâl böyle olunca, vasiyetnamenin iptali isteğiyle bir dava açılıp açılmadığının açıklığa kavuşturulması, vasiyetname iptal edildi ise işin esasının incelenmesi, bir iptal davası yok ise, vasiyetname geçerli olduğu sürece davacıların davasının dinlenemeyeceği gözetilerek davanın sıfat yokluğundan reddedilmesi gerekirken esastan reddedilmesi doğru değildir..." (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

²⁹⁵ NAR, s.103; İMRE/ERMAN s.264; TEKDOĞAN, s.489.

²⁹⁶ AYAN, s.221; NAR, s.103; ÇABRİ, s.840.

²⁹⁷ YARGITAY 2. HD., T.20.03.1975, E.1975/2213, K.1975/2613.

²⁹⁸ TEKDOĞAN, s.490.

saklı paylı mirasçının tenkis davası için öngörülen yasal süresi dolmadan önce ölmesi gerekmektedir.²⁹⁹

Yargıtay 1.HD., E.2014/10529, K.2015/14054, T.03.12.2015³⁰⁰ kararında tenkis davasının davacısının davanın devamı sırasında ölmesi halinde ölen davacının tüm mirasçılarının davaya dahil edilmesi gerektiğine, davacının mirasçıları arasında zorunlu dava arkadaşlığı olduğundan birinin bile davaya dahil edilmemesinin usul ve yasaya aykırı olacağına dikkat çekmiştir.

Evlatlık, eğer evlat edinme sözleşmesinde aksine bir hüküm yoksa tenkis davası açabilir. Evlat edinme sözleşmesi, vasiyetnameden sonra düzenlenmiş olsa dahi evlatlık tenkis davası açabilir. Çünkü, vasiyetname, miras bırakanın ölümü ile hüküm ifade edeceğinden evlat edinme sözleşmesi ölüm tarihi itibarıyla geçerlidir.³⁰¹

Tenkis talebi saklı paylı mirasçıya sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğundan ve münhasıran saklı payların korunmasına yönelik³⁰² olması nedeniyle miras ortaklığına atanan temsilci veya vasiyeti yerine getirme görevlisi, tenkis davası açamaz.³⁰³

Devlet Hazinesi, mirasa el koymuş ise tenkis davasının yasal şartlarının varlığı halinde saklı paylı mirasçı adına kayyum gibi davranarak tenkis davasını açabilir.³⁰⁴

TMK m.562'ye göre saklı paylı mirasçıların alacaklıları ve iflas dairesi, saklı paylı mirasçının tenkis davası sonucunda elde edeceği menfaatin alacaklılar tarafından haczedilme ihtimaline binaen tenkis davası açabilir.³⁰⁵

²⁹⁹ TEKDOĞAN, s.490.

³⁰⁰ Yargıtay 1.HD., E.2014/10529, K.2015/14054, T.03.12.2015, "...muris Erdoğan'ın annesi davacı Makbule ...'nın yargılama sırasında 27.05.2004 tarihinde öldüğü halde mirasçılarının tamamının davaya dahilinin sağlanmadığı, davacı Makbule'nin oğlu Erol ...'nın davada yer almadığı açıktır. Hemen belirtmek gerekir ki ölen davacı Makbule ...'nın tüm mirasçıları zorunlu dava arkadaşı olarak davaya devam etmeleri gerektiği kuşkusuzdur..." (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

³⁰¹ TEKDOĞAN, s.490.

³⁰² AKBIYIK, Cem; *Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisi*, 1.Baskı, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2012, s.142.

³⁰³ AYAN, *Miras*, s.219; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s.416; OĞUZMAN, s.247; DURAL/ÖZ, s.278; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s.379,380; SEROZAN/ENGİN, s.260; TEKDOĞAN, s.278,290.

³⁰⁴ TEKDOĞAN, s.490.

³⁰⁵ DURAL/ÖZ, s.271; SEROZAN/ENGİN, s.261; GÖNENSAY/BİRSEN, s.77; İMRE/ ERMAN, s.264; BAYGIN, *Alacaklıların Korunması*, s.155; İMRE, *Miras*, s.405; ŞENER, Esat; *Miras Hukukunda Alacaklıların Korunması (Alacaklıların Korunması)*, YD, C.3, S.1, 1977, s.120,121.

Saklı payı zedelenen saklı paylı mirasçı tenkis davasını tek başına açabileceği gibi birkaçı veya tamamı bir araya gelerek birlikte de açabilir.³⁰⁶ Tenkis davasında saklı paylı mirasçılar için zorunlu dava arkadaşlığı yoktur. Her birinin kendi saklı payı için tenkis talep etmesi gerekmektedir. Bu anlamda, aralarında ihtiyari dava arkadaşlığı olduğunu söylemek mümkündür.³⁰⁷ Açılan bir tenkis davasına diğer saklı paylı mirasçının sonradan dahil olması mümkün değildir. Saklı paylı mirasçılar arasında zorunlu değil ihtiyari dava arkadaşlığı olduğundan, sonradan davaya asli müdahil olarak katılamaz.³⁰⁸ Ancak ayrı bir tenkis davası açarak, kendi saklı payları yönünden tenkis kararı verilmesini talep etmesi gerekir.

Dava, davayı açan saklı paylı mirasçıyla sınırlı olarak yürütülür ve sadece onun hakkında karar verileceğinden tenkis davasında verilen karar nisbi etkili bir karardır.³⁰⁹ Bu nedenle saklı paylı mirasçı, saklı payı ihlal edilmiş olmasına rağmen tenkis davasını açmaz ise, diğer saklı paylı mirasçının açtığı tenkis davasının sonucundan menfi veya müspet etkilenmez.³¹⁰ Eğer kendisine ait ihlale uğrayan saklı payı için de hüküm kurulmasını istiyorsa ayrı bir tenkis davası açarak veya başlangıçta diğer saklı paylı mirasçı ile birlikte tek bir tenkis davası açarak tenkis talep etmesi gerekmektedir.

Yargıtay 3.HD., E.2014/11658, K.2015/5060, T.26.03.2015³¹¹ kararında tenkis davasını açarken saklı paylı mirasçılar arasında zorunlu dava arkadaşlığı olmadığından her saklı paylı mirasçının kendi payı için ayrı dava açabileceği, dilerlerse birleşip birlikte tek bir dava açabileceği, dava sonunda çıkacak kararın ise davanın tarafları ile sınırlı olacağı ifade edilmiştir.

³⁰⁶ İMRE, *Tenkis*, s.361; OĞUZMAN, *Miras*, s.247; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s.381; GÜNAY, s.66; İMRE/ERMAN, s.264; TURANBOY, s.54; TEKDOĞAN, s.489.

³⁰⁷ TEKDOĞAN, s.492.

³⁰⁸ DURAL/ÖZ, s.278; OĞUZMAN, s.247; TURANBOY, s.54; TEKDOĞAN, s.505; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s.415; AYAN, *Miras*, s.218; NAR, s.103.

³⁰⁹ TEKDOĞAN, s.491.

³¹⁰ YAVUZ, s.278; HATEMİ, *Miras*, s.47; GÜNAY, s.66,67; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s.381; TEKDOĞAN, s.491.

³¹¹ Yargıtay 3.HD., E.2014/11658, K.2015/5060, T.26.03.2015, "...Tenkis davasında zorunlu dava arkadaşlığı yoktur. Bu sebeple saklı paylarının karşılığını alamayan mirasçılar ayrı ayrı tenkis davası açabilecekleri gibi birlikte de açabilirler. Tenkis hükmü sadece davanın tarafları açısından hukuksal sonuç doğurur, tenkis davasında yer almayanlar açısından hüküm tesis edilemez..."

B. Davalı

1.Malın Elinde Olması Halinde Davalı

TMK m.560'a göre "saklı paylarının karşılığını alamayan mirasçılar, miras bırakanın tasarruf edebileceği kısmı aşan tasarruflarının tenkisini dava edebilirler." Buna göre tenkis davasında husumet lehine kazandırma yapılan kişiye yöneltilir. Davalı taraf lehine kazandırma yapılan kişidir.³¹² Bu kişi mirasçı veya atanmış mirasçı olabileceği gibi bunların dışında bir üçüncü kişi de olabilir.³¹³ Lehine kazandırma yapılan kişinin ölmesi halinde husumet mirasçılara yöneltilir.³¹⁴ Husumet, lehine kazandırma yapılan kişiye yönetilmesi gerektiğinden tenkis davasında vasiyeti yerine getirme görevlisine veya miras ortaklığına atanan temsilciye karşı husumet yönetilemez.³¹⁵

Tenkise tabi birden fazla kazandırma olması halinde, husumetin lehine kazandırma yapılan tüm kişilere yöneltilmesi gerekmez. Ancak bu durumda dava sadece husumetin yöneltildiği kişiye yapılan kazandırma ile sınırlı olarak yürütülür ve sadece onun hakkında karar verilir.³¹⁶

Yargıtay 2.HD., E.2004/2574, K.2004/3662, T.23.03.2004³¹⁷ kararında tenkis davasının davacıları arasında zorunlu dava arkadaşlığı bulunmadığı gibi davalıları yönünden de zorunlu dava arkadaşlığının bulunmadığı, bu nedenle davaya konu kazandırmanın iki kişiye yapılması durumunda esasen ikisine de husumet yönetilebilirken birine yöneltilmesi halinde dava sonunda verilecek kararın husumetin yöneltildiği davalının sorumluluğu ile sınırlı tutulması gerektiği, dava dışı kalan kişi ile birlikte müteselsil sorumluluğa hükmedilmesinin hatalı olacağı ifade edilmiştir.

³¹² İMRE, *Miras*, s.406; SEROZAN/ENGİN, s.262; GÖNENSAY/BİRSEN, s.75; AYİTER, s.148; AYBAY, s.73; OĞUZMAN, *Miras*, s.249; İMRE/ ERMAN, s.265; TURANBOY, s.57; GÖKTÜRK, s.597; ÖZUGUR, s.107. DURAL/ÖZ, s.282.

³¹³ İMRE, *Miras*, s.406,407; AYİTER, s.148; İMRE/ERMAN, s.265; OĞUZMAN, *Miras*, s.249; GÖKTÜRK, s.597; ÖZUGUR, s.107; GÜNAY, s.67, DURAL/ÖZ, s.282.

³¹⁴ DURAL/ÖZ, s.282; TEKDOĞAN, s.507.

³¹⁵ AKBIYIK, s.142, DURAL/ÖZ, s.282, TEKDOĞAN, s.508.

³¹⁶ TEKDOĞAN, s.506, DURAL/ÖZ, s.282.

³¹⁷ Yargıtay 2.HD., E.2004/2574, K.2004/3662, T.23.03.2004, "...Davalılar arasında mecburi dava arkadaşlığı yoktur. Davanın konusunu oluşturan ev miras bırakan tarafından davacının saklı payına tecavüz kastıyla yarı payını Sultan'a diğer yarı payını da Ömer'e, traktörün tamamını da yine aynı düşünce altında Ömer'e bırakılmıştır. Mahkemece tenkis hesabı sonucu davalılardan her biri için belirlenecek miktarla sorumlu tutulmalarına karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde müteselsil sorumlu bulunmaları usul ve yasaya aykırıdır..." (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

Lehine kazandırma yapılan kişilere tek dava ile tenkis talep edebileceği gibi hepsine ayrı ayrı da dava açılabilir.³¹⁸ Ancak bu durumda davalar tek bir dava dosyasında birleştirilir.³¹⁹ Görülen davada tenkis, TMK m.570'teki sıraya³²⁰ ve TMK m. 563'teki orantı³²¹ dikkate alınarak yapılır.³²²

Örneğin, miras bırakanın geride kalan mirasçılarının eşi, kızı ve oğlu olduğunu, miras bırakanın sağlığında kızına 12.000 TL, eşine ise 6.000 TL kazandırmada bulunduğunu, bu şekilde oğlunun 3.000 TL'lik saklı payının ihlal edildiğini düşünelim. Saklı payı ihlal edilen oğulun tenkis davasını sadece annesine (sağ kalan eşe) açması durumunda, ihlal edilen 3.000 TL'lik saklı pay için tenkisin, TMK m. 563/1 gereğince sadece davalı anneye (sağ kalan eş) miras bırakanın kazandırdığı 6.000 TL'den yapılmasına karar verilemez. Davada, öncelikle ihlal edilen 3.000TL'lik saklı payın tüm sağlar arası kazandırmalara oranı bulunmalı, bulunan bu oran ise tenkis hesabında esas alınmalıdır. Buna göre ihlal edilen saklı pay 3.000 TL, tüm sağlar arası kazandırmalar toplamı ise 12.000+6.000= 18.000 TL olduğuna göre tenkise esas alınacak oran $3.000/18.000=1/6$ 'dır. Bu durumda davalı anneye (sağ kalan eş) yapılan kazandırma 6.000 TL olduğuna göre $1/6$ 'lık tenkis oranı gereğince $6.000/6=1000$ TL kadar davalı anneye (sağ kalan eş) yapılan kazandırmanın tenkisine karar verilecektir. Dava, kardeşe karşı açılmış olsaydı aynı hesaplama ile $12.000/6=2.000$ TL kadar davalı kardeşe yapılan kazandırmanın tenkisine karar verilecektir.³²³

³¹⁸ OĞUZMAN, *Miras*, s.249; ÖZÜĞÜR, s.108; ÖZTAN, s.111; DURAL/ÖZ, s.273; NAR, s.121; GÜNAY, s.67.

³¹⁹ DURAL/ÖZ, s.282.

³²⁰ TMK MADDE 570-Tenkis, saklı pay tamamlanıncaya kadar, önce ölüme bağlı tasarruflardan; bu yetmezse, en yeni tarihliinden en eskisine doğru geriye gidilmek üzere sağlar arası kazandırmalardan yapılır.

Kamu tüzel kişileri ile kamuya yararlı dernek ve vakıflara yapılan ölüme bağlı tasarruflar ve sağlar arası kazandırmalar en son sırada tenkis edilir.

³²¹ TMK MADDE 563- Tenkis, miras bırakanın arzusunun başka türlü olduğu tasarruftan anlaşılmadıkça, mirasçı atanması yoluyla veya diğer bir ölüme bağlı tasarrufla elde edilen kazandırmaların tamamında, orantılı olarak yapılır.

Ölüme bağlı tasarrufla kazandırma elde eden kimse, bazı vasiyetleri yerine getirmekle yükümlü kılınmışsa, kazandırmanın tenkise tâbi tutulması hâlinde, bu kimse miras bırakanın arzusunun başka türlü olduğu tasarruftan anlaşılmadıkça vasiyet borçlarının da aynı oranda tenkis edilmesini isteyebilir.

³²² ÖZTAN, s.111,112; ÖZÜĞÜR, s.58; NAR, s.131.; TEKDOĞAN, s.506.

³²³ TEKDOĞAN, s.506.

2.Malın Elden Çıkması Halinde Davalı

Tenkis talebinden kurtulmak için tenkise konu kazandırma üçüncü bir kişiye temlik edilmiş olabilir. Bu durumda tenkis talebinin bu üçüncü kişiye yöneltilip yöneltilemeyeceği tartışmalıdır.³²⁴

Kural olarak tenkis davasında husumetin lehine kazandırma yapılan kişiye yönetilmesi gerekse de tenkis talebinden kurtulmak için tenkise konu kazandırmanın üçüncü bir kişiye kötü niyetli ve muvazaalı bir şekilde temlik edilmesi halinde temlik alan üçüncü kişiye karşı da husumet yönetilmesi mümkündür.

Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu, E.1974/7, K.1975/1, T. 13.1.1975³²⁵ kararında da “miras bırakanın saklı pay kurallarını gidermek amacı ile yaptığı temliki tasarruftan sonra, bundan yararlanan kişinin, miras bırakanın bilgi ve talimatı dışında sırf saklı pay sahibi mirasçıları bu haklarından yoksun kılmak için, durumu bilen üçüncü kişilere taşınmazları temlik etmesi halinde, kötü niyetli bu kişilere karşı saklı pay sahibi mirasçılar tarafından tenkis davası açılabileceği” ifade edilmiştir.³²⁶

VI. GÖREVLİ VE YETKİLİ MAHKEME

A. Görevli Mahkeme

HMK m.2/1'e göre “dava konusunun değer ve miktarına bakılmaksızın malvarlığı haklarına ilişkin davalarla, şahıs varlığına ilişkin davalarda görevli mahkeme, aksine bir düzenleme bulunmadıkça asliye hukuk mahkemesidir”.

³²⁴ İNAN/ERTAS/ALBAŞ, s.381; DURAL/ÖZ, s.282,283; SEROZAN/ENGİN, s.262; OĞUZMAN, s.250; TURANBOY, s.57; NAR, s.122,123;

³²⁵ Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu, E.1974/7, K.1975/1, T. 13.1.1975, “...Mirasbırakanın saklı pay kurallarını gidermek amacı ile yaptığı temliki tasarruftan sonra, bundan yararlanan kişinin, mirasbırakanın bilgi ve talimatı dışında sırf saklı pay sahibi mirasçıları bu haklarından yoksun kılmak için, durumu bilen üçüncü kişilere taşınmazları temlik etmesi halinde, kötü niyetli bu kişilere karşı saklı pay sahibi mirasçılar tarafından tenkis davası açılabileceğine üçte ikiyi aşan oy çokluğuyla, 13/1/1975 gününde karar verildi...” (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

³²⁶ TEKDOĞAN, s.510; DURAL/ÖZ, s.282,283.

Buna göre tenkis davası malvarlığı haklarına ilişkin olduğundan tenkis davasında görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesidir.³²⁷

Yargıtay 1. HD., E.2013/5143, K.2013/5636, T.16.04.2013³²⁸ kararında da tenkis davasında görevli mahkemenin asliye hukuk mahkemesi olduğu vurgulanmıştır.

B. Yetkili Mahkeme

TMK m.576'a göre "miras, malvarlığının tamamı için miras bırakanın yerleşim yerinde açılır. Miras bırakanın tasarruflarının iptali veya tenkisi, mirasın paylaşılması ve miras sebebiyle istihkak davaları bu yerleşim yeri mahkemesinde görülür".

HMK m.11'e göre ise "terekenin paylaşılmasına, yapılan paylaşma sözleşmesinin geçersizliğine, ölüme bağlı tasarrufların iptali ve tenkisine, miras sebebiyle istihkaka ilişkin davalar ile mirasçılar arasında terekenin yönetiminden kaynaklanan davalar ile terekenin kesin paylaşımına kadar mirasçılara karşı açılacak tüm davalarda ölen kimsenin son yerleşim yeri mahkemesi kesin yetkilidir".

Buna göre tenkis davasında yetkili mahkeme miras bırakanın son yerleşim yeri mahkemesidir. Miras bırakanın son yerleşim yeri mahkemesi kesin yetkili olup mahkemece re'sen dikkate alınır. Taraflarca aksi kararlaştırılamaz.³²⁹ Bu nedenle tenkis davasının konusu taşınmaz olsa dahi yetkili mahkeme, miras bırakanın son yerleşim yeri mahkemesidir.³³⁰

Ancak, muris muvazaasına dayalı tapu iptal ve tescil talebi ile tenkis talebinin terditli dava şeklinde tek bir dava içerisinde açılması halinde muvazaa iddiası öncelikle

³²⁷ PEKCANITEZ, Hakan/ATALAY, Oğuz/ÖZEKES, Muhammet; *Medeni Usul Hukuku*, 12. Baskı, On İki Levha Yayınları, Ankara,2011, s.247; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s.122.

³²⁸ Yargıtay 1. HD., E.2013/5143, K.2013/5636, T.16.04.2013, "...Mahkemece, davanın tenkis davası niteliğinde bulunduğu ve görevli mahkemenin asliye hukuk mahkemesi olduğu gerekçesiyle görevsizlik kararı verilmiştir..." (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

³²⁹ TEKDOĞAN, s.541.

³³⁰ ÖZBAY, İbrahim; *6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Neler Getirdi?*, Seçkin Yayıncılık, İstanbul,2012. s.40; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s.148; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s.127.

inceleneyeceğinden³³¹ HMK m. 12³³² uygulama alanı bulacaktır. Buna göre yetkili mahkeme, muris muvazaasına dayalı tapu iptal ve tescil davasına konu taşınmazın bulunduğu yer (birden çok taşınmazın bulunması halinde taşınmazlardan birinin bulunduğu yer) mahkemesidir.³³³

Yargıtay 20. HD., E.2016/14462, K.2017/809, T.06.02.2017³³⁴ kararında her ne kadar HMK düzenlemeleri gereğince taşınmazın aynına ilişkin davalarda taşınmazın bulunduğu yer mahkemesinin yetkili olduğu, dava konusu birden fazla taşınmaz var ise bunlardan birinin bulunduğu yer mahkemesinin yetkili olduğu kuralı esas olsa da TMK m. 576/2’de tenkis davalarına özgü olarak kesin yetki kuralı belirlendiği, buna göre tenkis davasında miras bırakanın son yerleşim yeri mahkemesinin kesin yetkili olacağı ifade edilmiştir.

VII. TENKİSTE SIRA

Miras bırakanın tenkise tabi tasarrufunun tek bir tane olması halinde sadece bunun tenkisi yoluna gidilecektir. Ancak miras bırakanın tenkise tabi birden çok tasarrufunun bulunması halinde tenkiste sıra konusu gündeme gelecektir.³³⁵

TMK’nın 570. maddesine göre “tenkis, saklı pay tamamlanıncaya kadar, önce ölüme bağlı tasarruflardan; bu yetmezse, en yeni tarihlisinden en eskisine doğru geriye

³³¹ **AYAN**, *Miras*, s.223; **İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ**, s.382.

³³² **HMK MADDE 12-** (1) Taşınmaz üzerindeki aynı hakka ilişkin veya aynı hak sahipliğinde değişikliğe yol açabilecek davalar ile taşınmazın zilyetliğine yahut alkoyma hakkına ilişkin davalarda, taşınmazın bulunduğu yer mahkemesi kesin yetkilidir.

³³³ **TEKDOĞAN**, s.463, s.541.

³³⁴ **Yargıtay 20. HD.**, E.2016/14462, K.2017/809, T.06.02.2017, “...Dava, tenkis istemine ilişkindir. Taşınmazın aynına ilişkin açılan davaların taşınmazın bulunduğu yer mahkemesinde açılıp görüleceği, bunun yanı sıra 1086 sayılı HUMK’nın 13/3. maddesi (6100 sayılı HMK’nın 12/3. maddesi) hükmü uyarınca, dava birden fazla taşınmaza yönelik ise taşınmazlardan birinin bulunduğu mahal mahkemesinde ikame olunabileceği öngörülmüş olup, öte yandan müstakilen Türk Medenî Kanununun 560 ilâ 571. maddeleri uyarınca açılan tenkis davalarının ise aynı Kanunun 576. maddesi ve 6100 sayılı Kanunun 1/a maddesi hükmü uyarınca terekenin açıldığı, bir başka ifade ile miras bırakanın son ikametgahı mahkemesinde açılması gerekeceği, anılan bu yetki kurallarının kesin yetki olduğu düzenlenmiştir. Somut olayda müstakilen açılan bir tenkis davası bulunmadığından, uyuşmazlığa konu taşınmaz Beylikdüzü ilçesinde bulunduğundan uyuşmazlığın Büyükçekmece Asliye Hukuk Mahkemesince görülüp sonuçlandırılması gerekmektedir...” (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

³³⁵ **DURAL/ÖZ**, s.289.

gidilmek üzere sağlar arası kazandırmalardan yapılır.³³⁶ Kamu tüzel kişileri ile kamuya yararlı dernek ve vakıflara yapılan ölüme bağlı tasarruflar ve sağlar arası kazandırmalar en son sırada tenkis edilir”.³³⁷

Buna göre miras bırakanın sağlar arası kazandırmalarından ölüm tarihinden hemen önce yaptığı en son kazandırma ilk olarak tenkis edilir ve saklı paydaki ihlal giderilinceye kadar miras bırakanın ölüm tarihinden en eski tarihli kazandırmaya doğru gidilerek tenkis işlemi devam eder.³³⁸

Tenkiste sırayı düzenleyen TMK’nın 570. maddesi yasanın emredici hükmü olduğundan aksi kararlaştırılamadığı gibi miras bırakan vasiyetname ile bile bu sırayı değiştiremez.³³⁹

Yargıtay 2.HD., E.2006/5762, K.2006/17883, T.19.12.2006³⁴⁰ kararında tenkis davası kapsamında yapılan tenkis hesabında öncelikle yeni tarihli sağlar arası kazandırmanın tenkisi yapılmadan daha eski tarihli sağlar arası tasarruftan başlanarak tenkis hesabı yapılmasını hatalı bulmuştur.

Tenkis davası açılırken davaya konu edilecek tasarruflar yönünden de bu sıraya dikkat edilmesi gerekmektedir. TMK m. 570’e göre tenkis sırasında öncelikli olan bir tasarruf var ise bu tasarrufun tenkisi halinde saklı payın ihlali giderilebiliyorsa davanın ilk olarak bu tasarruf yönünden açılması gerekmektedir. Buna rağmen TMK m.570’e

³³⁶ TEKDOĞAN, s.418.

³³⁷ KÖPRÜLÜ, *Miras*, s.331,332; OĞUZMAN, *Miras*, s.235; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, *Miras*, s.420; İMRE, *Miras*, s.438.

³³⁸ GÖNENSAY/BİRSEN, s.92; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, *Miras*, s.423; KÖPRÜLÜ, *Miras*, s.336; AYBAY, s.78; OĞUZMAN, *Miras*, s.238,239; EREN, *Tenkis*, s.162; İMRE, *Miras*, s.440; SEROZAN/ENGİN, s.247; DURAL/ÖZ, s.290; ANTALYA/ SAĞLAM, s.303; AYAN, *Miras*, s.226; ÖZÜĞÜR, s.74.

³³⁹ DURAL/ÖZ, s.290.

³⁴⁰ Yargıtay 2.HD., E.2006/5762, K.2006/17883, T.19.12.2006, “...Tenkiste saklı pay tamamlanıncaya kadar öncelikle ölüme bağlı tasarruflardan bunun yeterli gelmemesi halinde en son tarihli olandan başlanarak öncesine doğru olmak koşuluyla sağlararası tasarruflar hakkında uygulanır. (743 Sayılı M.K. md.512)

...4. pafta, 739 parsel sayılı taşınmaz 1.2.1979 tarihinde satın alınmıştır. 743 Sayılı Türk Kanuni Medenisinin 512. maddesi gereğince bu taşınmazla ilgili tenkis hesabı yapıp sonucuna göre davalıların sorumlu tutulması gerekirken, daha önce satın alınan ... bulunan 142 parsel sayılı taşınmazın tenkise tabi tutulması ve bu şekilde yanlış yöntem izlenmesi de usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir...” (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

göre daha sonraki sırada yer alan bir tasarrufa yönelik olarak tenkis davasının açılması halinde dava reddedilir.³⁴¹

³⁴¹ **TEKDOĞAN**, s.508.

SONUÇ

Saklı pay, ne sağlar arası kazandırma ne de ölüme bağlı kazandırma ile bertaraf edilmesi mümkün olmayan bir yasal miras payıdır. Saklı paylı mirasçı ise yasa ile koruma altına alınan ve saklı pay olarak tanımlanan, nitelikli miras payına sahip mirasçıdır. Saklı payın yasa ile korunan nitelikli miras payı olmasının nedeni, miras bırakanın ölüme bağlı tasarruf veya sağlar arası kazandırma ile terekesi üzerinde tasarrufta bulunurken saklı paylı mirasçıların saklı paylarına zarar vermeden hareket etmesi zorunluluğudur.

Saklı paylar, miras bırakanın terekesi üzerindeki tasarruf alanının sınırını oluşturmaktadır. Buna göre miras bırakan için tasarruf edilebilir alan, saklı paylar dışında kalan kısımdır. Söz konusu sınır aşıldığında aşılın kısıım için tenkis gündeme gelir.

Kanun koyucu Türk Medeni Kanunu'nun 561. maddesinde “saklı pay sahibi mirasçılara ölüme bağlı tasarrufla yapılan ve tasarruf edilebilir kısmı aşan kazandırmaların onların saklı paylarını aşan kısmı orantılı olarak tenkise tâbi olur.” düzenlemesiyle saklı paylı mirasçıları koruma altına almıştır.

Azaltma, eksiltme anlamına gelen tenkis, kanuni düzenlemeye rağmen terekenin paylaşımında doğrudan dikkate alınmadığından saklı paylı mirasçılar tarafından açılacak tenkis davası veya ileri sürülecek tenkis def'i ile dikkate alınacaktır.

Tenkis, saklı paylı mirasçılık ve tereke kavramları ile bağlantılı olduğundan miras bırakanın ölümünden önce söz konusu olmaz. Çünkü saklı paylı mirasçılık sıfatı miras bırakanın ölümü ile doğar ve tereke, ölüm tarihi itibarıyla belirleneceğinden

miras bırakanın ölümünden önce saklı payın ne kadar ihlal edilip edilmediği tespit edilemeyecektir.

Tenkise tabi tasarruflar ölüme bağlı tasarruf olabileceği gibi sağlar arası kazandırma şeklinde bir tasarruf da olabilir. Ölüme bağlı tasarruflar miras bırakan öldükten sonra hüküm ifade eden işlemlerdir. TMK m. 514'e göre ölüme bağlı tasarruflar sadece vasiyetname ve miras sözleşmesi şeklinde yapılabilir. Sağlar arası kazandırma işlemleri ise miras bırakan hayattayken yapılarak hüküm ifade eden işlemlerdir. Bu işlemler herhangi bir geciktirici şarta bağlanmamışsa yapıldıkları anda hüküm ifade ederler. Kavram olarak tenkise tabi sağlar arası tasarruf “miras bırakanın hiç veya tam bir karşılık almaksızın, kendi malvarlığından veya terekesinden başka bir kişi yararına olup kanunda belirtilen nitelikleri gösteren bir malvarlığı değeri sağlaması” olarak tanımlanabilir.

Ölüme bağlı tasarrufların tamamı saklı payı ihlal etmeleri halinde başka hiçbir şart aranmaksızın tenkise tabi olurken, sağlar arası kazandırma şeklinde tasarrufun tenkise tabi olabilmesi için yasada sayılı hallerin varlığı aranır. Sağlar arası kazandırmaların tenkise tabi olmaları yönünden sınırlı sayı prensibi vardır. Buna göre tenkise tabi olan sağlar arası kazandırmamalar TMK'nın 565. ve 567. Maddeleri arasındaki açıkça düzenlenmiştir.

Çalışmanın konusu TMK m.565 ile sınırlı tutulduğundan bu kapsamda tenkise tabi sağlar arası kazandırmalar dört başlıkta incelenmiştir. Buna göre “miras bırakanın, mirasçılık sıfatını kaybeden yasal mirasçıya miras payına mahsuben yapmış olduğu sağlar arası kazandırmalar, geri verilmemek kaydıyla altsoyuna malvarlığı devri veya borçtan kurtarma yoluyla yaptığı kazandırmalar ya da alışılmışın dışında verilen çeyiz ve kuruluş sermayesi; miras haklarının ölümden önce tasfiyesi maksadıyla yapılan kazandırmalar; miras bırakanın serbestçe dönme hakkını saklı tutarak yaptığı bağışlamalar ve ölümünden önceki bir yıl içinde âdet üzere verilen hediyeler dışında yapmış olduğu bağışlamalar; miras bırakanın saklı pay kurallarını etkisiz kılmak amacıyla yaptığı açık olan kazandırmalar” tenkise tâbidir.

TMK m. 560/1'e göre "saklı paylarının karşılığını alamayan mirasçılar, miras bırakanın tasarruf edebileceği kısmı aşan tasarruflarının tenkisini dava edebilirler".

Yasal düzenlemeden anlaşılabacağı üzere tenkis davası, saklı payın yaptırımıdır. Esasen tenkis davası, miras hukukuna özgü bir iptal davası niteliğindedir. Yasal düzenlemeye bakıldığında tenkis davası, miras bırakanın tasarruf sınırını aşarak saklı payları ihlal etmesi durumunda tasarrufların yasal sınırlara çekilmesini sağlamak amacıyla açılan bir davadır. Tenkis davasında amaç, miras bırakanın saklı payı ihlal eden tasarruflarının iptali değil tasarruf edilebilir kısma çekilmesidir. Yani, saklı paylı mirasçı miras bırakanın saklı payı ihlal eden tasarrufunda, tasarruf oranını aşarak saklı payı ihlal eden kısmının etkisizleştirilmesini istemektedir.

TMK'nın 571/1. maddesine göre "tenkis davası açma hakkı, mirasçılarının saklı paylarının zedelendiğini öğrendikleri tarihten başlayarak bir yıl ve herhâlde vasiyetnamelerde açılma tarihinin, diğer tasarruflarda mirasın açılması tarihinin üzerinden on yıl geçmekle düşer".

Tenkis davasında davacı, saklı payının karşılığını alamayan saklı paylı mirasçı olmakla birlikte saklı paylı mirasçı olmasına rağmen miras bırakanın tasarrufu, saklı payı ihlal etmiyorsa bu saklı paylı mirasçı tenkis davası açamaz. Husumet ise lehine kazandırma yapılan kişiye yöneltilir. Yani davalı taraf lehine kazandırma yapılan kişidir.

HMK m.2/1'e göre tenkis davası malvarlığı haklarına ilişkin olduğundan tenkis davasında görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesidir. TMK m. 576'ya göre ise tenkis davasında yetkili mahkeme miras bırakanın son yerleşim yeri mahkemesidir.

TMK'nın 570. maddesine göre "tenkis, saklı pay tamamlanıncaya kadar, önce ölüme bağlı tasarruflardan; bu yetmezse, en yeni tarihlisinden en eskisine doğru geriye gidilmek üzere sağlar arası kazandırmalardan yapılır. Kamu tüzel kişileri ile kamuya yararlı dernek ve vakıflara yapılan ölüme bağlı tasarruflar ve sağlar arası kazandırmalar en son sırada tenkis edilir". Tenkiste sırayı düzenleyen TMK'nın 570. maddesi yasanın emredici hükmü olduğundan aksi kararlaştırılamadığı gibi miras bırakan vasiyetname ile bile bu sırayı değiştiremez. Tenkis davası açılırken davaya

konu edilecek tasarruflar yönünden de bu sıraya dikkat edilmesi gerekmektedir. TMK m. 570'e göre tenkis sırasında öncelikli olan bir tasarruf var ise bu tasarrufun tenkisi halinde saklı payın ihlali giderilebiliyorsa davanın ilk olarak bu tasarruf yönünden açılması gerekmektedir. Buna rağmen TMK m.570'e göre daha sonraki sırada yer alan bir tasarrufa yönelik olarak tenkis davasının açılması halinde dava reddedilir.

KAYNAKÇA

AKARTEPE, Alpaslan; *Türk Hukukuna Göre Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesi*, 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul,2010.

AKBIYIK, Cem; *Karma Bağışlama Kavramı ve Miras Hukukundaki Yeri (Karma Bağışlama)* , 2.Tıpkıbası, Aristo Yayınevi, İstanbul, 2021.

AKBIYIK, Cem; *Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisi*, 1.Baskı, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2012.

AKGÜN, M. Zerrin; *Ölünceye Kadar Bakma Akdi*, Adalet Dergisi, C.44, S.8, 1953.

ALBAŞ, Hakan; *Mirastan Feragat Sözleşmesi ve Hükümlerine İlişkin Bazı Sorunlar*, DEÜHFD, C.9, Özel Sayı, 2007.

ALBAŞ, Hakan; *Miras Hukukunda İptal ve Tenkis Def'i (Def'i)*, MÜHFD-HAD, C.18, S.3. 2012.

ANTALYA, O. Gökhan/**SAĞLAM**, İpek; *Miras Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, İstanbul,2017.

ANTALYA, O. Gökhan; *Mirastan Feragat Sözleşmesi (Feragat)*, Alkım Yayınevi, İstanbul,1999.

ARBEK, Ömer; *Miras Hukukunda Ölüme Bağlı İşlemlerde İrade Serbestisi Sınırları ve Müeyyidesi*, Yetkin Yayınları, Ankara,2007.

ATAMUTLU, İsmail; *Türk Borçlar Hukukunda Muvazaa*, 1 Baskı, Adalet Yayınları, Ankara,2017.

AYAN, Mehmet; *Miras Hukuku (Miras)*, 9. Baskı, Seçkin Yayınevi, İstanbul,2016.

AYAN, Mehmet; *Saklı Pay Sahibi Mirasçılar ve Saklı Payları (Saklı Pay)*, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.10, S.1-2, 2002.

AYBAY, Aydın; *Miras Hukuku Dersleri*, Filiz Kitabevi, İstanbul,2000.

AYDOĞDU, Murat/**KAHVECİ**, Nalan; *Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara,2014.

AYİTER, Nuşin/**KILIÇOĞLU**, Ahmet; *Miras Hukuku*, Genişletilmiş 3. Baskı, Savaş Yayınları, Ankara,1993.

AYİTER, Nuşin; *Miras Hukuku (Miras)*, 4. Baskı, AÜHF Yayınları, Ankara,1978.

BAYGIN, Cem; *Tenkis Davalarında Mirasbırakanın Tasarruf Nisabının Hesaplanması (Tasarruf Nisabı)*, EÜHFD., C.XII, S.3-4, 2008.

BAYGIN, Cem; *Türk Miras Hukukunda Alacaklıların Korunması (Alacaklıların Korunması)*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara,2005.

BERKİ, Şakir; *Miras Davalarında Müruruzaman ve Defi (Müruruzaman)*, AÜHFD., C.25, S.1, 1968.

BERKİ, Şakir; *Türk Medeni Kanunu'nda Mirasdan Feragat*, Prof. Dr. Mahmut Koloğlu'ya 70. Yaş Armağanı, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara,1975.

BUZ, Vedat; *Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar*, Ankara,2005.

BÜYÜKTANIR, Burcu G. Özcan/**BÜYÜKTANIR**, Oğuz; *Ailenin Ekonomik Devamlılığının Sağlanması Açısından Eşin Mirası Ret Hakkını Kullanması*, ABD, S.2, 2013.

ÇABRİ, Sezer; *Miras Hukuku Şerhi (TMK m.495-574) Cilt I*, 1. Baskı, On İki Levha Yayınları, İstanbul,2018.

ÇAĞA, Tahir; *Türk-İsviçre Hukukuna Göre Mahfuz Hisseli Mirasçılarının Hukuki Vaziyeti*, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul,1950.

DURAL, Mustafa/**ÖZ**, Turgut; *Türk Özel Hukuku Cilt IV Miras Hukuku*, Onsekizinci Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2022.

DURAL, Mustafa/**SARI**, Suat; *Türk Özel Hukuku C.1 Temel Kavramlar ve Medeni Kanun'un Başlangıç Hükümleri*, 7. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul,2012.

EREN, Fikret/**YÜCER AKTÜRK**, İpek; *Türk Miras Hukuku*, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021.

EREN, Fikret; *Borçlar Hukuku Özel Hükümler (Borçlar Özel)*, 6. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara,2018.

EREN, Fikret; *Borçlar Hukuku: Genel Hükümler*, Ankara, 24. Baskı, Yetkin Yayınları, 2019.

EREN, Fikret; *Türk Medeni Hukukunda Tenkis Davası (Tenkis)*, AÜHF Yayınları, Ankara,1973.

FEYZİOĞLU, Feyzi Necmeddin; *Borçlar Hukuku, İkinci Kısım, Akdin Muhtelif Nevileri*, C.1, 4. Baskı, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1980.

GENÇCAN, Ömer Uğur; *Miras Hukuku*, 6. Baskı, Yetkin Yayınları, 2022, s. 590,591.

GÖKTÜRK, Hüseyin Avni; *Miras Hukuku*, 2. Baskı, Ankara,1947.

GÖNENSAY, Samim/**BİRSEN**, Kemaleddin; *Miras Hukuku*, Fakülteler Matbaası, İstanbul,1956.

GÜMÜŞ, Mustafa Alper; *Borçlar Hukuku Özel Hükümler C.I*, 3. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul,2013.

GÜNAY, Erhan; *Mirasta Tenkis (indirim) Davası (Tenkis)*, Terazi Aylık Hukuk Dergisi, C.10, S.105, Mayıs,2015.

HATEMİ, Hüseyin; *Medeni Hukuka Giriş (Medeni Hukuk)*., Gözden Geçirilmiş 4. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul,2010.

HATEMİ, Hüseyin; *Miras Hukuku (Miras)*, 5. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul,2014.

HELVACI, İlhan; *Türk Medeni Kanun'a Göre Mirasın Reddi*, Filiz Kitabevi, İstanbul,2014.

İÇTİHAT, <https://karararama.yargitay.gov.tr/> , <https://emsal.uyap.gov.tr/>

İMRE, Zahit/**ERMAN**, Hasan; *Miras Hukuku*, 12. Baskı, Der Yayınları, İstanbul,2016.

İMRE, Zahit; *Türk Miras Hukuku (Miras)*, 4. Baskı, Fakülteler Matbaası, İstanbul,1978.

İMRE, Zahit; *Türk Miras Hukukunda Tenkis Talebi Hakkına İlişkin Bazı Önemli Sorunlar, Hıfzı Timu'un Anısına Armağan (Tenkis)*, İstanbul,1979.

İNAL, Emrehan; *Denkleştirme ve Tenkis Davalarında Parası Mirasbırakan Tarafından Ödenerek Mirasçılardan Biri Adına Alınan Taşınmazların Durumu*, İÜHF.M., C.LXV, S.2,2007.

İNAN, Ali Naim/**ERTAŞ**, Şeref/**ALBAŞ**, Hakan; *Miras Hukuku*, 9. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2015.

KARAKAŞ, Fatma Tülay; *Saklı Paylı Mirasçılara Yapılan Kazandırmalar ve Artık Terekenin Paylaşılması Sorunu*, AÜHFD., C.63, Y. 2014.

KARAYALÇIN, Yaşar; *16.3.1990 Tarih ve K. 1990/2 Sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı “Saklı Payı İhlal Edilmemiş Mirasçı Muvazaa Nedeniyle Dava Açabilir” Görüşü ve Diğer Problemler*, Prof. Dr. Jale G. Akipek'e Armağan, Konya,1991.

KILIÇOĞLU, Ahmet; *Miras Hukuku*, 2. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara,2007.

KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip; *Miras Hukuku (Miras)*, 3. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul,1987.

KÖPRÜLÜ, Bülent; *Miras Hukuku Dersleri (Miras)*, 2. Baskı, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul,1985.

KÖPRÜLÜ, Bülent; *Türk Medeni Kanunu'nun Saklı Pay (Mahfuz Hisse) ve Serbest Tasarruf Oranına (Tasarruf Nisabına) İlişkin Kuralları Üzerine Düşünceler; Medeni Kanun 50. Yıl Sempozyumu I. Tebliğler*, İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Enstitüsü (Saklı Pay), İstanbul,1978.

KUNTALP, Erden; *Karışık Muhtevalı Akit (Karma Sözleşme)*, 2. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara,2013.

KURU, Baki/**ARSLAN**, Ramazan/**YILMAZ**, Ejder; *Medeni Usul Hukuku*, 23. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara,2012.

MEVZUAT, <https://www.mevzuat.gov.tr/>

NAR, Ahmet; *Türk Miras Hukukunda Tenkis*, 1. Baskı, On İki Levha Yayınları, İstanbul,2016.

OĞUZMAN, M. Kemal / **BARLAS**, Nami; *Medeni Hukuk Giriş- Kaynaklar-Temel Kavramlar*, 20. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul,2014.

OĞUZMAN, M. Kemal; *Miras Bırakanın Gayrimenkule İlişkin Muvazaalı İşlemleri Bakımından Tenkis Davası ve Tapu Kaydının Tashihi Davası*, Prof. Dr. İlhan E. Postacıoğlu'na Armağan, İstanbul,1990.

OĞUZMAN, M. Kemal; *Miras Hukuku (Miras)*, Gözden Geçirilmiş 6. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 1995.

ÖZBAY, İbrahim; *6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Neler Getirdi?*, Seçkin Yayıncılık, İstanbul,2012.

ÖZKAYA, Eraslan; *Açıklamalı – İctihatlı İnançlı İşlem ve Muvazaa Davaları*, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara,2003.

ÖZTAN, Bilge; *Miras Hukuku*, 7. Bası, Tuhan Kitabevi, Ankara,2016.

ÖZTRAK, İlhan; *Miras Hukuku*, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara,1968.

ÖZUĞUR, Ali İhsan; *Tenkis, Mirasta Denkleştirme ve Muvazaa Davaları*, 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015.

PEKCANITEZ, Hakan/**ATALAY**, Oğuz/**ÖZEKES**, Muhammet; *Medeni Usul Hukuku*, 12. Baskı, On İki Levha Yayınları, Ankara,2011.

PETEK, Hasan; *Saklı Pay Kurallarının Mirasın Paylaştırılmasında Uygulanması (Saklı Pay)*, İBD, C.85, S.4, 2011.

PETEK, Hasan: “*Mirasçılık Sifatını Sona Erdiren Sebeplerin Mirasbırakanın Serbestçe Tasarruf Edebileceği Kısım Üzerindeki Etkisi*” (*Mirasçılık Sifatını Sona Erdiren Sebepler*), DEÜHFD, S.2, Y.2002.

RESMÎ GAZETE, <https://www.resmigazete.gov.tr/>

SARI, Suat; *Uygulamalı Miras Hukuku Temel Kavramlar-Yasal Mirasçılık-Saklı Paylar-Tasarruf Oranı-Tenkis*, 7. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul,2018.

SEROZAN, Rona, **ENGİN**; Baki, *Miras Hukuku*,8.Bası, Seçkin Yayınevi, Ankara,2022.

SEROZAN, Rona; *Medeni Hukuk Genel Bölüm / Kişiler Hukuku*, 9. Baskı, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul,2022.

SERT SÜTÇÜ, Selin; *Mirasbırakanın Muvazaalı Hukuki İşlemleri ve Sonuçları*, Seçkin Yayıncılık, Ankara,2018.

ŞENER, Esat; *Eski ve Yeni Miras Hukuku (Şerh)*, Seçkin Yayıncılık, Ankara,2018.

ŞENER, Esat; *Miras Hukukunda Alacaklıların Korunması (Alacaklıların Korunması)*, YD, C.3, S.1, 1977.

ŞENER, Esat; *Tenkis Davalarının Düşündürücü Yönleri (Tenkis)*, YD, C.1, S.1, 1976.

TEKDOĞAN, Aydın; *Mirasta Denkleştirme ve Tenkis Davaları*, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022.

TÖRE, Hayrullah Fütuhi; *Terekenin Hesabında Gözönünde Tutulacak Esaslar*, ABD, S.6,1972.

TURAN BAŞARA, Gamze; *Miras Hukukunda Denkleştirme (Denkleştirme)*, Turhan Kitabevi, Ankara,2013.

TURAN BAŞARA, Gamze; *Ölüme Bağlı Tasarrufların Tenkisi ve Tenkis Davası*, TAAD, C.7, S.27, 2016.

TURANBOY, K. Nuri; *Miras Bırakanın Denkleştirme ve Tenkise Bağlı Sağlararası Hukuki İşlemleri*, Yetkin Yayınları, Ankara,2010.

TÜFEK, K. Gültekin; *Miras Hukukunda Tenkis ve İade Davaları*, Olguç Matbaacılık, Ankara, 1977.

UYAR, Talih; *Uygulamada Tereddüt ve İhtilaf Konusu Olan Üç Müessese: Mirasta Tenkis- İptal ve İade (Üç Müessese-Mirasta Tenkis)*, ABD, S.3, 1971.

YAVUZ, Cevdet/**ACAR**, Faruk/**ÖZEN**, Burak; *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, 9. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul,2014.

YAVUZ, Cevdet; *Miras Hukukunda Tenkisten Sonra Tenkis Konusunu Geri Verme (İade) Yükümlülüğü*, AÜHFD, C. LI, S.1-4'den Ayrı Basım, 1986.

YEŞİLLER, Fatma Begüm; *Roma Hukukundan Günümüze*, AÜHFD, 72 (4), 2023.

ZEVLİLER, Aydın/**GÖKYAYLA**, K. Emre; *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, 12. Baskı, Vedat Kitapçılık, Ankara,2013.